GONZO CIRCUS

Muziek.Kunst.Meer.

178

nov - dec 2023
€ 10,95

MATMOS

Knutselen met alledaagse geluiden

BELUISTER
MIND THE GAP
#164

5 414306 228917 00178

GALYA BISENGALIEVA

Klankkast van Kazachs verleden

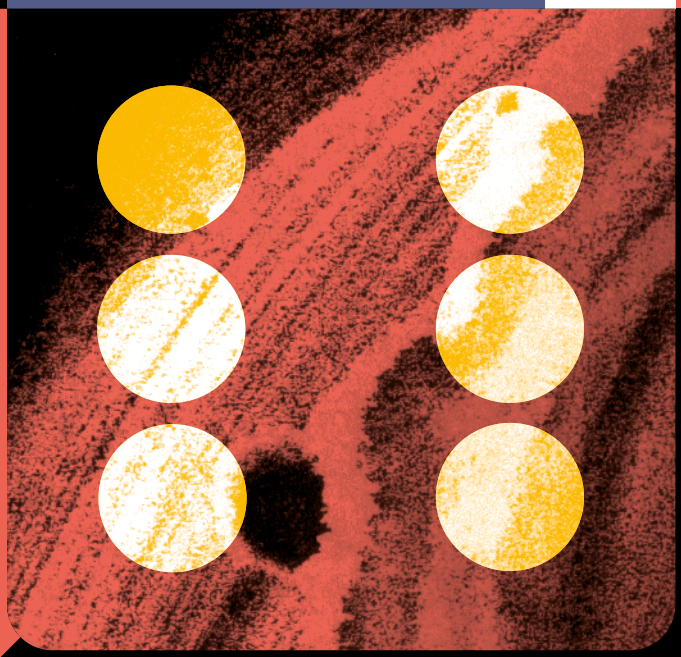

HULUBALANG • SELVHENTER • BDRMM • STÉPHANIE BAECHLER • ELDON
BEN RIVERS • COEN OSCAR POLACK • MUTHA FLAC • PARASITE • FAT DOG
BLACK TRUFFLE • MUSIC ON A WHIM • PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE

Again

onepohtrix
point never

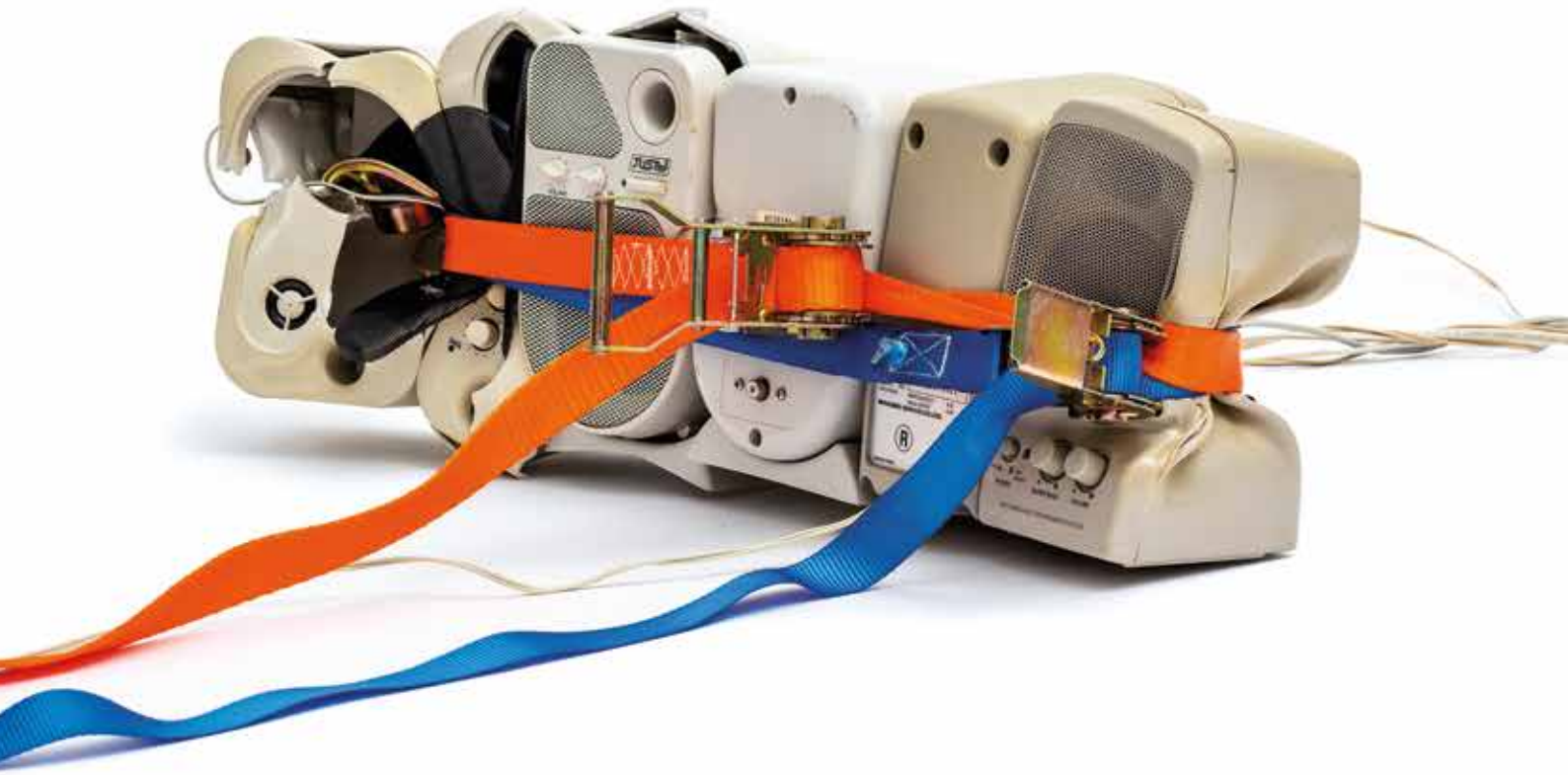

New album out now
Live 2024

WARP EMC ELECTRONIC MUSIC COMPANY opn

BANDC(R)AMP?

In het vraaggesprek met Theo Ploeg blaast de band bdrmm (p. 14) de loftrompet over Bandcamp. 'Daar hebben we zoveel goede onbekende muziek ontdekt, je proeft dat het platform liefde voor muziek heeft en het belangrijk vindt dat de artiesten normaal betaald krijgen.' Ook op het (virtuele, dat dan weer wel) redactiekantoor van Gonzo (circus) vliegen de bandcamplinks om je oren. Vooral in de niches waarin Gonzo (circus) opereert, is Bandcamp vaak een handig hulpmiddel. De bands verkiezen dit kanaal vaker boven de moloch Spotify, waarbij het verdienmodel diffuus is en de ethische waarden vaak ver te zoeken zijn. (*Note to self:* eindelijk eens Tidal uitproberen. Dat staat al dik een jaar op mijn to-do-lijst).

Helaas, ongeveer rond dezelfde tijd als Theo en bdrmm mekaar spraken, verscheen er een verontrustend artikel op Pitchfork over Bandcamp. De website, die sinds 2022 in handen was van gamegigant Epic Games, werd overgenomen door Songtradr, een muziekplatform dat zich vooral richt op licenties en zich presenteert als een soort van marktplaats voor bedrijven die muziek zoeken. Meteen kwamen de verhalen dat de helft van de medewerkers van Bandcamp op straat zou komen te staan. Waarbij vooral gesneden werd in de klantenservice en de redactie van het succesvolle Bandcamp Daily.

In Gonzo (circus) #118 (dat is ergens in 2013, ik was nog geen hoofdredacteur, dus heb de datum daarvan niet heel scherp) schreef Dimitri Vossen al een profetisch essay over Bandcamp. Hij roemde de democratie van de website, maar vroeg zich ook meteen af 'of en hoe lang Bandcamp zijn democratische principes kan blijven handhaven.' Hij sluit zijn stuk af met de profetische woorden: 'Voorlopig is Bandcamp de plek waar u de spannendste muziek van het moment kan vinden, recht van de bron en op een revolutionaire manier aan de man gebracht. Geniet ervan zolang het blijft duren.'

Het is een aloude trend. Wanneer ergens online geld mee te verdienen valt, de gebruikers zijn tevreden en verdienen er op een eerlijke en (redelijke) onafhankelijke manier een zakcentje bij – of, zoals bij bands, hebben bijna hun hele bestaan afhankelijk gemaakt van deze website – ruiken andere bedrijven geld en gaan de beginprincipes snel overboord. Dat zie je ook bij andere community-gedreven platformen als Discogs (een gedwongen partnership met PayPal en rare extra fees), Etsy (gedwongen bijdrages aan *off site*-advertenties) en SoundCloud (een aangescherpt auteursrechtenbeleid). Alles om je website zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor een potentiële investeerder.

In de ecologiespecial in Gonzo (circus) #166 (dat is november/december 2021, die weet ik dan weer wel precies) schreef Frank Kimenai in zijn inleidende essay over moderne ruilhandel, mecenaat en de kracht van een ecosysteem: 'Deze onderlinge afhankelijkheid is een fundamenteel andere manier van werken dan het in de underground- en alternatieve cultuur heersende adagium van 'independence', wat veel meer uitgaat van de kracht van de individuele actor in plaats van de kracht van het geheel. Het is ook een manier van denken en werken die gevoed wordt door de ontwikkelingen rondom Web3, waarin decentralisatie, *self-governance* en de creatie en distributie van waarde centraal staan. Er is geen centrale macht die de boel regisseert of controleert, en besluitvorming gebeurt vaak *community based* (...). Deze ontwikkelingen lijken bij uitstek in staat deze waarde op een eerlijke en transparante manier te verdelen tussen de stakeholders.'

Het klinkt allemaal mooi, en hopelijk blijft Bandcamp in zijn oorspronkelijke vorm bestaan, of komt er een prachtig en eerlijk nieuw muzikaal 'ecosysteem'. Maar tot die tijd, om in de profetische woorden van Dimitri te spreken: geniet ervan zolang het blijft duren. Ook in deze Gonzo (circus) zal er namelijk vaak een Bandcamp-URL naast een artikel prijken.

Veel lees- en luisterplezier.

Tijs Heesterbeek
Hoofdredacteur

Word fan van Gonzo (circus): **facebook.com/gonzocircus**
En je kunt ons volgen op **gonzocircusmag** & **gonzocircus**

WIJ ZIJN OP ZOEK NAAR:

- **KERNREDACTEUR** (specialisatie beeldredactie)
- **SCHRIJVERS** (V/M/X)

Kijk op gonzocircus.com/vacatures

VOLG ONS

@gonzocircus @gonzocircus @gonzocircusmag

GONZO CIRCUS 178

COLOFON

WIJZIGINGEN ABONNEMENTEN
klantenservice@virtumedia.nl
0031(0)306920677

REDACTIE
news@gonzocircus.com
Postbus 17466 1001 JL Amsterdam

Adverteren?
Mariska Jankovits
mjankovits@virtumedia.nl
+31 (30) 693 11 77

Distributie & Marketing
België: AMP & Virtùmedia
Nederland: VMB Press voor Virtùmedia

Uitgever
Gonzo Circus vzw | V.U.: Ornella Porcu p/a Gonzo Circus vzw Celestijnenlaan 63 0303 3001 Heverlee, België

Hoofdredacteur/editor-in-chief: Tijs Heesterbeek
Managing director: Claïs Lemmens
Redactiesecretaris: Tomas Busser
Redactie: Diederik van Vaerenbergh (dvv), Serge De Pauw (swat), Stijn Buyst (sb) en Tijs Heesterbeek (th)
Electro/danceredactie: Katrien Schuermans (ks), Madelon van Honk (mvh), Tomas Busser (tb)
Kunstredactie: Lieke van der Made (lvdm), Lisa van Vliet (lvv), Maarten Buser (mab)

Tekst: Arjan van Sorge (avs), Bouke Mekel (bm), Glen Van Muylem (gvm), Guido Segers (gs), Harold Schellinx (hs), Ive Stevenheydens (ish), Justin Scholtze (jsz), Katrien Schuermans (ks), Leonor Faber-Jonker (lfj), Lisa van Vliet (lvv), Maarten Buser (mab), Maarten Schermer (msch), Madelon van Honk (mvh), Marc Puyol-Hennin (mph), Niels Tubbing (nt), Patrick Bruneel (pb), Patsker Omaer Beguin (pob), Peter Bruyn (pbr), Peter Vercauteren (pv), Reinier van der Zouw (rzw), René van Peer (rvp), Rik Binnendijk (rb), Ruben van Dijk (vdi), Rutger van der Peet (vdp), Serge De Pauw (swat), Sjoerd van Wijk (svw), Stijn Buyst (sb), Theo Ploeg (tp)

Beeld: Janine Hendriks, Thomas & Jurgen, Wouter Medaer en Xenia Gottenkieny

Art Director: Janine Hendriks (kaftwerk.nl)
Lay-out: Thomas & Jurgen (thomasenjurgen.nl)
Copy editing: Lisa van Vliet, Serge De Pauw, Stijn Buyst, Tijs Heesterbeek en Tomas Busser
Samenstelling Mind The Gap: Katrien Schuermans en Tomas Busser
Website en social media: Bouke Mekel en Justin Scholtze

Raad van Bestuur: Marlies Timmermans, Matthias Bunneghem, Renate Coen

Gonzo (circus) is lid van Folio (het samenwerkingsverband van Vlaamse culturele, literaire en erfgoedtijdschriften), het Overleg Kunstenorganisaties, Socialware, WeMedia en het Tandem Alumni Network

Met de gewaardeerde steun van De Vlaamse Overheid

Vlaanderen verbeelding werkt

©-Info Personen die niet konden worden bereikt in verband met copyrights, worden verzocht contact op te nemen met de redactie. Artikelen uit deze uitgave kunnen worden overgenomen na schriftelijke toestemming van Gonzo Circus vzw en de desbetreffende auteur, fotograaf en/of illustrator en met uitdrukkelijke bronvermelding. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

MOBIELE CURATOREN COLLECTIEF

MUSIC ON A WHIM

48

LABELREPORT

BLACK TRUFFLE

50

RUBRIEKEN

3 EDITORIAAL

6 MIND THE GAP # 164

8 SIGNALEMENT
Fat Dog, Parasite, Eldon

54 BINDWERK LANG
Shain Shapiro: This Must Be The Place

56 BINDWERK KORT
Boek- en filmbesprekingen

62 GONZO'S OORDEEL

70 GEWEZEN SCHATTEN
Plastic People of the Universe

78 CIRCUIT
Concerten, tentoonstellingen en meer

82 KAAP SCHERMER
41. Crimineel

INTERVIEW
12 COEN OSCAR POLACK
Een drone als een vrachtwagen

INTERVIEW
14 BDRMM
Subtiel optimisme verpakt in rave en shoegaze

INTERVIEW
17 GALYA BISENGALIEVA
Het onbegrip van de Grote Steppe

INTERVIEW
22 MUTHA FLAC
Een Surinaamse scene bouwen uit het niets

INTERVIEW
24 HULUBALANG
De synthetische benadering van een zelfverklaarde anarcho

INTERVIEW
29 STÉPHANIE BAECHLER
Ambacht en alchemie

INTERVIEW
32 MATMOS
Archief-album van alledaagse geluiden

INTERVIEW
36 SELVHENTER
Genre-fluïde Denen

INTERVIEW
41 BEN RIVERS
Liever niet experimenteel

HAROLDS HOOFD STUK
44 TIJD OP EEN ROLLETJE
Over klinkende knopen, nylon en andere draden

MOBIELE CURATOREN COLLECTIEF
48 MUSIC ON A WHIM
Diversiteit in de Brusselse scene

LABELREPORT
50 BLACK TRUFFLE
Van AC/DC naar rondwervelende elektrische gitaren

MIND THE GAP #164

Het kernwoord voor deze Mind The Gap is 'minimalisme'. Het is een ietwat introverte verzamelaar geworden, waarbij enkele artiesten proberen chaos of experiment toe te voegen, zonder dat aan die intimistische sfeer wordt ingeboet. Dit is hoe het najaar klinken zal. Perfect synchroon met die herfstige buitenwereld die het tempo vertraagt.

1. ZAHN
TABAK
Adria
CRAZYSANE RECORDS

Het Duitse noiserockensemble ZAHN levert een plaat die je tachtig minuten lang bedelft onder gitaarriffs, melodielijnen, uitbarstingen, postrockbedwelming en emo-weemoed. Duitse degelijkheid die terugblikt op de lokale emo, noise- en hardcorescene van eind jaren 1990, die op haar beurt weer alle ideeën haalde uit de Amerikaanse indiescene. Een hebbeding als je graag subtiel van je stoel geblazen wordt, zoals je voelt op 'Tabak'.

2. DJ MANNY
HYPNOTIZED
Hypnotized
PLANET MU

Wederom brengt DJ Manny een hyperritmisch dreunen op 160bpm en schuwt hij de R&B-invloeden niet. Titeltrack 'Hypnotized' is grootstadblues die intens flirt met dub en grime. DJ Manny doet ongegeneerd aan genre-hopping. Dat maakt de nervositeit die je normaal bedwelmt bij dat tempo behapbaar. En zo wordt 'Hypnotized' een heerlijke footwork-worp waarop DJ Manny het genre injecteert met minimal techno, drum-'n-bass en jungle.

3. HET CONCREET
NOUMENON
Strangely Similar To The Original
HET CONCREET

Trouwe GC-abonnees zullen zich Het Concreet herinneren van de Klank&Komma-essays uit eerdere edities, stukken waarin klank als uitgangspunt werd genomen om schrijvers uit te dagen om dat fenomeen te overdenken en te omschrijven. Nu volgt Het Concreet dat schrijflab op met hun eerste release, met daarop drie tracks vol analoog tape-experiment. 'Noumenon' grijpt de aandacht door zich al zoemend, fluitend en tingelend langzaam te ontvouwen.

4. SELVHENTER
CONNOISSEUR
Mesmerizer
HANDS IN THE DARK

ZIE P.36

Wat kan een track nóg meer groove meegeven dan een drummer? Twee drummers! Het Kopenhaagse kwartet Selvhenter serveert de luisteraar met 'Connoisseur' een vuige, poly-ritmische trip, voortgestuwd door percussie, een noisy trombone met een ochtendhumeur en een daarmee wedijverende, jammerende saxofoon.

5. 99LETTERS
NAKIMUSHINATORI : 泣虫鳥
Zigoku / 地獄
PHANTOM LIMB

De elektronica van Takahiro Kinoshita bestaat volledig uit samples van traditionele Japanse instrumenten uit de gagaku-muziek, vroeger vooral te horen aan het keizerlijk hof. Met die geluiden maakt hij muziek die weliswaar melodieus is, maar door het repetitieve karakter en door een achtergrond van kille ambient, iets onverwachts spannends en ijzingwekkends meekrijgt.

6. TONN3RR3 & BIKAY3
BALOBI
IT'S A BOMB
BORN BAD RECORDS

In de jaren 1980 pionierde de in Congo geboren (maar destijds in België werkzame) Bony Bikaye met Hector Zazou en Cy 1 op het ruwe, in kraut en synths ondergedompelde 'Noir Et Blanc', retrospectief gevierd als klassieker van de 'afro-electronics' en als eigenzinnige Crammed-parel die de tand des tijds wonderwel doorstaat. Wie niet genoeg had aan de heruitgave van die plaat in 2017, mag zich in de handjes knijpen: Bikaye keert zowaar terug uit zijn pensioen om een samenwerking aan te gaan met het Franse TONN3RR3, daarmee iets richting disco en dansbeats opschuivend, maar nog precies zo bedwelmend en zonderling als voorheen.

7. IVAN VUKOSAVLJEVIĆ
ECHO (AFTER SWEELINCK)
Slow Roads
ELSEWHERE

Na het werken aan de release van Ensemble Klangs 'The Burning' van eerder dit jaar, brengt componist Ivan Vukosavljević nu in samenwerking met organiste Tineke Steenbrink een album vol serene en minder serene orgelstukken, gespeeld op orgels uit de zestiende en zeventiende eeuw en gestemd in 1/4-komma-middentoonstemming. Vooral 'Echo (After Sweelinck)' is mooi, met zijn almaar echoënde en afdalende (en toch klimmende) melodie. Een traag treurlied dat juist door somberte weet te troosten.

8. PEDRO VELASCO
FILOMINOR
Divagar Devagar
CLONMELL SOCIAL JAZZ

De minimale, melancholische gitaarmuziek van de Portugese Pedro Velasco is voer voor de mijmeraar, voor wie het leven te snel en het daglicht te fel is, voor de bedaarde boekenworm, voor wie zich liefst laaft aan melodieën die zich ogenschijnlijk oneindig uitstrekken, voor liefhebbers van Loren Mazzacane Connors en Tom Carter, voor wie 's avonds graag vroeger dan gepland gemoedelijk wegdommelt.

9. MARY OCHER
IS LIFE POSSIBLE (WITH LES TRUCS)
Approaching Singularity: Music for The End of Time
UNDERGROUND INSTITUTE

Mary Ocher houdt ervan albums als compilaties samen te stellen, waarbij elk nummer anders klinkt. Het is een aanpak die ze zorgvuldig doorduwt op haar nieuwste album. Ze neemt je mee doorheen de geschiedenis van experimentele en elektronische muziek, via veldopnamen, ambient en dub. 'Approaching Singularity: Music For The End Of Time' is een politieke plaat waarbij Ocher een essay over autoritarisme en de politieke en ethische gevolgen van artificiële intelligentie schreef. Het zijn ook onderwerpen die ze aantikt in haar songs, zowel tekstueel als muzikaal. Met het cyborg artpop-duo Les Trucs, brengt ze het door Judith Butlers 'Undoing Gender' geïnspireerde 'Is Life Possible', waarin wordt verwezen naar de ongelijkheid in waarde van verschillende levens, het toegenomen vertrouwen in technologie en surveillancemaatregelen.

samenstelling Katrien Schuermans & Tomas Busser
tekst Katrien Schuermans & Tomas Busser
beeld Janine Hendriks kaftwerk

10. BETTER CORNERS
CREMATED PETS
Continuous Miracles: Vol. 2
STATE 51

Het ledenbestand van Better Corners is bijna een wie-is-wie van de underground-scene: Valentina Magaletti, Sarah Register en Matthew Simms. Met 'Continuous Miracles: Vol. 2' trekt het trio volop de kaart van experimentele rock, ambient-dreampop, experiment en avant-percussie. 'Cremated Pets' klinkt bekend in de oren. De met strijkstokken aangeslagen gitaren en subtiele percussie laten je proeven van de hypnose die dit drietal op deze plaat over je uitspreidt.

11. PHÉT PHÉT PHÉT
SE SIENTE COMO
Shimmer
UNHEARD OF HOPE

Het project van multi-instrumentalist Jarrett Gilgore bouwt op improvisatie en toevallige muzikanten waarmee hij gewoon wil samenwerken. Een prominente stem op 'Shimmer' is Mabe Fratti, die ook de vocals voor het vrolijke 'Se Seinte Como' op zich neemt. Gilmore zelf legde de basis al in 2015, maar het was pas sinds zijn verhuizing naar Mexico Stad in 2022 dat hij zich meer en meer als Phét Phét Phét ging profileren. Een charmant debuut.

12. SIGN LIBRA
ZEPHYR
Hidden Beauty
RVNG INTL.

Uit new age inspiratie putten is voor de jongere garde muzikanten al lang geen zonde meer, zo bewijzen niet alleen hedendaagse artiesten Kate NV en Kaitlyn Aurelia Smith. Dat geldt evenzeer voor de Letse Agata Melnikova, beter bekend als Sign Libra. Op het rustige 'Zephyr' klinkt woordeloze zang gecombineerd met dromerige synths, een beproefd recept om bij weg te zweven.

13. ERLEND APNESETH TRIO & MAJA S. K. RATKJE
EIN ANNAN HIMMEL
Collage
HUBRO

Wie de muziek van Erlend Apneseth kent, verwacht mooie, meeslepende folkmelodieën op hardangerviool. Wie bekend is met het werk van Maja S. K. Ratkje, weet echter dat van die lieflijkheid niets zal overblijven: de extreme zangacrobatiek van Ratkje verleidt in deze samenwerking het Erlend Apneseth Trio tot een zwaai naar experiment, noise en kabaal. Meegesleept word je nog steeds, op 'Ein Annan Himmel', al is het dan aan je haren.

14. FRANÇOIS J. BONNET & STEPHEN O'MALLEY
VULCANI DI FANGO
Cylene II
DRAG CITY

De in 2018 begonnen en intussen nog steeds lopende samenwerking tussen François J. Bonnet en Stephen O'Malley ligt aan de basis van het nieuwe 'Cylene II'. Een album dat leunt op minimalisme in tonen en resonanties. Een lange uitgesponnen en hypnotiserende seance. 'Vulcani Di Fango' is een nimmer ophoudende drone die je opslokt.

15. ZEA
WHEN I GOT PASSED THE FIRST DARKNESS
We Are Still Each Other's Only Hope
MAKKUM RECORDS

Een nieuw album van Zea maakt meteen benieuwd. Als vanouds houdt Arnold de Boer het minimaal en komt hij met een breekbaar, spartaans geluid dat hier en daar wat jazz ingefluisterd krijgt, mede ingespeeld door de vele gastmuzikanten. De openingstrack 'When I Got Passed The First Darkness' verklapt niets van dit alles en klinkt vooral ingetogen.

#mtg164

EXCLUSIEF VOOR ABONNEES

Wil je graag horen waarover Gonzo (circus) schrijft? Mind The Gap bevat de tweemaandelijkse selectie van de redactie. Een eigenzinnige compilatie die aanzet tot verdere muzikale avonturen. En dat al 164 edities lang!

Betalende abonnees ontvangen Mind The Gap gratis bij elke editie van Gonzo (circus). Wil je ook een fysieke cd ontvangen? Met een abonnement kan ook jij van dat voorrecht genieten.
Ga snel naar gonzocircus.com/abonnement!

FAT DOG

Koning van The Windmill

De enigmatische Britse band Fat Dog heeft een hype om zich heen gebouwd. Lange tijd waren de YouTube-registraties van hun opzwepende optredens de enige manier om hun muziek tot je te nemen. Deze nazomer verscheen dan eindelijk de eerste single: 'King Of The Slugs', een officiële kennismaking die smaakt naar veel meer.

auteur Reinier van der Zouw

Zoals veel nieuwe bands vindt Fat Dog zijn wortels in de coronapandemie. Frontman Joe Love zat in isolatie aan een solo-elektronicaproject te werken. Gaandeweg sloeg hij de handen ineen met wat muzikale kennissen uit zijn opleiding en voor je het wist was Fat Dog geboren. Door zijn vorige band Peeping Drexels kende Love de promotor van de befaamde Londense broedplaats voor muzikaal talent The Windmill, dus kostte het niet al te veel moeite om daar wat Fat Dog-shows op poten te krijgen. Die eerste shows waren 'goed, maar ook weer niet zó goed, want het publiek moest blijven zitten', zo vertelt Love droogkomisch tijdens een Zoom-gesprek.

MYSTERIEUS

Die periode van lockdown-concerten ging gelukkig voorbij, maar de shows in The Windmill bleven komen. In de afgelopen twee jaar speelde de band er achttien keer. Een aantal van die optredens werden op semiprofessionele kwaliteit opgenomen en in hun geheel op YouTube gezet, wat bijdroeg aan de buzz rond de band. 'Ik denk dat die shows gewoon aansloegen omdat mensen een uitlaatklep zochten na de coronaperiode en wij daar een beetje mee konden helpen. Mensen vindt ons nu enorm mysterieus omdat we lang niks uitbrachten, maar zo zijn de dingen gewoon gelopen. Het leek ons een goed plan om een livereputatie op te bouwen die we dan konden ondersteunen met goed studiomateriaal.' Veel te klagen heeft Love niet: 'Het is natuurlijk wel leuk dat mensen het gevoel kregen dat ze ons live moesten meemaken, dat we een soort exclusieve ervaring bieden.'

DEBUUTALBUM

Afgelopen augustus was er dan eindelijk de eerste single: 'King Of The Slugs', een zeven minuten durende kolos waarop postpunk, techno en een gierende saxofoon hand in hand gaan. Dit alles is de opmaat naar een debuutalbum waar hard aan gewerkt wordt maar dat misschien nog even op zich laat wachten. 'Ik co-produceer het album zelf en het duurt wat langer dan gehoopt. Ik zit er heel diep in. Ik kan voorlopig alleen nog maar naar 'King Of The Slugs' luisteren, dat nummer is nu een paar maanden af dus daar kan ik wel objectief over zijn. Bij alle andere nummers is dat nog lastig, het voelt alsof het onze baby's zijn. Dit zijn de eerste nummers die we met de band maken, dus ze moeten ook wel écht goed zijn.' Wanneer dit huzarenstukje ook verschijnt, het is zeker iets om naar uit te kijken. ◆

live
10-12/11/2023, Sonic City, Kortrijk

www
fatdogfatdogfatdog.com
fatdogfatdogfatdog.bandcamp.com

PARASITE

Terug naar de eenvoud

Hardcorepunk met ambities om buiten de gebaande paden te treden: dat is volgens Michiel Van Cleuvenbergen de essentie van zijn nieuwe geesteskind Parasite. ‘Keihard met gitaren scheuren, daar had ik gewoon nog eens zin in.’

auteur Glen Van Muylem

Michiel Van Cleuvenbergen, gitarist van de spraakmakende Belgische bands Dead Stop en Condor Gruppe, windt er het liefst geen doekjes om. De reden waarom hij in volle coronapandemie een nieuwe band ter wereld bracht, was omdat hij graag loeiharde riffs uit zijn gitaar tovert. ‘Ik ben opgegroeid met hardcore en punk. Dat is iets wat in mij zit en ik had daar drie jaar geleden nog eens zin in. Zo is Parasite eigenlijk geboren.’

Een achttal demo’s lagen tijdens de coronacrisis op Van Cleuvenbergens schap. Hoewel het even duurde voor daar effectief iets mee gebeurde, stelde de gitarist langzaamaan een band samen. ‘Ik was wat mensen aan het zoeken om nog eens iets *heavy* te spelen, zowat in de stijl van zware punk-hardcorebands als Discharge, Wolfbrigade en Crucifix.’ Van Cleuvenbergen strikte uiteindelijk Gert Jacobs, drummer van Dead Stop, en Wim Berchmans, gitarist bij Fazed. ‘Gert en Wim ken ik al jaren, en zij waren meteen mee met de stijl van het nieuwe project.’

MELODIE

Eerder dit jaar loste de band hun debuut. ‘Dat bleef een tweetal jaar in de kast liggen, mede door corona en tijdsgebrek. Alles opnemen in de studio ging uiteindelijk wel heel vlot. In de studio kan je eindeloos blijven experimenteren, en dat was deels problematisch voor mij omdat ik eindeloos lang kan knutselen aan een bepaald nummer. Maar uiteindelijk moet je het wel loslaten en tevreden kunnen zijn over het resultaat.’

Met Parasite probeert Van Cleuvenbergen meer te doen dan enkel rechttoe rechtaan riffs te spelen. ‘De bedoeling was niet om pure hardcore te spelen, ik wilde meer doen dan dat. Met Parasite probeer ik ook veel melodische elementen aan te brengen om de muziek gelaagder te maken.’ Die manier van muziek maken leerde hij bij verschillende bands, maar vooral bij Condor Gruppe. ‘We bestaan al langer dan tien jaar en ik speel daar met heel goede muzikanten samen, dus daar heb ik veel van opgepikt.’

LIVE

Wat de toekomst nog brengt voor Parasite, weet Van Cleuvenbergen niet. ‘De bedoeling is nu eerst om de acht nummers van het debuut live te spelen. Ik ben blij met het resultaat, dus ik zie nog veel potentieel om dingen met de band te doen, maar dat zal nog even duren. Uiteindelijk zie ik wel waar we geraken, maar het is niet uitgesloten dat we met Parasite regelmatig buiten de grenzen van hardcore en punk gaan. Met hardcore en punk gaan we misschien terug naar de vereenvoudigde versie van gitaarspelen, toch wil dat niet zeggen dat je er daarom minder mee kan doen.’ ◆

live
10/11, Trefpunt, Gent
29/11, Afsnis, Gent
02/12, Trix, Antwerpen
23/12, Antwerp Music City, Antwerpen

www
parasitearmy.bandcamp.com

ELDON

Poëzie als basis

Hoewel hij zich thuis voelt in Zuid-Londen, laat Eldon Somers zich niet definiëren door één scene, laat staan een stijl. De multidisciplinaire artiest gaat waar projecten hem naartoe leiden maar blijft zich verzetten tegen definities. 'Ik maak al muziek sinds mijn kinderjaren, maar kwam er pas écht aan toe na jaren schilder te zijn geweest.'

auteur Marc Puyol-Hennin

Wie midden augustus ELDON en R.A.P. Ferreira samen zag optreden in Merleyn in Nijmegen, zal opgevallen zijn hoe goed de chemie tussen beiden is. 'Ik ken Rory al lang. Hij is een van mijn belangrijkste inspiratiebronnen. Toen ik jonger was, organiseerde ik expo's en concerten in Londen en kon ik Rory *(toen onder de artiestennaam Milo, red.)* strikken. Aan dat concert heb ik veel geld verloren, maar Rory en ik werden goede vrienden.'

TECHNO

Het langverwachte tweede album van ELDON heet 'TERRA INCOGNITA: Book One' en bestaat uit een samenwerking met producer Nicky Soft Touch. Meteen verduidelijkt ELDON dat er niet één specifieke reden was dat een opvolger voor 'Don't Be No Hero (And You Will Live Long)' relatief lang op zich liet wachten. 'Nicky stuurde mij allerlei beats via WhatsApp, in uiteenlopende stijlen en niet per se bedoeld voor mij om overheen te rappen. Ik wilde er een tape mee maken, maar dat werd uiteindelijk een album. De titel verraadt het een beetje: ik heb nog veel van Nicky's beats niet gebruikt. Daarnaast heb ik nog projecten zat. Ik maak ook techno.'

'Ik sta op het punt om een bundel uit te brengen waarin poëzie en mijn schilderijen en ontwerpen vermengd worden *('*Rider', *red.)*, mijn tweede publicatie.' Als hij een zwaartepunt in zijn artistieke praktijk moet aanduiden, dan is het zijn liefde voor poëzie. 'Dat is het soort kunst waar ik mijn tanden in kan zetten en het werk dat ik creëer moet een reflectie daarvan zijn:

iets waar andere mensen óók hun tanden in kunnen zetten, een wereldje neerzetten als het ware.'

COMPROMISLOOS

Een kort nummer als 'The Lost Language Of Cranes', waarop hij croont over een triphopbeat, illustreert hoe ELDON niet denkt vanuit één concept. 'Ik denk niet te veel na over concepten. Ik hou van poëzie en van rap. Dat zijn twee zekerheden.' Al is er nog een derde rode draad op zijn nieuwste album: de alliantie met Nicky Soft Touch, die wellicht het begin is van een langere samenwerking. 'Ik accepteerde het feit dat Nicky ook ambientbeats had gestuurd en ben er gewoon mee aan de slag gegaan. Die zijn stuk voor stuk fantastisch. Met al die diverse stijlen van Nicky kan ik telkens wat aanvangen én ik mag ze ook nog eens naar eigen goeddunken mag aanpassen ... Wat wil je dan nog meer? Die gast heeft nog meer stijlen dan ik! *(lacht)*. We zijn nu ook bezig met een project dat minder rapgeoriënteerd is, trouwens.'

'Wat het volgende is dat ik ga doen of uitbrengen, hangt af van een soort epifanie-moment waarop ik het helemaal voor me kan zien. Met dit nieuwe album vroeg ik op een bepaald moment aan Nicky of ik nog wat beats kon krijgen, en hij stuurde er prompt twintig *(lacht)*, dus dan wordt dat vanzelf een prioriteit.' ELDON is er niet uit of hij zich aan een artiest kan spiegelen en laat zijn kunstpraktijk organisch evolueren, al moet hij toch terugdenken aan zijn vriend Rory Allen Philip Ferreira: 'Ik heb zoveel van hem geleerd, hoe hij alles volledig onafhankelijk doet en zijn weg zoekt in dit wereldje. Dat valt niet te onderschatten.' ◆

discografie

ELDON & Nicky Soft Touch - TERRA INCOGNITA: Book One (Ghost Notes Worldwide, 2023)

IYA SHILLELAGH (ELDON & Withdrawn) - WaterWeight (FELT, 2023)

ELDON - Don't Be No Hero (And You Will Live Long) (Eigen beheer, 2023)

live

25/11, SEXYLAND World, Amsterdam

lees

meer over R.A.P. Ferreira in Gonzo (circus) #163

www

eldonsound.bandcamp.com

ghostnotesworldwide.bandcamp.com/album/terra-incognita-book-one

2023

ZO 3 DEC

fink

RAMKOT (BE)
PERSONAL TRAINER (NL)
TRAMHAUS (NL)
LEWSBERG (NL)
HOLY WAVE (USA)
HEARTWORMS (UK)
MECANO (NL)
PSYCHOTIC MONKS (FI)
ENOLA GAY (IER)
GURRIERS (IER)
MARATHON (NL)

PAARD.NL

FESTIVAL

Grolsch

COEN OSCAR POLACK

Een drone als een vrachtwagen

Coen Oscar Polack bewerkt veldopnamen, elektronica en een enkel traditioneel instrument zorgvuldig op de computer om ze vervolgens tot een album te vervlechten. Dat resulteert in composities die zich lenen voor tal van interpretaties. De nieuwste plaat die Polack aan zijn luisteraars voorlegt heet 'A Concrete Pasture'.

auteur Peter Bruyn mastodon.bida.im/@peterbruyn

Op zijn Bandcamp-pagina noemt Coen Oscar Polack zichzelf 'geluidskunstenaar', niet 'muzikant'. Betekenen die begrippen voor hem min of meer hetzelfde? De Haarlemmer lijkt zich geen moment overvallen te voelen door de vraag. 'Het verschilt per gelegenheid,' zegt hij. 'Maar ik denk dat 'geluidskunst' het best samenvat wat ik doe. Vroeger, als kind, heb ik wel basislessen gitaar en saxofoon gehad, maar ik kan nog steeds geen noten lezen. Dat weerhoudt mij ervan om mijzelf nadrukkelijk 'musicus' te noemen. Maar 'Kraaiennest', het dragende stuk van mijn nieuwe album, beschouw ik wel degelijk als een compositie.'

Daarmee is al veel gezegd over de in 1978 geboren Polack, die in 2000 samen met Lars Meijer, Stijn Dissen en Gabry de Waaij het label Narrominded oprichtte, waarna ieder van hen zich in alle mogelijke combinaties en ook in samenwerking met anderen muzikaal ontwikkelde. Via groepsprojecten als Psychon Troopers en Living Ornaments kwam Polack tot een eigen muzikaal handschrift dat tot nog toe uitmondde in de soloalbums 'Haarlemmerhout' (2020) en het zojuist verschenen 'A Concrete Pasture', beide bij Moving Furniture Records. Narrominded is begin 2021 gestopt.

Zelf ziet Polack 'A Concrete Pasture' als zijn eerste volkomen autonome solowerk, al heeft hij de afgelopen decennia aan tientallen albums meegewerkt en verscheen er ook solowerk dat voortkwam uit een speciale opdracht of gelegenheid. Zijn muziek laat zich beluisteren als een soort uitgebalanceerde muzikale legering van op de computer bewerkte veldopnamen, elektronische geluidsbronnen en een enkel muziekinstrument.

HILDEBRAND

'Eigenlijk maak ik geen onderscheid tussen de 'natuurlijke textuur' van veldopnamen en die van elektronische muziek,' zegt Polack. 'Zoals ik ook geen onderscheid wil maken tussen elektronische en traditionele instrumenten. Wat ik belangrijk vind is dat het resultaat het cliché ontstijgt.'

Het nieuwe album verschilt qua sfeer wezenlijk van voorganger 'Haarlemmerhout'. Op die plaat stond het bekende Haarlemse stadsbos centraal. Hoes en titels verwijzen naar het boek 'Camera Obscura' van Nicolaas Beets, alias Hildebrand. En in de muziek fladderen voortdurend de geluiden van gebladerte, vogels en het kleinvee van de nabijgelegen kinderboerderij voorbij, zo nu en dan gestroomlijnd tot een meditatieve drone. Drones domineren ook op 'A Concrete Pasture', maar zijn nu donkerder. Onheilspellender. Het dragende stuk 'Kraaiennest' roept zelfs associaties op met zowel een engelenkoor in het vagevuur, balancerend tussen hoop en vrees, als met een aanzwellende vliegtuigmotor. Al heeft iedere luisteraar ongetwijfeld een eigen interpretatie. En Polack laat veel ruimte voor interpretatie.

'Toen Lars Meijer en ik in de jaren 1990 als tieners samen muziek begonnen te maken, was het echt de tijd van de lo-fi- en cassettecultuur. Rond de eeuwwisseling vormden we Psychon Troopers, een trio met gitarist Jantijn Prins. Zij waren veel betere instrumentalisten dan ik, waardoor ik me meer bezighield met samples en textuur. We improviseerden eindeloos en selecteerden daar stukjes uit die we bewerkten en op de albums zetten.'

'Het duo Living Ornaments van Lars en mij kwam daaruit voort toen begin deze eeuw computers steeds meer muzikale mogelijkheden begonnen te bieden. Maar op een gegeven moment ging de interesse van Lars de richting van de synthesizerpop op, wat uitmondde in zijn Hunter Complex-project, terwijl voor mij textuur en ambient belangrijker werden.'
In 2009 bracht Polack twee albums uit die zich min of meer laten omschrijven als collages van veldopnamen: 'The Skipping Monk' en 'Geluiden uit de Blauwe Kamer'. 'Dat eerste album was een reisverlag in klank, een audioalbum in plaats van een fotoalbum. En net als bij foto's kun je ook geluidsopnamen een beetje bewerken. 'Geluiden uit de Blauwe Kamer' is helemaal opgebouwd uit opnamen die in het gelijknamige natuurgebied in Utrecht zijn gemaakt. Dat was een opdracht bij de opening van het bezoekerscentrum daar. Maar juist zo'n beperking maakt het weer interessant.'

> Ik heb platen waar ik een beetje bang van word als ik ze draai.

BIJLMERMEER

'A Concrete Pasture' telt op kant A drie stukken die de luisteraar naar de sfeer van het op bijna twintig minuten afklokkende 'Kraaiennest' op de andere plaatzijde trekken. De titel verwijst naar het voormalige winkelcentrum in de Amsterdamse Bijlmermeer waar begin vorig decennium in afwachting van de sloop regelmatig culturele evenementen plaatsvonden.
'Ik werd er ooit uitgenodigd voor een optreden en daar heb ik de basis van het stuk voor het eerst uitgevoerd. Daarna heeft het nog twaalf jaar geduurd voordat het mij ook lukte om het vast te leggen zoals ik het in mijn hoofd had. Het begint met één toon die ik op de tenorsaxofoon blaas en die via verschillende kanalen mijn computer binnenkomt, om er vervolgens op diverse toonhoogten weer langgerekt uit te komen en zo een drone te vormen. Vervolgens geef ik al die kanalen de opdracht tot een langzaam opwaarts glissando. Maar niet precies op dezelfde wijze, waardoor het resultaat heel oncomfortabel gaat klinken. Irritant zelfs.'
'Uiteindelijk buig ik dat glissando terug omlaag en wordt het geheel weer harmonischer. Live lukt dat, maar voor de opname bleek het heel moeilijk die verschillende kanalen te scheiden. Het heeft jaren geduurd voordat ik daarvoor de juiste software had. Helemaal op het eind speel ik zelf nog een stukje sax, wat vooral live een theatrale functie heeft.'

'Kraaiennest' fascineert, maar schuurt tegelijkertijd. Het nodigt niet uit tot 'luistergenot'. Het *schrijnt* bijna. Polack knikt: 'Dat is bij dit stuk ook mijn bedoeling. Ik heb het in de loop der jaren inmiddels een keer of tien live gespeeld en meegemaakt dat mensen riepen 'Stoppen!' of 'Zet dat geluid af!'. Maar dat is niet erg. Ik heb zelf ook platen in huis waar ik een beetje bang van word als ik ze draai, zoals 'The Drift' van Scott Walker. Maar het maakt indruk en uiteindelijk heb je er wel wat aan. Daar gaat het toch om bij kunst.'
'Zo'n krachtige ervaring heeft iets subliems. En als je dat met je muziek te pakken hebt moet je dat ook koesteren, vind ik. Ik heb geen moment overwogen om dat af te zwakken. Het moest echt verpletterend zijn. Een drone die binnenkomt als een vrachtwagen.'
Als er over Polacks muziek gesproken of geschreven wordt, komen vaak de namen van *fieldrecorder* Chris Watson, gitarist en elektronicamuzikant Christian Fennesz en William Basinski voorbij. 'Nou, Watsons werk is van zo'n andere kwaliteit en van zo'n ander niveau; daar zou ik mijzelf nooit mee vergelijken. Het romantische in de muziek van Fennesz is voor mij wel heel belangrijk. En William Basinski werkt vanuit een heel ander proces dan ik doe en heeft een totaal andere achtergrond, al vind ik de spanningsbogen in zijn werk heel inspirerend. Maar voor een stuk als 'Kraaiennest' is de Oostenrijker Florian Hecker voor mij invloedrijker geweest. Net als bij hem gaat het mij daar meer om de confrontatie dan om de drone.' ◆

discografie

A Concrete Pasture (Moving Furniture Records, 2023)

Haarlemmerhout (Moving Furniture Records, 2020)

Coen Oscar Polack & Herman Wilken - Fathomless (Narrominded, 2013)

Geluiden uit de Blauwe Kamer (Narrominded, 2009)

The Skipping Monk (Narrominded, 2009)

www

coenoscarpolack.bandcamp.com

movingfurniturerecords.com

BDRMM

Subtiel optimisme verpakt in rave en shoegaze

Drie jaar na het bejubelde debuut 'Bedroom' is bdrmm terug. Zonder luide gitaarmuur. Mét een extatische mengeling van shoegaze en rave. Zonder nostalgisch te klinken, al sijpelen de invloeden van de jaren 1990 wel door. 'Met dit album stralen we een subtiel optimisme uit.'

auteur Theo Ploeg **beeld** Katherine MacKenzie

'Vertel jij daar maar eens iets over, Conor. Oh, wacht. Je bent er niet, omdat je belangrijkere dingen te doen hebt dan te komen opdagen bij dit interview,' grapt Joe Vickers. Vickers is de gitarist, Conor Murray de drummer. Samen met de broers Ryan en Jordan Smith zitten we in een Zoom-meeting en kletsen we over de krautrockinvloeden die onmiskenbaar aanwezig zijn op het nieuwe album van hun band bdrmm (spreek uit: *bedroom*). En tja, krautrock en repetitieve drumritmes horen nu eenmaal bij elkaar. Ryan, Jordan en Joe zijn eensgezind: de drums op 'I Don't Know' zorgen voor dat *motorik*-gevoel. Helaas is Conor er niet om daarover uit te weiden. Niemand weet waar hij is.
Het geeft Joe de ruimte om een ironische opmerking te maken over zijn afwezigheid. Zoals hij tijdens het interview steeds ironisch uit de hoek komt. Het geeft het gesprek een wat luchtigere lading. De broers Smith zijn namelijk bloedserieus. Elke vraag wordt ernstig en uitgebreid beantwoord. Wanneer Ryans laptop uitvalt en hij even later weer terugkeert in de Zoom-meeting, volgt er een waterval aan excuses. De ironie van Joe houdt het gesprek in evenwicht. Hij is de leadgitarist van de band en op het tweede album van bdrmm vervult hij een andere rol dan op het debuut. Daar trok hij een immense muur op, waardoor de andere instrumenten alles op alles zetten om niet kopje onder te gaan in het gitaargeweld. 'Nu speel ik een rol op de achtergrond terwijl ik toch heb meegeschreven aan de nummers, daar is duidelijk iets misgegaan,' lacht hij.

GITAARPEDALEN

Dat er geen geluidsmuur wordt opgetrokken, betekent niet dat gitaren minder belangrijk zijn op 'I Don't Know'. Ze zijn subtieler aanwezig. Leiden de dans niet, maar bewegen mee. Klopt, beaamt Joe: 'In plaats van een pedaal in te drukken en de galm z'n werk te laten doen, dachten Ryan en ik nu veel meer na over het geluid dat we wilden creëren.' Dat betekent niet dat de gitaarpedalen geen belangrijke rol speelden. Integendeel: zowel Joe als Ryan, die de tweede gitaar speelt, zweren erbij en samen met producer Alex Greaves werd er tijdens het opname- en productieproces flink geëxperimenteerd met het gitaargeluid.
De gitaren voegen nu juist meer subtiliteit toe. Dat is al vanaf opener 'Alps' goed te horen. Het nummer sluit muzikaal aan bij de vorig jaar verschenen ep 'Port' en de niet op plaat verschenen single 'Three', waarop de invloeden van de vroege jaren 1990 de muziek van bdrmm binnensijpelen. Een mooie combinatie: de anticipatie van rave en de melancholie van shoegaze versterken elkaar. Die combinatie werkt niet alleen goed in het openingsnummer. In plaats van gitaarpedalen in te trappen, blijven de vier Britten de spanning opbouwen tot de laatste noot. 'Vergeet niet dat hier al onze invloeden samenkomen. Het debuutalbum heb ik helemaal alleen geschreven en daarna pas aan de rest gegeven. Dit is echt een band-album,' verduidelijkt Ryan. Daardoor kreeg zijn broer Jordan de ruimte om te experimenteren met zijn liefde voor piano-loops en synthesizers. 'Tijdens mijn audiostudie aan de Universiteit van Leeds raakte ik obsessief geïnteresseerd in pianopatronen. Die patronen komen nu niet direct terug in de nummers, maar het idee erachter, het repetitieve en meditatieve, heb ik meegenomen,' legt Jordan uit. Het deconstrueren van muziek is een gezamenlijke liefde van de broers. Tijdens de opnamen gebeurde het regelmatig dat een geschreven nummer weer uit elkaar werd gehaald en opnieuw werd opgebouwd. Ryan: 'Alsof je je eigen werk remixt.'

RAVECULTUUR

Vorig jaar toerde bdrmm in het voorprogramma van Mogwai door Europa. 'Daar hebben we ontzettend veel van geleerd,' vertelt Ryan enthousiast. 'Zij zijn al zolang bezig en wij komen net kijken. We werden echter als gelijken behandeld en dat voelde ontzettend goed,' vult Joe aan. Het professionalisme van Mogwai werkte inspirerend. Na de shows wisselden de twee bands ideeën uit en deelden ze hun passie voor muziek. 'In Duitsland spraken we veel over hoe een paar Duitse bands ons hebben beïnvloed,' vertelt Jordan enthousiast. De 'herontdekking' van Neu!, Cluster en Can heeft zijn weerslag gehad op 'I Don't Know'. De cadans van de nummers ademt krautrock en heeft dat typische gevoel van anticipatie dat zo kenmerkend is voor onder andere La Düsseldorf. Daarmee is ook de link gelegd met die andere nieuwe invloed: elektronische muziek uit de jaren 1990. Ondanks dat LFO en Aphex Twin, de twee voorbeelden die de band zelf noemt, onder Intelligent Dance Music (IDM) worden geschaard, is de vroege ravecultuur duidelijk in hun muziek aanwezig: dat er mooie dingen staan te gebeuren is genoeg om in extase te geraken, dát gevoel.
'Precies waar we naar op zoeken waren,' reageert Ryan enthousiast, 'Het album is beduidend minder donker dan het debuut en we wilden ook graag een subtiel

> We doen alles op gevoel, daarom kozen we voor een klein onafhankelijk label.

optimisme uitstralen. Nou ja, dat gebeurde eigenlijk vanzelf tijdens de opnamen.'
Dat is ook het mooie aan samenwerken aan een album, beamen Ryan, Joe en Jordan: er ontstaat iets op het moment zelf dat je niet van te voren kunt bedenken. Dat subtiel optimisme is ook te horen in de teksten. In 'Pulling Stitches' bijvoorbeeld zingt Ryan: 'A new start is on my mind'. In andere tracks hint hij naar het idee dat de bandleden elkaar eindelijk hebben gevonden en zo kunnen doorgroeien naar iets anders.

HULL

De terugkeer van de bandleden naar (Kingston upon) Hull kan daar niet los van worden gezien, benadrukt Jordan. Na zijn studie in Leeds keerde hij terug naar zijn geboortestad. Nu is Ryan, die wel nog in Leeds studeert, ook weer terug. Ja, het is maar een dik uur met de auto en trein, maar de afstand tussen Leeds en Hull is vooral een mentale. 'In Leeds is alles duur geworden en iedereen die er creatief bezig is, wordt tegengehouden door de stijgende huurprijzen,' legt Jordan uit. Ryan vult aan: 'Je ziet hoe sociale en artistieke voorzieningen uit elkaar vallen omdat de gemeenschappen ondermijnd en ontmanteld worden door de financiële problemen die mensen hebben.' Daarvan is nog geen sprake in Hull. Leeds is dé grote stad in de buurt. Iedereen die gaat studeren of iets in de kunsten of muziek wil doen trekt erheen. Tenminste, dat was altijd het verhaal. Ryan en Jordan constateren dat mensen nu eerder in Hull blijven om daar zelf nieuwe initiatieven op te zetten. Joe knikt instemmend: 'Onze oefenruimte in Leeds kon het hoofd amper boven water houden, de prijzen gingen omhoog en er was vrijwel geen onderling contact tussen de bands die er repeteerden.' Ryan neemt over: 'Hier in Hull zijn we nu onderdeel van een collectief waarin we veel samen doen met de bands die in dezelfde ruimte repeteren. Zo ontstaat het gevoel van een scene en dat maakt uiteindelijk een gezonde muziekcultuur in de stad.'
Bands als Autobahn en Eades, die ook uit het noorden van Engeland komen, voelen een zekere verbondenheid met die streek. Een begrijpelijk gevoel, onderschrijven Ryan, Jordan en Joe, maar bij henzelf speelt het minder. Ja, ook de geschiedenis van Hull wordt voor een deel bepaald door de dominantie van en uitbuiting door Londen en het zuiden van Engeland. Toch voelt bdrmm zich vooral een band uit Hull en zien ze zich minder als Noord-Engels. In koor: 'We zijn gewoon trots op onze stad.'

> In plaats van het gitaarpedaal in te trappen, gingen we op zoek naar subtiliteit.

GEVOEL

De dag voor het interview verscheen de single 'Mud', die niet op het album staat. Fila Brazillia, een legendarische elektronica-act uit Hull die met name in de jaren 1990 furore maakte, verzorgt een remix die op de B-kant van de 7inch komt te staan. 'Heb je ons nieuwe nummer al gehoord?', vraagt Joe voor de derde maal tijdens het interview. De grijns op zijn gezicht is prachtig. Net als het album komt de single uit bij het Rock Action-platenlabel dat wordt gerund door Mogwai. Nadat het debuut 'Bedroom' door de Britse muziekmedia werd bejubeld en bdrmm gebombardeerd werd tot een band die groot gaat worden, stonden de platenmaatschappijen in de rij. Ook *majors*. Toch koos bdrmm voor een klein onafhankelijk label. 'Dat is een bewuste keuze,' licht Ryan toe, 'muziek maken is voor ons een gevoelskwestie en dat betekent ook dat we een goed gevoel moeten hebben bij de mensen met wie we samenwerken.' Om dezelfde reden gebruikt bdrmm Bandcamp als uitgangspunt. 'Daar hebben we zoveel goede onbekende muziek ontdekt, je proeft dat het platform liefde voor muziek heeft en het belangrijk vindt dat de artiesten normaal betaald krijgen. Dat voelt heel anders dan Spotify. Dat gebruik ik ook, maar dan meer als consument. Dat voelt soms eigenlijk best wel vies,' bekent Jordan. 'Zo zijn we ook in de positie om samen te werken met Mogwai,' breekt Joe in. 'Zeg, had jij onze nieuwe single nou al gehoord?' ◆

discografie
I Don't Know (Rock Action Records, 2023)

Port EP (Sonic Cathedral Recordings, 2021)

Bedroom (Sonic Cathedral Recordings, 2020)

Crike EP (Love Our Records, 2016)

lees
meer over Autobahn in Gonzo (circus) #177

www
bdrmm.bandcamp.com

GALYA BISENGALIEVA

Het onbegrip van de Grote Steppe

Voor het tweede album op rij verdiept experimenteel violist Galya Bisengalieva zich in een van de grote milieurampen van haar geboorteland Kazachstan: het door kernproeven geplaagde Semipalatinsk. Opdat de geschiedenis van het land zich niet blijft herhalen, wil Bisengalieva dolgraag een nieuw gesprek op gang brengen. Woordloos, weliswaar.

auteur Ruben van Dijk **beeld** Alex Schipper

'My world
flickering, coruscating,
like a cosmos,
assumes the shape of the word.
The smoke glitters.
The last book has been burnt.
Yet
eternal is the symbol above the ashes
of the letters,
over yurts,
over cooking stoves,
over sound that is warped
by the blueprint of ideas.'

– Olzhas Suleimenov, fragment uit 'Any Liquid Poured into a Vessel…'

'Als kind ziet Galya Bisengalieva (37) heel Kazachstan voor haar ogen voorbijtrekken. Vader is violist bij het Kazachs Nationaal Symfonieorkest maar overlijdt als Bisengalieva drie jaar oud is. Moeder is er cellist en neemt haar dochter als alleenstaand ouder mee naar talloze concerten. Kriskras met de trein door een gebied met zeventien miljoen inwoners, zo groot als vijfenzestig Nederlanden. Soms tot wel drie dagen en drie nachten aan een stuk door – van de Kaspische Zee tot Tiensjan, Oeral tot Irtysj, daartussen vooral weidse vlaktes.

Het Kazachstan dat Bisengalieva vanuit het treinraam ziet, is op dat moment aan ingrijpende veranderingen onderhevig. In 1986, het jaar van haar geboorte, ontvlamt gedurende de Zjeltoksan-opstand in Alma-Ata de Kazachse weerstand tegen het Sovjetregime hevig – met binnen enkele jaren de onafhankelijkheid van de republiek tot gevolg. Maar ook het land zelf vervormt zienderogen. De Aralzee, ooit het op drie na grootste meer op aarde, droogt steeds sneller op; achteloos landbouwbeleid zorgt ervoor dat steeds meer boerenland woestijn wordt; en in de regio Semipalatinsk worden de afschuwelijke uitwassen van de vele honderden kernproeven aldaar steeds zichtbaarder.

Bisengalieva draagt, zoals alle Kazachen, de trauma's van het landschap met zich mee, zij het grotendeels onbewust. Als telg uit een strijkersfamilie belandt ze als twaalfjarige op de Royal Academy of Music in Londen, een stad waar ze nog altijd woont en inmiddels flink naam voor zichzelf heeft gemaakt. Ze is de eerste solist van het London Contemporary Orchestra en werkte de voorbije jaren met klinkende namen als Steve Reich, Terry Riley, Mica Levi, Frank Ocean, Radiohead en Laurie Spiegel. De spannendste dingen doet ze de afgelopen jaren echter vooral solo, wanneer haar experimenteerdrift enkel beperkt wordt door de begrenzingen van haar viool. Haar debuut-lp 'Aralkum' (2020) was een oefening in het creëren van 'deep listening'-landschappen, naar het voorbeeld van Pauline Oliveros, en een poging om het immense verlies van de Aralzee instrumentaal vast te leggen. Drie jaar later waagt Bisengalieva zich aan een geografisch nauwkeurig, beladen document van de testlocatie Semipalatinsk-21, in de volksmond 'Polygon'.

Twee albums over de twee grootste milieurampen uit de Kazachse geschiedenis. Dat kan eigenlijk alleen maar voorbedachte rade zijn. Toch niet, aldus Bisengalieva aan de andere zijde van de Zoomverbinding. 'Het gebeurde gewoon. Het was niet mijn bedoeling om ze allebei te doen, maar mijn muziek neigt vaak naar duistere plekken, dus het overkwam me eigenlijk heel natuurlijk.'

GRIEZELVALLEI

De duisternis die Bisengalieva zo aantrekt is tweeledig. Ja, de gebeurtenissen in Semipalatinsk en rondom de voormalige Aralzee zijn vreselijk; ze zijn daarnaast ook onderbelicht en onbekend buiten de grenzen van de regio. 'Het was voor mij heel vreemd,' vertelt Bisengalieva, 'dat als ik hier in het Westen met mensen over deze tragedies sprak, ze er maar weinig over wisten en er weinig over spraken.' Het is een van de redenen, vermoedt ze, dat deze twee albums elkaar opvolgden: zendingsdrang, luisteraars informeren over voortdurend leed, een gesprek aangaan, zij het dan zonder woorden.

Soms is leed zo groot dat het woordloos beter te bevatten is – of met in ieder geval zo min mogelijk woorden. Denk aan Elem Klimovs Belarussische oorlogshorror 'Kom en zie' (1985), waar de instructies in

de titel zitten. Of het minder nadrukkelijke, muisstille 'Test' (2014) van de Russische regisseur Alexander Kott, dat zonder dialoog het verhaal vertelt van een driehoeksverhouding aan de vooravond van de eerste atoomproef in de Sovjet-Unie, in de zomer van 1949. 'Polygon' begint vlak voor 'Test' eindigt. Met het tweede nummer 'Saryzhal' schetst Bisengalieva het gelijknamige dorp in het hart van de Polygoon 'vlak voor de duisternis'. Het is, zoals ze het zelf omschrijft, een 'mengvorm van een elektrische wereld en een akoestische wereld'. Een griezelvallei waarin het vioolgeluid van Bisengalieva na de initiële klanken nauwelijks meer zijn natuurlijke vorm aanneemt.

Bisengalieva laat zich inspireren door (en maakte voor het artwork gebruik van) het werk van de Britse fotograaf Philip Hatcher-Moore, die onder meer Saryzhal bezocht en aldaar sprak met enkele van de overgebleven bewoners. Zo geheim als het atoomprogramma van de Sovjet-Unie voor de rest van de wereld was, was het dat destijds evenzeer voor de bewoners. De autoriteiten lieten het na om het gebied te evacueren. In plaats daarvan werden bewoners aangemoedigd zich bloot te stellen aan de voor hen onzichtbare straling door op gezette tijden hun huis uit te stappen of met hun kudde de heuvels in te trekken – en zich vervolgens door wetenschappers te laten onderzoeken. Hatcher-Moore fotografeerde de oude bewoners, de kinderen die met waterhoofden en andere aandoeningen werden geboren, de betonnen constructies in het weidse landschap.

Bisengalieva: 'Zijn foto's komen heel dicht bij hoe het daar is en hoe het moet zijn geweest. Maar het zijn ook heel móóie en niet alleen maar akelige foto's. Je ziet een foto van roze en blauwe luchten boven Saryzhal, als ware het een schilderij, gevolgd door een foto van een ziekenhuis vol kinderen. Hij toont de mens en de natuur in hun meest extreme vormen.'

ONBEWOOND

Dat er in de Polygoon van evacuaties geen sprake is, heeft alles te maken met Lavrenti Beria, rechterhand van Stalin en hoofd van het atoomprogramma, die het gebied ter grootte van Wales op papier onbewoond heeft verklaard. De tientallen dorpen en 700.000 inwoners hebben nooit bestaan.

Dergelijk, vaak moedwillig onbegrip van De Steppe ligt niet alleen aan de Polygoon ten grondslag, aldus Bisengalieva, maar óók aan het uitdrogen van de

Aralzee en de aanhoudende uitputting van natuurlijke hulpbronnen. ‘Het zit ‘m in de uitgestrektheid, dat wat men misleidend ‘onbewoond’ noemt. Dat maakte het makkelijker om te verkopen dat Semipalatinsk tot testlocatie werd omgebouwd. Maar dat was het niet. Ja, het ís een uitgestrekt en vlak landschap, maar het had een ecosysteem, er waren dorpjes, een welvarend milieu dat niet in acht werd genomen. Ik vraag me af of dit destijds ook op Russisch grondgebied had kunnen gebeuren. Als je kijkt naar de fossiele industrie die na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie is opgekomen, dan zie je dat er sprake is van een terugkerend thema, dat er nog altijd sprake is van uitbuiting en dat er nog altijd dingen gebeuren die niet ethisch zijn.’

> Het was geen onbewoond, vlak land. Het betekende iets voor het Kazachse volk.

Het nummer ‘Chagan’, waarop effectief gebruik wordt gemaakt van het traditionele Kazachse snaarinstrument de dombura, ontstond wanneer Bisengalieva op zeldzame beelden stuitte van de gelijknamige ondergrondse atoomproef, een zogenaamde ‘vreedzame kernexplosie’. Voor het atonale, ‘sarcastische’ nummer ‘Balapan’, vernoemd naar een andere ondergrondse testlocatie én het liefkozende Kazachse woord voor ‘kleuter’, verplaatst Bisengalieva zichzelf in de werknemers, die al dan niet van de gevaren wisten, maar die vooral (letterlijk) geen uitweg hadden. Beide nummers zijn met hun pulserende ritmes die zich eindeloos lijken te herhalen bewust cyclisch van aard.
Inderdaad zijn uitputting en ecocide in Kazachstan nog altijd aan de orde van de dag. Alleen zijn de boosdoeners nu vaak op winst beluste bedrijven. Zo is het sterftecijfer onder het personeel van de vele kolen- en ijzermijnen van het Luxemburgse staalbedrijf ArcelorMittal in Kazachstan tot wel twintig keer hoger dan het wereldwijd gemiddelde – en 66 keer hoger dan dat in Amerikaanse mijnen – en worden de vervuilingslimieten van het steeds schaarsere drinkwater in veelvoud overschreden door de olie-industrie.

SOLIDAIR

Een sprankeltje hoop is er in de vorm van het Degelenmassief, waarnaar Bisengalieva het laatste, aanmerkelijk lichtere nummer op de lp vernoemt. Het is de plek waar honderden tunnels zijn gegraven en zo’n tweehonderd proeven zijn uitgevoerd, maar waar alle ingangen na de onafhankelijkheid met hulp van de Verenigde Staten hermetisch worden afgesloten – opdat niemand ooit toegang zal krijgen tot de apparatuur en het achtergebleven plutonium.
Het definitieve einde van Semipalatinsk-21 is al eerder ingezet als schrijver Olzhas Suleimenov in maart 1989 op televisie besluit om in plaats van het vooraf besproken gedicht voor te dragen, een betoog te houden over het lot van de getroffen bewoners rondom de testlocatie. Bisengalieva: ‘Het is een van mijn vroegste herinneringen. Ik was vijf jaar oud, maar het was iets gigantisch, dat hij zei: ‘Waar zijn we mee bezig, we moeten hiermee stoppen’ – op nationale televisie!’ Suleimenov, geliefd bij de Kazachen en meermaals vervolgd door het Sovjetregime vanwege zijn ‘verheerlijking van het feodale nomadenbestaan’, roept op tot een massabijeenkomst en die komt er. Enkele dagen later is ‘Nevada-Semipalatinsk’ een feit: een democratische, internationaal solidaire beweging die niet alleen pleit voor het sluiten van de Polygoon, maar ook van de vergelijkbare testlocaties in Nevada en Nova Zembla. Het is de eerste protestbeweging van haar soort in de Sovjet-Unie en tevens de eerste beweging wereldwijd die erin slaagt een testlocatie te sluiten. Zeven maanden na het betoog van Suleimenov vindt de allerlaatste kernproef plaats.

VERANDERING

‘Polygon’ is tegelijkertijd een herdenking van onvoorstelbaar leed en een viering van de democratische beweging die de testlocatie wist te sluiten. Al zijn de herinneringen aan laatstgenoemde inmiddels ver weg. Het aanvankelijk populaire Volkscongres van Kazachstan, dat uit Nevada-Semipalatinsk voortkomt, doet het goed in de eerste democratische verkiezingen en even lijkt Suleimenov een gooi te kunnen doen naar het presidentschap, maar tegen het einde van de jaren 1990 lijkt onder president Noersoeltan Nazarbajev de nieuwe dictatuur een voldongen feit – en daarmee ook in toenemende mate de vrijheid van meningsuiting. Verwoeste levens en ecosystemen, een democratie die niet heeft mogen zijn – dit is een lp vol verloren gewaande plekken die in de muziek van Bisengalieva weer even kunnen bestaan. Ook het Alma-Ata dat ze in 1998 voor Londen verruilde schemert door op ‘Polygon’. Hoe nostalgisch is Bisengalieva eigenlijk? ‘Heel erg,’ vertelt ze. ‘Dat nostalgisch element duikt altijd in mijn arrangementen op, ook al is het vaak niet eens de bedoeling. Ik denk dat het goed is om dicht bij je afkomst te blijven.’
Het lot van een toekomstig Kazachstan gaat Bisengalieva net zo aan het hart als het verleden.

‘Een van de grote vragen *(op ‘Polygon’, rvd)* is: waar staan wij als Kazachs volk met onze cultuur, na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie. We zijn een vrij jonge republiek, maar we hebben een lange geschiedenis en een hele rijke traditie. Een deel daarvan is inmiddels verloren gegaan.’ Hoe herinneren wij onszelf nu? En hoe kijken we aan de hand daarvan vooruit? Bisengalieva besprak het uitgebreid met haar Kazachse vrienden, waarvan er meer al lang niet meer in hun geboorteland wonen. 'We zeiden allemaal dat we nog een sterke verbintenis voelen, een verlangen naar onze tradities en cultuur.'

Hoe het land verder moet is onduidelijk, maar dat het land moet veranderen staat buiten kijf. Als de regering op 1 januari 2022 het prijsplafond op brandstof afschaft en de gasprijzen plots enorm stijgen leidt dat tot de grootste protesten in decennia: het leger wordt ingezet, waaronder Russische troepen, en er vallen zo’n 250 doden. In de nasleep stapt de regering op en treedt Noersoeltan Nazarbajev, die al sinds 2019 geen president meer is, definitief terug uit de politiek. Maar of het veel zal uithalen betwijfelt Bisengalieva: ‘Ja, er is een andere regering gekomen, maar ik weet niet zeker of het echt een andere regering is. Sinds de oorlog in Oekraïne plaatsen we steeds vaker vraagtekens bij de relatie tussen Rusland en Kazachstan. Dat zijn grote vragen. Ik denk dat er wel langzaam iets verandert, maar het gaat lang duren voor we de Sovjettijd achter ons kunnen laten – met name voor de oudere generaties.’

GESPREK

‘Polygon’ is Bisengalieva’s bijdrage aan die benodigde verandering. ‘Het is een manier om het gesprek te blijven voeren. Hoe meer we spreken over dit soort tragedies, hoe kleiner wellicht de kans dat de geschiedenis zich zal herhalen.’

Het is daarbij onmisbaar dat nieuwe generaties ‘de positieve elementen’ van het land inzien, waar dat tijdens de Sovjetperiode en ook in de huidige fossiele economie ontbreekt. ‘En dat heeft niet alleen met de natuur te maken,’ aldus Bisengalieva, die vertelt over de uit Semipalatinsk afkomstige dichter, componist en filosoof Abay Kunanbayuli, de Kazachse Shakespeare. ‘Het is een gebied waar talloze dichters en muzikanten uit zijn voortgekomen. Het is geen onbewoond, vlak land. Het betekende toen iets en het betekent nog altijd iets voor het Kazachse volk.’ ◆

discografie
Polygon (One Little Independent, 2023)
Aralkum (One Little Independent, 2020)

www
bisengalieva.com
galyabisengalieva.bandcamp.com

MUTHA FLAC

Een Surinaamse scene bouwen uit het niets

Suriname is niet de eerste plek waar je aan denkt bij punk en metal. Toch groeit er de laatste jaren iets moois, met bands als Mutha Flac, Luguber en LAWHY?. De gemene deler bij die bands is Shavero Ferrier, de bescheiden godfather van de Surinaamse alternatieve scene.

auteur Guido Segers guidosegers

Shavero Ferrier *leeft* alternatieve muziek. Zowel zijn muziek als zijn voorkomen maakt hem een opvallende verschijning. 'Die muziek, of het nou metal of punk is, betekent alles voor me. Ik heb altijd de neiging gehad om me af te zetten tegen het normale. Wellicht zit het in mijn natuur.' Er was zo goed als geen alternatieve scene in Suriname toen Ferrier muziek begon te maken, de enige inspiratie was de metalcoreband Bitter Confessions: 'Muzikanten in Suriname maken muziek in het Engels. Toen ik de band Neuk! hoorde, besefte ik dat het dus ook in het Nederlands kan. Daar ging ik mee experimenteren in wat mijn eerste band werd: De Rotte Appels. Ik realiseerde me dat ik me in het Nederlands veel beter kon uitdrukken. Vaak vinden mensen het ook interessant: met ons accent klinkt dat namelijk net wat anders. In Suriname is rockmuziek sowieso voor veel mensen vreemd. Dat in het Nederlands doen, maakt ons raar, maar ook opvallend.'

DIY

Inmiddels heeft Ferrier meerdere bands. Hij zag al snel in dat als hij muziek live wilde horen, hij het toch echt zelf zou moeten gaan doen: 'Ja, het zou wel vet zijn om naar een show te kunnen waar ik niet zelf op het podium hoef te staan. Ik probeer mensen samen te brengen die van deze muziek houden, en dus heb ik meerdere bands gestart. Mijn droom is om hier een gezonde, bruisende scene op te bouwen. Ik hoop dat het ooit lukt.' Ferrier moet dus alles zelf doen, samen met andere gepassioneerde liefhebbers. Inmiddels heeft Mutha Flac, zijn punkband met als grote inspiratie de Heideroosjes, ook zelf de middelen om opnames te maken. Maar de start van de band was eigenlijk een gelukkig toeval: 'Er zijn hier niet veel mensen die van deze muziek houden. Dus elkaar vinden is lastig, maar je moet ook nog een klik hebben. Tijdens de pandemie gingen Shamier Hoesenie, Regillio Padma, Jonathan Djojo en ik samen jammen. We kenden elkaar van onze hardcore-band Skafu *(daarvoor bekend als A.D.H.D., red.)*, maar we klikten helemaal op dit soort muziek; punk in het Nederlands. Toegankelijk en direct, zoals de Heideroosjes dat het beste doen inderdaad! Mutha Flac had al vrij snel songs klaar, maar voor de opnames merkten we dat hier niemand echt snapt hoe dat moet klinken, dus leerden we het zelf en vroegen we vrienden om hulp. Dat geeft ons nu de vrijheid om vaker muziek te gaan droppen met verschillende projecten.'

> Mensen weten niet hoe bijzonder de Caribbean Metal Connection is.

PANDEMIE

Mutha Flac startte tijdens de pandemie, maar die periode deed de bestaande scene ook de das om. Ferrier zag jaren werk als sneeuw voor de zon verdwijnen: 'Deze muziek maak je niet om rijk te worden, je moet ervan houden. Maar zonder scene die je *support* valt het snel uit elkaar. Mijn band Luguber en mijn powerviolence-band LAWHY? bestaan nog steeds en Mutha Flac is nu nieuw, maar veel andere bands zijn gestopt. Het lijkt er nu op dat we helemaal opnieuw moeten beginnen.' Er zijn wel een aantal andere acts in Suriname in het alternatieve domein, vertelt Ferrier, maar de activiteit is beperkt: 'Je hebt d'Orkest, een indieband die ook in Nederland gespeeld heeft, en Revolt, een band die naast covers ook eigen werk speelt. De metalband Asylum speelt af en toe een show. Maar het is gewoon te weinig. Gelukkig begint er nu weer wat te groeien. Ik zie nieuwe gezichten bij shows en er ontstaan nieuwe samenwerkingen. Vaak ben ik de eerste die contact

zoekt met mensen die wat met muziek willen. Of het nou indie, metal of iets kunstzinnigs is. Ik heb dus wel vertrouwen in de toekomst.'

CARIBISCH

Een ander aspect dat belangrijk is voor de prille scene in Suriname is de connectie met andere Caribische landen. Vooral de banden met Trinidad en Guyana zijn sterk, vertelt Ferrier: 'Dat is ontstaan voor de pandemie door de Wacken Metal Battle Caribbean. We kwamen allemaal samen voor die wedstrijd en daar zijn warme banden ontstaan. Bands uit beide landen zijn in Suriname komen spelen, wat veel bezoekers trok. Ik heb zelf met een soort Caribische supergroep – Sugar-caned – opgetreden op Skyfest in Trinidad en Tobago. Het was een éénmalig optreden, waar we speciaal nummers voor hadden geschreven. Dat was ontzettend mooi om te doen.' De connectie is een bijzondere voor landen waar de scene microscopisch mag heten. Door de pandemie zijn de Wacken Metal Battles tijdelijk stopgezet, maar de connectie is gebleven. Recent was er weer een nieuwe ronde: 'Helaas geen winst voor Suriname, maar er deed wel een nieuwe band mee, genaamd Ravech. Een goed teken voor onze scene. Ik denk dat er maar weinig mensen weten van de Caribbean Metal Connection, maar voor ons is het ontzettend belangrijk en inspirerend. We weten dat we niet alleen zijn.'

NEDERLAND

Ferrier richt zijn pijlen nu vooral op Nederland, want daar spelen is belangrijk, voor Mutha Flac maar ook voor de scene: 'Als je als Surinaamse artiest daar kan doorbreken, dan heeft dat een impact hier. Dat wordt gezien. Er zijn voorbeelden van Surinaamse artiesten die zo doorbreken, zoals Kenny B en Damaru, en daarmee ook thuis helden worden. Die connectie met Nederland zit ook diep: er is de geschiedenis en de taal, maar ook de support voor ons is daar sterk. In 2013 stond een nummer van De Rotte Appels op de compilatie 'Punk's Not Deaf' en sindsdien zijn er banden. Daarom zou met Mutha Flac in Nederland kunnen spelen, een toertje misschien, veel voor onze scene betekenen. We hebben getekend bij een Nederlands label *(This Could Be Your Music Label, red.)* en langzaamaan komt er aandacht voor wat hier gebeurt. We krijgen vaak de vraag wanneer we daar komen spelen. Ik hoop dat het lukt, niet alleen voor ons, maar juist om kids te laten zien dat alternatieve muziek er mag zijn. Dat zou goed zijn voor de Surinaamse punks. Dus Jera On Air, bel ons?'

In de nabije toekomst kan je nieuwe releases verwachten van Luguber en Mutha Flac. En hopelijk zijn de bands dus ergens in de toekomst ook te zien in Nederland. ◆

discografie

Mutha Flac - Tiener (This Could Be Your Music Label, 2023)

Luguber - Stripped Down in Torarica (LIVE) (Eigen beheer, 2022)

Mutha Flac - Bastard Son (Eigen beheer, 2020)

LAWHY? - FB! (Eigen beheer, 2019)

Luguber - Tabula Rasa (Eigen beheer, 2021)

Luguber - Vast (Eigen beheer, 2018)

Skafu - Skafu (Eigen beheer, 2015)

Diverse - Suriname Punks Meet Guyana Punks (TAM89 Records, 2013) - met De Rotte Appels en A.D.H.D.

Diverse – Punk's Not Deaf (Repunkerator Records, 2013) - Met De Rotte Appels

www

muthaflac.bandcamp.com

instagram.com/shavero_ferrier

HULUBALANG

De synthetische benadering van een zelfverklaarde anarcho

Hulubalang is het nieuwste soloproject van producer, dj en onderzoeker Aditya Surya Taruna aka Kasimyn, ook de helft van het Indonesische danceduo Gabber Modus Operandi. Zijn contemplatieve debuutalbum is een persoonlijke verkenning van de Indonesische erfenis van kolonialisme en catastrofe.

auteur Leonor Faber-Jonker leonorfaberjonker

De hoes van de eerste plaat van Hulubalang, 'Bunyi Bunyi Tumbal', wordt bijna volledig in beslag genomen door het zwart-witportret van een man. We zien deze persoon vanaf zijn magere schouders tot zijn gemillimeterde kruin, een lege, verwilderde blik onder treurig fronsende wenkbrauwen. Als ik Kasimyn per Zoom interview, staart datzelfde gezicht me aan vanaf de muur van zijn witgeschilderde appartement in Bali. Het effect is een vreemd soort verdubbeling, waarbij twee paar ogen terugkijken – die van de beweeglijke en spraakzame Kasimyn, vaper in de aanslag, en die van de anonieme man achter hem, een verstilde uitsnede van een foto van 'twee mannen uit Java' uit de koloniale tijd. Kasimyn: 'Ik twijfel ergens nog of het kies is om zijn beeltenis te gebruiken, maar aan de andere kant moest ik hem wel op de cover zetten, want de muziek op deze plaat was er niet geweest zonder deze man. Hij was mijn gids.'

BULLSHIT

Als beginpunt voor het project noemt Kasimyn een bezoek van hem en zijn Slowaakse vrouw aan het Vietnamese War Remnants Museum in Ho Chi Minhstad, waar de gruwelen van de Vietnamoorlog in beeld worden gebracht. 'Een tip voor iedereen die naar Vietnam gaat: ga op de laatste dag van je bezoek naar dit museum. Ik vond het heel intens en wat ik daar zag bleek bovendien vervlochten met dingen die ik verzamelde.' Het was 2016, en hij verzamelde toen al enkele jaren digitale afbeeldingen van oude Indonesische foto's. 'Niets specifieks, gewoon willekeurige dingen van het internet.' Hij plukte veel van de beeldbank van het Wereldmuseum Amsterdam (voorheen: Tropenmuseum) en van Pinterest, aanvankelijk vooral vanuit zijn interesse in traditionele muziek en hoe deze gespeeld werd. Dat bracht hem op het spoor van koloniale fotografie: 'De meeste van die vroege foto's zijn gemaakt door Nederlanders.'

Jarenlang had hij de foto's als slideshow op zijn desktop. Wat hem interesseert aan zowel de koloniale foto's als die uit het oorlogsmuseum is dat afbeeldingen die meestal niet met toestemming van de afgebeelde zijn gemaakt, jaren na dato een middel ('tool') zijn geworden om een bepaald gevoel over te brengen of je tot denken aan te zetten. Kasimyn: 'Tegelijkertijd ben ik misschien een soort *anarcho*.' Hij lacht. 'Ik geloof niet echt in veel van de bullshit die de staat verkondigt. Ik hou ervan om oude foto's van 'helden' te vinden en dan juist te kijken naar de mensen die om hen heen staan. Dat fascineerde me, en het grootste deel van het Hulubalang-project kwam tot stand terwijl ik me bezighield met zulke afbeeldingen.' Het zijn vaak foto's uit het begin van de twintigste eeuw, met nauwelijks informatie, omdat namen er voor de koloniale overheerser niet toe deden. 'Ik ging me afvragen: wie zijn deze mensen?'

RITUEEL

Met de foto's als inspiratiebron, staat het album in het teken van *tumbal*, een Javaans-Balinees begrip dat het best te vertalen is als 'offer', al dekt dat de lading niet volledig. Kasimyn: 'Ik ben Javaans, mijn vader komt uit Centraal-Java en mijn moeder uit Oost-Java. Ik functioneer met dat soort taal en binnen zo'n soort mentaliteit en ben al een paar jaar gefascineerd door het woord tumbal. 'Slachtoffer' is geen goede vertaling, want het woord draagt iets in zich van een opoffering voor het grotere geheel. Het is iets wat je in de context van een oorlog zou kunnen gebruiken, maar ook nu nog, in het dagelijks leven.' Hij haalt een denkbeeldig voorbeeld aan van de bouw van een villa op Bali. 'Stel, er werken vijf bouwvakkers aan de villa en een van hen krijgt een ongeluk of sterft, dan zal iemand zeggen dat dat de tumbal is. Het is een offerande voor de ruimte die het huis inneemt. En het is iets waarvan mensen accepteren dat het gebeurt, het universum beslist.'

De titel van het album, 'Bunyi Bunyi Tumbal', is grofweg te vertalen als 'synthetisch gevoel van het anonieme offer'. Het geeft aan hoe Kasimyn zich verhoudt tot de koloniale fotografie die hij verzamelt, maar ook hoe hij dit gevoel vervolgens omzet in muziek. 'De relatie tussen mij en de foto's is niet heel direct, er is een soort afstand. De man op de albumhoes is niet mijn grootvader ofzo. Wat ik doe is dus synthetisch – ook in de muziek. Er is bijvoorbeeld een rituele hoorn uit Java, maar als ik die bespeel klinkt het als 'wereldmuziek' en dan denk ik 'nah'. Liever maak ik die geluiden na op de computer. Op de track 'Liang' bijvoorbeeld hoor je gezang dat ik heb vervormd op de computer. Ik heb de tuning van de stem vervolgens nagebootst met een midi-controller en dat klinkt dan weer als een hoorn. Wat ik wil overbrengen is een bepaald gevoel: dat van een muzikaal ritueel samenzijn in een dorp dat plotseling verstoord wordt door geschut. Sommige dansers zijn

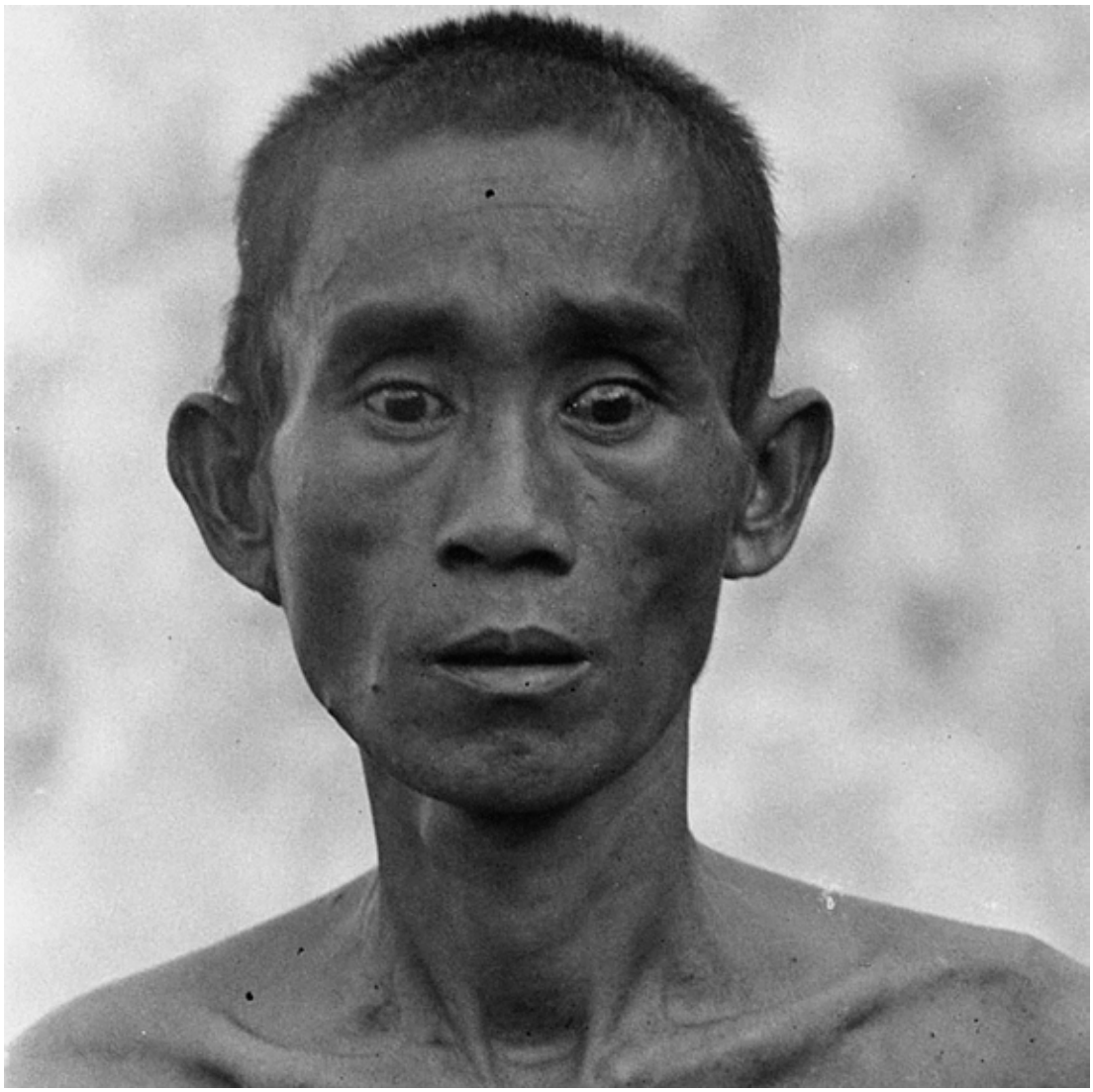

Albumcover Bunyi Bunyi Tumbal

al in trance en kunnen niet ophouden, maar wat als die trance wordt doorprikt door de realiteit?'
De scène die Kasimyn schetst is fictief, al zou het hem niet verbazen als zo'n overval ooit echt is gebeurd in de gewelddadige geschiedenis van zijn geboorteland. 'Ik wil niet beweren dat ik iets representeer, een eerbetoon maak, of recht doe aan iets. Wat ik onderzoek is het terrein van mijn eigen synthetische gevoel, wat absoluut verbonden is met dit verhaal, al kan ik niet eens precies uitleggen waarom. Het is *geo-connected*.'

> Veel vooraanstaande muzikanten hier haten mijn werk.

GABBER

Kasimyn kent de traditionele muziek en rituele tradities, maar groeide ook op met noise – zowel de noise uit de internationale elektronicascene als de luide geluiden van de tropische natuur. Hij werkt nu al jaren als professioneel dj op Bali, treedt wereldwijd op met Gabber Modus Operandi en leverde met de beats voor drie tracks een belangrijke bijdrage aan het nieuwe album van Björk, 'Fossora'. Noise is altijd een leidraad in zijn werk gebleven. 'Distortion, luidheid en een verstoord signaal: dat is wat mij omringt, en dat wil ik omarmen. Een jaar of tien geleden luisterde ik veel naar gamelanmuziek. Die klinkt prachtig, maar zelf ben ik dan geïnteresseerd in het vervormen daarvan.'
Waar de Indonesische regering traditionele muziek als gamelan als iets 'heiligs' ziet, staat Kasimyn klaar om zulke heilige huisjes omver te schoppen. 'Veel vooraanstaande muzikanten hier haten mijn werk, omdat je niet wordt geacht die dingen te vernielen.' Hij gniffelt: 'Sorry!' En toch: een bepaalde traditionele manier van tuning kon hij op deze plaat niet vermijden. 'Omdat ik met dat gamelangeluid ben opgegroeid. Ik probeerde nog een soort Erik Satie-achtig pianospel, maar dat werkte voor mij gewoon niet.'
Zijn benadering met Hulubalang verschilt overigens wezenlijk met die van zijn succesvolle danceduo Gabber Modus Operandi, waarbij hij samen met zijn partner Ican Harem invloeden uit gabber, grindcore en noise samenbrengt met Indonesische muziekstijlen. 'Gabber Modus Operandi gaat echt over feestvieren, over energie. Samen maken we iets luids of indringends om de ruimte van een club over te nemen, omdat wij ons daar ooit niet thuis voelden. Ons doel is om mensen te laten dansen, zelfs al snappen ze het niet. Een paar jaar terug speelden we in Rotterdam en toen kwamen er een stel échte gabbers naar ons toe: 'Dit is geen gabber… maar we vinden het tof!' Veel van onze muziek begint met filmpjes van traditionele dansen die we elkaar toesturen. Wij gaan er dan zelf op dansen en maken een clubversie. Het is heel fysiek, Hulubalang is meer synthetisch-contemplatief.'

CATASTROFE

Met Hulubalang beweegt Kasimyn zich op het terrein van hybriditeit en ambivalentie, wat is terug te horen in de muziek. 'Het is een beetje *wonky*, een beetje gejaagd. Er zit een tendens naar beweging in maar ook een soort stotter, een afremming. Wat ik persoonlijk uit de tumbal, de oorlog en de archieven haal is een gevoel van 'laat ons met rust', '*don't bother us*'. Eerst had je de Nederlanders, vervolgens kwamen de mensen uit Jakarta met een vlag aan en noemden ze de eilanden Indonesië. Maar ik denk dat het de meeste mensen allemaal niet kon schelen, zij wilden gewoon hun leven leiden. De wereld is klote en de gewone mensen, de anonieme mensen, proberen er ondertussen het beste van te maken.' Ook zijn eigen familie staat liever niet stil bij de politieke onrust van de vorige eeuw. 'Als ik het daar met mijn familie over wil hebben zwijgen ze. Misschien zou ik dan vroeger vasthoudender zijn geweest, maar nu respecteer ik dat zij doen wat ze moeten doen. Het raakt weer aan het vorige punt van 'laat ons met rust'.'
We stellen Kasimyn de vraag of er een zekere volwassenheid nodig is om dat te begrijpen. Lachend antwoordt hij: 'Absoluut! Ik ben blij dat ik dit album uitbreng nu ik veertig ben. Ik hoef geen tekst of symbolen te gebruiken waar ik later spijt van krijg.'

Collectie Tropenmuseum, Javaanse mannen bij een veld met suikerriet

Hij haalt een wijsheid van zijn grootvader aan. 'Hij zei: het universum zal je toch wel doden. Er doen zich hier dagelijks catastrofes voor: tsunami's, vulkaanuitbarstingen, aardbevingen. Echt, in elke denkbare catastrofe is Indonesië wereldkampioen. Ik heb respect voor mensen die wijzen op de pijn van het kolonialisme, maar dan hoeft het er nog niet de hele tijd over te gaan. Er komt een moment dat je gedood wordt door een catastrofe maar daarom hoef je er nog niet de hele tijd over te zeuren.'

> Deze plaat moet geen symbool van dekolonisatie worden.

ANARCHO

Kasimyn wil benadrukken dat Hulubalang een persoonlijke invalshoek heeft en dat het album niet bedoeld is als bijdrage aan het debat over dekolonisatie. 'Dat is nu een heel gevoelig en tegelijkertijd heel sexy onderwerp. Ik werkte rustig aan dit project en opeens stonden alle tijdlijnen vol met 'dekolonisatie'. Daar is niks mis mee, maar deze plaat moet daar geen symbool van worden.' En dat terwijl hij oorspronkelijk het plan had gehad om als eerste project van Hulubalang het Wereldmuseum te 'hacken'. 'Mijn vrienden en ik wilden een paar jaar terug de data van het Tropenmuseum opslaan en misschien elders publiceren. Maar dat werd erg politiek en dat is niet de richting die ik op wil. Ik wil meer de kant van geluidskunst op en zo het terrein van gevoelens verkennen, van collectieve herinnering of misschien zelfs collectieve pijn.' Een terrein dat meer bestrijkt dan alleen de Nederlandse koloniale tijd, benadrukt hij. 'We hadden ook een communistische tijd en dat was echt *fucked up*.'

Toen ik voorafgaand aan het interview de historische term 'hulubalang' googelde, verbaasde ik me over de betekenis die ik vond: 'militair leider'. Dat klonk nogal eenduidig voor zo'n genuanceerd project. Kasimyn moet erom lachen. 'Ja, maar dat is omdat de meeste definities van 'hulubalang' op internet afkomstig zijn van Maleisiërs. Het Maleis is de basis van Bahasa Indonesia, maar hulubalang betekent in beide landen iets anders. In ons buurland Maleisië betekent het iets als een gerespecteerde militair leider, die dicht bij de koning staat. Toen ze de naam hoorden, zeiden mijn Maleisische vrienden: 'Mijn god, wat ben je rechts!' Maar aan de overkant van de grens in Riau, Sumatra, is een hulubalang in principe een anarcho, iemand die niet aan de zijde van de koning staat, die soms het volk helpt, maar vooral altijd zijn eigen weg volgt. Dit album gaat over waar ik sta en dat gaat meer over de hulubalang in de definitie van 'anarcho'. Het zegt ook iets over hoe chaotisch en rommelig dingen zijn in Indonesië, en trouwens in heel Zuidoost-Azië.'

ONSCHULD

Je zou 'Bunyi Bunyi Tumbal' kunnen zien als een genuanceerde en gevoelsmatige tegenhanger van het officiële narratief én van de koloniale archieven, die zich nog altijd in Nederland bevinden. Want zelfs het gamelan-stemsysteem, dat Kasimyn raadpleegde voor een ander project, wordt nog altijd beheerd door de Amsterdamse Stichting Huygens-Fokker. Bizar natuurlijk, maar het heeft volgens Kasimyn geen zin om 'schuldigen aan te wijzen'. In dit licht vindt hij de recente excuses van de Nederlandse staat voor het geweld in de toenmalige kolonie maar 'leeg en performatief'. Kasimyn: 'In veel dekolonisatiediscussies wordt vergeten dat de kolonisator zelf ook gevormd is door de koloniale tijd. Nederland is wezenlijk veranderd door Indonesische culturele invloeden. Maar nu gaat het allemaal over excuses, teruggave. Dat vind ik zo saai. Waarom die fixatie op het teruggeven van objecten? De kids hier zitten op TikTok, die geven geen bal om een of ander schilderij.'

Zelf is hij niet geïnteresseerd in eenduidigheid, in narratieven van helden en slachtoffers, winnaars en verliezers. Ten tijde van het interview werkt hij samen met de Singaporese beeldend kunstenaar Brandon Tay aan visuals voor zijn Hulubalang live-set op Unsound in Krakau, Polen. Ze trainden AI op data uit de Nederlandse fotocollectie, maar dan niet gericht op mensen maar op locaties. Zo creëren ze een synthetische omgeving waarin je elementen kan herkennen als een bananenblad, een palmboom of een tempel: een kunstmatige weergave van een vroegere omgeving. Kasimyn: 'Het moet absurd zijn, een beetje vaag. In mijn muziek is er geen duidelijke richting, er is een soort chaos maar tegelijkertijd een soort onschuld. Met de visuals willen we dat ook overbrengen. Ik wil dat mensen zich ongemakkelijk voelen, maar wel balancerend op het randje van ongemakkelijkheid en het tedere, het onschuldige. Dat is het gevoel dat ik wil vangen.' ◆

discografie
Hulubalang - Bunyi Bunyi Tumbal (Drowned by Locals, 2023)

lees
meer over Gabber Modus Operandi in Gonzo (circus) #153

STÉPHANIE BAECHLER

Ambacht en alchemie

Stéphanie Baechler (Meyriez, Zwitserland, 1983) verruilde de modewereld voor keramiek. Recent herontdekte ze textiel. Tot en met 10 december is haar werk te zien in Whitehouse Gallery (Lovenjoel, België). Ook heeft ze een solo in Musée d'art et d'histoire Fribourg, tot en met 24 maart, in haar vaderland Zwitserland. Ondertussen werkt ze aan een enorme droogtoren.

auteur Maarten Buser maartenbuser.tumblr.com

Materialen in stukken knippen of snijden, om ze vervolgens op een andere manier weer aan elkaar vast te maken: het is een werkwijze die Stéphanie Baechler zeer vertrouwd is. Aanvankelijk werkte ze namelijk in de textielindustrie en daarna een jaar in de mode, tot ze besloot autonoom kunstenaar te worden. 'Wat me frustreerde, is dat mode altijd functioneel moet zijn. Waar moet bijvoorbeeld de rits komen? Ik wilde gewoon een interessante jurk maken, in plaats van me af te vragen hoe iemand die aan moet trekken.' De kennismaking met keramiek bleek een belangrijke aanzet te zijn om haar eigen praktijk te gaan ontwikkelen. Dat materiaal ontdekte ze tijdens haar modeopleiding in Arnhem, toen ze uit nieuwsgierigheid ging kijken bij de keramiekwerkplaats van de kunstacademie. Daar maakte ze een keramieken kraag voor een jas. 'Ik was altijd goed met Photoshop, specifiek met kleuren aanpassen. Dat gaat met één klik. Maar bij keramiek komt er een andere kleur glazuur uit de oven dan je op de klei hebt aangebracht. Dat is net alchemie.'

TRANSFORMATIE

Het gesprek belandt op de eerste keer dat ik Baechlers werk zag. Dat was begin dit jaar in de kunstenaarssociëteit Arti et Amicitiae, in haar huidige woonplaats Amsterdam. De groepstentoonstelling 'What My Hands Know' bracht een brede selectie aan kunstenaars samen die op onverwachte manieren omgingen met hun materialen. Er was veel moois te zien, maar zelf viel ik het hardst voor een serie keramieken objecten van Baechler. Ze brachten abstracte en herkenbare vormen samen, zoals een soort gestolde golfbeweging met twee handen erbij ('The gesture of...', 2021). 'De basis voor die sculpturen was telkens een blok klei van tien kilo. Daar sneed ik stukken vanaf, die ik op een andere manier weer in elkaar zette. Dat is niet heel anders dan wanneer ik een jurk zou maken.'
Die manier van werken levert werk op dat een collageachtige uitstraling heeft: 'Het materiaal is net papier, maar dan hard. Ik heb een fascinatie voor materialen die door vuur getransformeerd worden, bijvoorbeeld doordat ze smelten. Voor de tentoonstelling in Fribourg heb ik werk gemaakt met glas, ook omdat dat museum een glas-in-loodkabinet heeft. Het maakproces met de glazen objecten gaat op eenzelfde manier als keramiek: uit elkaar halen en opnieuw aan elkaar lijmen. Daarmee heb ik een collage gemaakt, die vervolgens in de oven weer één geheel wordt.'

'The gesture of...' (2021)

Stéphanie Baechler, foto: Ghislaine Heger

BEVRIEZEN

Aanvankelijk maakte Baechler sculpturen die te maken hadden met kleding, zoals de reeks 'CF / CB' (2018), die geïnspireerd is op de naden die de voor- of de achterkant van een patroon markeren. Ze wijst op de knopen van de kraag van haar blousejurk: 'De binnenkant van kleren is een architecturale structuur. Dat vind ik erg aantrekkelijk. Ik wilde eigenlijk het textiel bevriezen om ermee te kunnen beeldhouwen, zonder rekening te hoeven houden met een lichaam. Keramiek bood me die mogelijkheid.' Dit materiaal leverde wel heel kwetsbare beelden op. 'Het vervoer van de sculpturen bezorgde me altijd weer een hartaanval.'
Mede daarom is ze rond 2021 weer met textiel gaan werken. 'Ik ben in Tilburg tapijten gaan maken, die gewoon opgerold kunnen worden. Als je ze ophangt, hangen ze daar de volgende dag nog steeds.'
Baechler bekent een beetje bang te zijn geweest dat ze vanwege haar modeachtergrond niet helemaal serieus genomen zou worden als kunstenaar, maar gelukkig heeft ze de tijd inmiddels mee. De afgelopen jaren hebben steeds meer kunstenaars het textiel namelijk (her)-ontdekt en staan pioniers als Anni Albers (vanaf de jaren 1940) en Sheila Hicks (vanaf eind jaren 1950) weer in de belangstelling. 'Eenzelfde ontwikkeling is te zien met keramiek. Waardering voor materialen gaat altijd in golven. In het geval van textiel heeft die hernieuwde aandacht ook te maken met de feministische kanten daarvan.'

BEVRAGEN

Baechler vond het bovendien jammer dat ze niets meer deed met haar vaardigheden op gebied van textiel. In bredere zin merkt ze dat er wereldwijd veel verloren gaat aan ervaring en kennis. 'Er verdwijnt veel aan vakmanschap, onder meer door machinale vervanging.' Ze haalt een residentie aan in Caïro, in 2022, waarin ze leerde weven van vakmensen. De tapijten die ze daar maakte, zijn momenteel te zien in de Whitehouse Gallery (Lovenjoel), samen met glaswerk, schilderijen en sculpturen van haar Duitse collega Charlotte Eta Mumm. 'In Egypte ontdekte ik dat er veel kennis ontbreekt over de geschiedenis van het land. Er is weinig geld voor onderwijs op dat gebied. Ik sprak met Uber-chauffeurs die nooit naar Gizeh waren geweest en de wetenschappelijke theorieën niet kenden over hoe de piramides waren gebouwd.'
Behalve dat ze zelf veel uitzoekt en experimenteert, werkt Baechler veel samen met ambachtslieden over de hele wereld, bijvoorbeeld op gebied van weven. Op haar beurt zet ze graag projecten op met kinderen en met mensen met een zware vorm van autisme. Samen maken ze nieuwe dingen en leren ze elkaars perspectief kennen. Zo leert ze jongeren bijvoorbeeld dat kunst niet zomaar iets is dat je uit verveling maakt, zoals een jongetje laatst tegen haar zei. 'Kunst bevraagt juist de wereld.'
Ook dichter bij huis merkt Baechler op dat historisch bewustzijn afneemt, mede ingegeven door de consumptiemaatschappij. 'Ik liep laatst door de Spiegelgracht, waar veel antiquairs zitten. Het kan me melancholisch stemmen dat veel mensen niet meer de pracht inzien van oude spullen; ze kopen liever gloednieuw en plastic.'

ZORGEN

Je zou Baechlers werkwijze als tegengewicht kunnen zien voor een zo strak en foutloos mogelijke massaproductie. 'Ik vind het belangrijk om echt met mijn handen in de klei te zitten, ook al komt er ook machinaal werk kijken bij het proces.' Ze kiest liever voor het avontuur, bijvoorbeeld door textiel in klei te dippen, of door een deegrolmachine te gebruiken. 'Die manieren zijn heel uitdagend; je drijft de materialen dan echt tot hun uiterste. Ik produceer veel, om dingen uit te zoeken. Fouten en toeval liggen vaak dicht bij elkaar.'
De afgelopen jaren is er onder kunstenaars en ontwerpers een steeds groter bewustzijn ontstaan over hun eigen productie en de mogelijke schaduwkanten daarvan. Dat geldt ook voor Baechler. 'De toekomst is heel duister: klimaatverandering, oorlog… Daar maak ik me soms zorgen over, zeker nu ik dit jaar moeder ben geworden. Omdat mijn familie in Zwitserland woont, reis ik veel. Maar ik kan gelukkig wél veel recyclen, zoals kapot glaswerk, klei die ik voor workshops met kinderen heb gebruikt, of stoffen uitprobeersels. Die kan ik bijvoorbeeld in brons gieten. Dan blijf je de prachtige structuur van het textiel zien, terwijl het materiaal eigenlijk een transformatie heeft ondergaan.'

Ze voegt toe: 'Ik geloof er wél in dat kunst en ambacht los kunnen staan van consumentisme en je iets terug kunnen geven.' Dat is terug te zien in de titel van haar tentoonstelling in Fribourg: 'Have Faith'. Die titel komt onder meer terug als een kunstwerk van neonlicht: de beeldtaal van reclames, getransformeerd tot iets hoopvollers.

> Met keramiek werken is niet heel anders dan een jurk maken.

DROOGTOREN

Ondertussen is Baechler bezig met haar meest ambitieuze project tot nu toe: een dertig meter hoge toren, waaraan grote lappen textiel hangen. De installatie, 'Tröckneturm', zal vanaf september 2024 te zien zijn in Sankt Gallen (Zwitserland). Ook maakt ze een nieuw boek over het project. 'Het is de eerste keer dat ik iets voor de openbare ruimte maak. Het heeft vier jaar geduurd voordat ik de vergunningen rond had.' Lachend: 'Ik voelde me net Christo.'
De installatie is geïnspireerd op de droogtorens die Baechler vaak zag toen ze nog in de Zwitserse textielindustrie werkte en op de fiets naar haar werk ging. Pas later begreep ze waar die mysterieuze architecturale structuren voor dienden: het drogen van enorme lappen gekleurd textiel, voor de industrie. 'Deze installatie is geen grootse uitvinding van mezelf; ik geef gewoon een nieuw leven aan dit concept.' Ooit waren er zo'n vijftig van zulke torens in Zwitserland, vertelt Baechler, maar inmiddels zijn het er nog maar ongeveer twintig. Die krimp komt onder meer door het uitbesteden aan andere landen. Met de ooit bloeiende textielindustrie in Tilburg is iets vergelijkbaars gebeurd, merkt ze op. Daarbij is helaas veel kennis verloren gegaan.

TOT LEVEN

Baechler laat me enkele foto's zien van materiaaltesten voor 'Tröckneturm', waaronder lange lappen textiel met gaten erin. 'Die zijn geënt op ponskaarten, die al in de negentiende eeuw werden gebruikt om weefgetouwen aan te sturen; een vroege vorm van automatisering. 'Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in ponskaarten, omdat zij het begin waren van computers. Ze markeren de overgang naar industrialisatie; het moment waarop de machine het overnam.' De torens openden haar de ogen: zoveel invloed kan de industrie hebben op architectuur en die weer op de buitenwereld. 'In Duitsland wordt zoiets *Nutzbau* genoemd: een gebouw met nut. Dat vind ik een fantastisch idee, dat iets geconstrueerd wordt om iets te dóén. Dankzij het textiel komt het gebouw tot leven.' ◆

Materiaaltest voor 'Tröckneturm' in 2022

live
t/m 10/12, Whitehouse Gallery, Lovenjoel (duo-expositie met Charlotte Eta Mumm)
t/m 24/03, Musée d'art et d'histoire Fribourg, Zwitserland (solo)

www
stephaniebaechler.com

MATMOS

Archief-album van alledaagse geluiden

Voor hun nieuwe album 'Return To Archive' dook Matmos in het geluidsarchief van het Smithsonian, waar ze als kinderen zo blij moeten hebben rondgelopen. De band, bekend van hun eigenzinnige manier van non-muzikale geluiden bewerken tot muziek, moest opeens hun gebruikelijke houvast uit handen geven: het zelf opnemen van het geluid.

auteur Justin Scholtze justin.scholtze **beeld** Farrah Skeiky

Al bijna dertig jaar maakt Matmos, bestaande uit Drew Daniel en Martin C. Schmidt, elektronische muziek die op z'n minst als eigenzinnig, en misschien zelfs krankzinnig te omschrijven is. Ze hebben een discografie die voor de ene helft bestaat uit albums waarbij non-muzikale geluidsbronnen omgewerkt zijn tot muziek, zoals 'A Chance To Cut Is A Chance To Cure' (operatiegeluiden bij plastische chirurgie), 'Ultimate Care II' (hun wasmachine) en 'Plastic Anniversary' (plastic objecten). De andere helft is gestoeld op concepten, zoals nummers geschreven als odes aan hun queer-iconen op 'The Rose Has Teeth In The Mouth Of A Beast' of muziek gecomponeerd door middel van parasociale experimenten op 'The Marriage Of True Minds'. Hun nieuwste album, 'Return to Archive' valt ergens in het midden daarvan. In het licht van het vijfenzeventigjarig bestaan van Folkways Records, het Amerikaanse platenlabel van het Smithsonian Institution, dat ooit als doel stelde ieder mogelijk geluid op te nemen, werd Matmos gevraagd het Folkways-archief in te duiken om met die geluiden aan de slag te gaan. Net als ieder ander album van het duo, levert dat iets unieks op, met als gemene deler: een liefde voor musique concrète, een vernuftig en indrukwekkend cultureel inzicht én het vermogen om zichzelf niet té serieus te nemen.
Dat laatste benadrukken ze aan het begin van ons Zoom-gesprek nog maar eens. Schmidt maakt meteen een grap over hoe hij me zag zitten terwijl ik wachtte tot ieders beeld en geluid opstartte: 'Je was net echt het perfecte videogamepersonage dat niks zit te doen!' Als ik mijn eerste vraag aan Daniel stel, houdt Schmidt een spiegelbol omhoog. 'Die zetten ze vroeger in de tuin, zodat heksen die te dichtbij kwamen van hun eigen spiegelbeeld zouden schrikken en zouden omdraaien. Het is om kwade geesten te verdrijven,' legt Daniel grinnikend uit. Gedurende ons gesprek pakken de twee er telkens voorwerpen bij, trekken ze lp's uit hoezen, en maken ze grappen over elkaar, maar vooral over zichzelf, elkaar steeds aanvullend en de anders zinnen afmakend. 'Je moet wat geduld met ons hebben,' gaat Daniel door nadat hij me bedankt voor het gesprek over hun nieuw 'bizarre project'. 'Dit is het eerste interview dat we voor dit album doen. We hebben nog geen partij-disciplinaire regels opgesteld over hoe we erover willen praten.'

PASSIES

Hoe kwamen jullie bij dit onderwerp uit voor 'Return To Archive'?
Daniel: 'Dat kwam eigenlijk door de noise-maffia. Normaal brengen we onze muziek uit op Thrill Jockey. John Williger, die eerst voor Thrill Jockey werkte en nu voor Folkways, vertelde ons over hun aankomende jubileum en vroeg of we een album wilde maken.
Op een bepaalde manier klopte het voor ons ook gewoon. We hebben net een album gemaakt uit Bogusław Schaeffers werk *('Regards / Ukłony Dla Bogusław Schaeffer', js)* nadat iemand het idee kreeg dat dat wel wat voor ons zou zijn en ons die opdracht gaf. Maar laten we duidelijk zijn: we doen niet zo maar alles wat men ons opdraagt, we hebben nog wel een béétje *agency (lacht)*.'
Schmidt: 'Het lijkt nu misschien dat zodra er iemand met een briefje van vijftig begint te wapperen, we om zijn…'
Daniel: '… om hoorzittingen van het Congres te remixen. Die twee voorstellen lagen gewoon erg in ons straatje, want het betrof dingen waar we van

houden. Wat betreft dit nieuwe album, klonk dat ook als een leuke uitdaging: normaal kiezen we zelf welke geluiden we opnemen en gebruiken, maar nu konden we alleen bestaande opnames bewerken.'

Hoe pakten jullie dat aan?
Daniel: 'We hebben vooral heel veel geluisterd. We kregen een lange lijst aangeleverd van opnames waar we mee konden werken, en we hadden al vroeg besloten dat we in dit geval niet andermans muziek, zoals de vele folkmuziekopnames die Folkways ook heeft, wilden gebruiken. We wilden focussen op non-muzikaal materiaal.'
Schmidt: '*(op merkbaar enthousiaste toon)* Er zijn zoveel platen in Folkways' catalogus die schokkende noise bevatten.'
Daniel: 'Zoals de opnames van de ionosfeer.'
Schmidt: 'De herrie die dat ding produceert doet Throbbing Gristle klinken als een braaf popgroepje.'
Daniel: 'Stel je het geluid voor van een pan vol bakkend spek, met een microfoon *in* de pan. Het is van een meedogenloos Merzbow-gehalte. Er was vaak een spanning tussen de titel van een plaat, en wat er vervolgens op stond. Zoals 'Sounds Of The Office', dat klinkt alsof het geweldig gaat zijn, maar heel erg lo-fi klinkt. We moesten die geluiden heel erg opschonen om ze bruikbaar te maken. We presenteren deze opnames nu op een manier die nog niet eerder gedaan is: assertiever, luider, minder troebel.'

> De herrie van dat ding doet Throbbing Gristle klinken als een braaf popgroepje.

Schmidt: 'De opnames zijn niet doelbewust noisy. Ze zijn gewoon archaïsch en niet zo goed opgenomen. Een uitdaging met iets als 'Sounds Of The Office' is niet alleen dat het abstract is, met geluiden van een koffiezetapparaat en een kopieermachine, maar ook dat de kwaliteit van de gebruikte microfoons en taperecorders gewoon niet goed is.'
Daniel: 'En die rauwheid maakt het juist wonderlijk.'
Schmidt: 'Ja, de momenten op de plaat die meer naar noise neigen, schreven zichzelf.'

ETHOS

Het album is bij momenten ook net een geluidscollage, was dat een bewuste keuze?
Schmidt: 'Ja, we wilden zoveel mogelijk de geluiden van de originele opnames laten horen. Ik heb veel nagedacht over hoe ik verschillende opnames over elkaar heen kon leggen en ze bij andere mooie momenten uit de catalogus kon voegen.'

Daniel: '*(pakt er een lp bij)* Ik vond deze plaat met sciencefiction-geluidseffecten terug, afkomstig uit de Louisville Free Public Library. Die heb ik dus – per ongeluk – gestolen toen ik nog op de middelbare school zat. Dat was de tijd dat ik synthesizergeluiden begon te ontdekken, en het is leuk om nu op mijn 52ste weer terug te keren naar die geluiden. Het fijne is dat we deze keer de samples vrij mogen gebruiken, omdat ze eigendom van het Smithsonian zijn.'

Grappig hoe jullie als DIY-punkproject met deze plaat en jullie vorige album, twee opdrachten uitvoerden van grote, officiële instituten, namelijk het Poolse Ministerie van Cultuur en het Smithsonian. Is Matmos inmiddels geïnstitutionaliseerd?
Daniel: 'Haha! Grappig dat je dat zegt, het doet me denken aan het nummer 'Institutionalized' van Suicidal Tendencies, die hardcorepunk-monoloog. Ik zie het als een pendule die op en neer zwaait. We spelen veel noiseshows, maar als we een chiquere kans krijgen, grijpen we die ook graag aan. We willen niet alleen in leegstaande pakhuizen spelen, of alleen voor gevestigde instituten werken. Daarnaast vervult een instituut als het Smithsonian een functie in het bewaren van geschiedenis, en daar sta ik achter. Van het Ministerie van Defensie zou ik bijvoorbeeld geen opdracht aannemen. Het mooie aan iets als het Smithsonian is dat ze ook bewust omgaan met hun rol. Zo zijn ze bijvoorbeeld bezig met de schedels van inheemse personen die ze in hun bezit hebben terug te brengen naar de gemeenschappen waar ze uit voortkomen. Archieven leggen altijd bepaalde machtsverhoudingen bloot, en het Smithsonian betrekt zich op zelfbewuste wijze bij gesprekken daarover. Het is niet neutraal, natuurlijk, maar ik heb liever dat overheidsgeld naar het maken van een noise-album gaat dan naar het bombarderen van Gaza.'
Schmidt: 'Het is wel vermeldenswaardig dat Folkways nog niet aan het Smithsonian verbonden was toen de platen waar we gebruik van maken geproduceerd werden. Folkways was voor die samenwerking zelf vrij *wild*. Het is opgezet door een gast, Moses Asch, die geld moest lenen van mensen om zijn volgende plaat uit te geven, waarmee hij vervolgens weer iemand anders kon betalen waarvan hij voor een andere plaat geld geleend had, enzovoorts.'
Daniel: 'Het was heel DIY. Daarbij was het ook vooruitstrevend en inventief van Asch om in te zien dat er waarde zat in het opnemen en uitbrengen van idiomatische vormen van folkmuziek. Hij zag in dat men ook geïnteresseerd zou zijn in niet-Westerse folkmuziek, regionale spreekwijzen, ongebruikelijke geluiden, noem maar op. Er spreekt een zekere pre-internet-vorm van nieuwsgierigheid uit.'
Schmidt: 'De catalogus gaat maar door en door. Het staat allemaal online, dus dat is zeker de moeite waard om een paar uur mee door te brengen. Wat er uiteindelijk briljant aan was, is dat hij het hele gebeuren aan de Amerikaanse overheid verkocht heeft. Folkways leverde eigenlijk geen cent op, en toen heeft hij een contract getekend waardoor de platen altijd in druk zullen blijven.'
Daniel: 'Een soort gegarandeerd behoud van het verleden.'

KABAAL

Hoe begin je eraan, om uit die overweldigende weelde aan geluid een nummer te creëren?
Schmidt: 'Dat verschilde per nummer.'
Daniel: 'Vaak keken we hoe ver we bepaalde conceptuele of sonische lijnen konden doortrekken, door bijvoorbeeld te kijken of je een nummer kon maken met alleen wespengeluiden. Een andere manier was om bepaalde opnames rondom een bepaald idee of concept te clusteren. Er zijn bijvoorbeeld veel opnames die draaien om communicatie. Er is een plaat waar je hoort hoe een vrouw een dolfijn probeert te leren praten, en een andere favoriet is 'Speech After The Romoval Of The Larynx', waarop mensen proberen te praten nadat hun strottenhoofd verwijderd is. Het voelde als verschillende versies van hetzelfde. Daar probeerden we dan een nummer uit te maken. Ik ging eerst vrij popmuziekachtig te werk, maar Martin vond dat dat niet zo goed werkte. Toen hebben we alles weggegooid en maakte hij het titelnummer, de dertien minuten durende noisecollage 'Return To Archive'. Die track fungeerde vervolgens als het centrum van het album waar de rest omheen gebouwd is, met 'Good Morning Electronics' als begin en 'Going To Sleep' als einde. Als een soort dag in het leven van het Folkways-archief.'

> We vonden een perfect voorbeeld van de vraag: is het muziek of herrie?

De sample waar het nummer 'Music Or Noise?' om draait is fantastisch gevonden. Wat bracht jullie ertoe die te gebruiken?
Daniel: 'Er zijn veel platen in de catalogus waar een wittemannenstem iets uitlegt, met een zeker gezag. Het geluidsfragment waar je aan refereert staat op een plaat over opnametechnieken en de aard van dat geluid sprak ons vanzelfsprekend erg aan. Die specifieke sample leek me een goeie manier om mensen het nummer in te trekken en daarop voort te bouwen. De rest van die plaat heeft allerlei voorbeelden van manieren waarop geluid vorm krijgt of gebruikt wordt. Martin voegde daar een schreeuwende vrouw van de 'Vox Humana'-lp aan toe.'
Schmidt: '*(grinnikend)* Ik vraag me nog steeds af wat ze in godsnaam dachten bij die opnames. Je hoort mensen oefeningen doen om hun manier van zingen verder op te rekken. Je hoort herrie als *(maakt een heel laag, gorgelend geluid)*. Het is krankzinnig en klinkt echt niet goed! De plaat is gevuld met allerlei gekrijs en geschreeuw, met mensen die tonen proberen te halen die te hoog zijn voor de menselijke stem.'
Daniel: 'Dat leek ons het perfecte voorbeeld van die vraag: is het muziek of herrie? Je hoort mensen die op technisch niveau muzikaal onderlegd zijn, maar uiteindelijk in het maken van herrie vervallen.'
Schmidt: 'Toen we met dat nummer bezig waren, moest ik ook aan Vicki Bennett van People Like Us denken, in de manier waarop je iets hoort wat zichzelf heel serieus neemt, maar daardoor juist grappig wordt. People Like Us is ook ontzettend goed in zulke situaties aan het licht brengen.'

TEXTUUR

Jullie hebben ook de hulp ingeroepen van twee andere muzikanten, Aaron Dilloway en Evicshen. Wat waren hun bijdragen?
Daniel: 'Voor ons voelde het heel intuïtief om hen te vragen, onder meer door de hele ruwe, harde texturen van de geluidsopnames waar we mee werkten. Victoria Shen, oftewel Evicshen, is enerzijds noisemuzikant en anderzijds iemand die haar eigen instrumenten bouwt. We hebben haar een paar Folkways-platen gestuurd, waar ze *pizzapunten* uitsneed, om die punten vervolgens op een andere manier weer in elkaar te passen, als een soort collage. De resultaten daarvan herdrukte ze en stuurde ze naar ons terug. Aaron Dilloway maakte onder andere allemaal heftige *noisy* ritmische loops van opnames uit het archief, die me deden denken aan Esplendor Geométrico en Vivenza, de OG-industrialmuziek waar ik vroeger naar luisterde. Die bewerkte en filterde hij dan en dat materiaal stuurde hij naar ons om te gebruiken. Het zijn allebei artiesten waar we veel respect voor hebben. Ze benaderen hun werk op een erg performatieve manier. Ze zitten allebei op de lijn van het noise-idee van Matmos, maar geven het nog net wat meer gewicht.'

Geluiden van kikkers, vuilnisbelten, bussen en wind die door de bomen waait. Soms moet je er goed naar zoeken, maar het is allemaal te horen op 'Return To Archive'. De breedte en diepte van het Folkways-archief is ons gedurende ons gesprek des te duidelijker geworden. 'Er zit echt een ongelofelijk aantal albums in die catalogus. Ik denk dat we er nog wel tien albums uit zouden kunnen halen als we wilden,' zegt Schmidt. Daniel sluit af: 'Ja Martin, laten we een boxset maken!'
◆

discografie
Return to Archive (Smithsonian Folkways Recordings, 2023)

Regards/Ukłony Dla Bogusław Schaeffer (Thrill Jockey, 2022)

The Consuming Flame: Open Exercises In Group Form (Thrill Jockey, 2020)

Plastic Anniversary (Thrill Jockey, 2019)

Ultimate Care II (Thrill Jockey, 2016)

The Marriage Of True Minds (Thrill Jockey, 2013)

Supreme Balloon (Matador, 2008)

The Rose Has Teeth In The Mouth Of A Beast (Matador, 2006)

A Chance To Cut Is A Chance To Cure (Matador, 2001)

www
vague-terrain.com
folkways.si.edu

SELVHENTER

Selvhenter is een Deens kwartet dat opereert in kringen van vrije muziek en improvisatie, maar daar wel een uniek geluid en energie laat horen, met twee drummers, een saxofoon en een trombone, en daarover een saus van versterkers en effectpedalen. Groove en polyritmiek zijn daarbij even belangrijke onderdelen als volume en geluidstextuur.

auteur Stijn Buyst **beeld** Mads Fisker

Op 25 augustus speelde Selvhenter op het Antwerpse Summer Bummer-festival. Een paar dagen later spreken we tromboniste Maria Bertel op het zonnige binnenpleintje van Dropa House, het in aanbouw zijnde studiocomplex van Sound in Motion, de organisatie achter het festival. Het gesprek wordt nu en dan onderbroken door in luid Antwerps roepende bouwvakkers en de bijhorende timmergeluiden. Onze transcriptiesoftware maakte daar telkens {music playing} van. Treffend!

Kan je misschien kort de ontstaansgeschiedenis van Selvhenter schetsen?
Maria Bertel: 'Toen ik in 2004 na een jaar in Berlijn terugkeerde naar Kopenhagen, viel ik in een zwart gat en moest ik nadenken wat ik zou gaan doen. In diezelfde periode zag ik de andere leden van Selvhenter in verschillende constellaties spelen. Het ska-bandje van Jaleh *(Negari, drums)* en Sonja *(LaBianca, sax)* was mij al opgevallen en toen ontmoette ik Maria Diekmann, onze violiste, die met Sonja in een studentenhuis woonde. We zijn dan samen op de verhuurdienst van het conservatorium alle mogelijke versterkers en pedalen gaan huren die we konden vastkrijgen. Dat voelde een beetje als rebellie, want op dat moment duwde het conservatorium zijn studenten nog hard in een bepaalde richting. En wij wilden als vrouwelijke instrumentalisten de dingen vanuit een nieuw perspectief bekijken. Ik herinner me die periode alsof ik in een kamer zat waarvan de muren constant uitdijden; elke dag leverde weer nieuwe mogelijkheden op. Aanvankelijk waren we een trio met saxofoon, viool en trombone plus versterkers. Dat was een beetje zoeken. We waren toen ook veel *noisier*. Maar op een

Genre-fluïde Denen

bepaald moment hebben we Anja *(Jacobsen, drums)* erbij gevraagd, samen met een andere drumster, Felia Gram-Hanssen. En al snel kwam Jaleh, die ons had zien spelen, Felia vervangen. Toen waren we dus een kwintet met twee drums.'

VACUÜM

Toen ik jullie in 2015 bezig zag op Incubate, waren jullie stukken erg rond zware riffs gebouwd. Ik schreef toen in mijn concertverslag dat jullie moeiteloos het toegangsexamen voor Roadburn zouden gehaald hebben. Ondertussen is jullie geluid genuanceerder, met veel plaats voor exotische ritmes.
'Die evolutie was zowel een muzikale als een praktische reis. We zijn vrouwelijke muzikanten en velen van ons hebben kinderen gekregen. Ik was de eerste om die richting op te gaan – mijn kinderen zijn al tieners. Ik herinner me dat het lastig was om terug te komen uit zwangerschapsverlof; daar hing een vreemde spanning rond. En dat was zeker een *no-go* voor ons: als je een break nodig hebt – voor zwangerschap of wat dan ook – moet je erop kunnen vertrouwen dat je stoeltje daarna niet is ingenomen. Dus beslisten we om de band gewoon te laten doorlopen als trio, we hebben ook een inkomen nodig, natuurlijk. Maar dan krijg je soms te maken met een vacuüm in de band, een gat in het geluid. Dat is beangstigend, maar gaandeweg hebben we geleerd dat zo'n vacuüm zich vanzelf sluit en ook nieuwe perspectieven oplevert. Dat is de reden waarom ik nu ook synthesizer speel: de laatste om in zwangerschapsverlof te gaan was Sonja, en daarmee was ik dus tijdelijk de enige met een melodieus instrument. Bovendien is die trombone een fysiek veeleisend instrument.'

Vanuit mijn Belgisch perspectief is Scandinavië één groot progressief blok waar dat soort problemen – een tekortkoming in vrouwenrechten – al lang geleden opgelost zijn.
'Je refereert waarschijnlijk aan Zweden, want Denemarken loopt hopeloos achter.'
Ik weet dat de politieke situatie in Denemarken momenteel redelijk benard is.
'Dat is al lang bezig… *(denkt na)* Ik denk dat het Anja was die onlangs zei dat er een periode voor, en een periode na #MeToo is, ook in de manier waarop we ons vrij kunnen uitdrukken. We stonden er altijd huiverachtig tegenover om met journalisten te praten. Maar na #MeToo is dat dus gebeterd: er zijn meer vrouwelijke artiesten en muzikanten en dat is een hele opluchting, want wij kregen altijd erg vreemde aandacht, waarbij mensen ervan uitgingen dat als vijf vrouwen samen muziek maakten, er sprake was van een soort sekte.'

Terwijl de manier waarop jullie mekaar gevonden hebben me net heel natuurlijk lijkt.
'Het ging zeker natuurlijk, dat waren de muzikanten die ik zag spelen en waarmee ik me verbonden voelde.'
Ik ga er een beetje op door omdat Summer Bummer altijd actief heeft ingezet op het ondersteunen van jonge vrouwelijke muzikanten.
Op de dag dat jullie speelden waren zowaar alle saxofonisten in de line-up vrouwen.
'Je hebt altijd een paar *first movers* nodig om een momentum te creëren en te tonen dat het mogelijk is. Uiteindelijk moeten we in een situatie belanden waarin we niet meer over dat soort dingen moeten nadenken. Ik voel dat het nu wel aan het veranderen is, met veel sterke vrouwelijke stemmen in de muziek. Een paar jaar geleden trokken Deense muzikanten nog stelselmatig naar Noorwegen.'

> Vroeger werden we als een sekte bekeken, maar dat verandert, met sterke vrouwelijke stemmen in de muziek.

De muzikale omgeving – laat het ons voor het gemak 'improv' noemen – waarin jullie opereren, draait doorgaans erg om ad-hoc ensembles en minder om vaste groepen. Hoe komt het dat Selvhenter zo'n hechte samenwerking is?
'We zijn samen muzikaal opgegroeid en hebben veel tijd met mekaar doorgebracht. We hebben lang aan onze onderlinge communicatie gewerkt en aan het opzijzetten van onze ego's. We willen ruimte maken voor mekaar en niet al te star beslissen waar de muziek naartoe zal gaan. Muzikaal niet op dezelfde plek blijven hangen, ook. We spelen wel allemaal nog met andere mensen maar dat noemen we 'materiaal verzamelen om terug naar de groep te brengen ter inspiratie.''

VERWENNERIJ

Toen ik jullie in 2015 op Incubate zag spelen, was dat op uitnodiging van The Ex.
'We hebben The Ex voor het eerst ontmoet in Charleroi, in Le Vecteur. Wij stonden toen op het punt om een plaat uit te brengen, we voelden een zekere verbondenheid met The Ex en we vroegen hen om een split te doen. Dat is de 7" 'From The Top Of My Lungs / New Age' geworden: die combinatie klopte voor ons helemaal. Het was fijn om hen daar te leren kennen, maar ik had hen voordien ook al aan het werk gezien, waaronder een keertje met die Ethiopische dansers.'
Op datzelfde festival was er ook een panelgesprek, waarbij John Robb van The Membranes Mats Gustafsson de mantel uitveegde omdat er in Noorwegen veel subsidies aan cultuur worden besteed. Hoe zit dat eigenlijk in Denemarken?
'Je kan nog steeds een aanvraag indienen, maar zoals alles wordt het budget daarvoor almaar meer teruggeschroefd. Ik vind het nochtans een goed idee om de kunsten te ondersteunen.'
Voor alle duidelijkheid: ik zat in team-Mats toen. Dat er altijd zoveel Scandinavische artiesten spelen op Summer Bummer is het beste bewijs dat dat systeem werkt.
'Je moet ook kunstenaars ondersteunen die aan nieuw materiaal werken. Dat is mijn bescheiden mening als een gesubsidieerde kunstenaar *(lacht)*. Ik snap dat het vanuit sommige standpunten als verwennerij overkomt, maar zonder ondersteuning is het gewoon een *struggle*.'
Subsidie-criticasters vergeten vaak dat als pakweg opera geen staatssteun had, die kunstvorm wellicht allang verdwenen zou zijn.
'Zeker. Ik was onlangs in een *repair shop* en de uitbater zei me: 'Wat gaan we in godsnaam doen in de toekomst: we kunnen niet blijven reizen, en we kunnen niet blijven consumeren zoals we nu doen, dus misschien moeten we de kunsten maar herontdekken.'

SAMOERAI

Terug naar Selvhenter. Ik las ergens dat jullie de Selvhenter-groepsdynamiek ooit omschreven als de 'samoerai-methode'.
'Haha. Gelukkig zijn we sindsdien geëvolueerd. Maar we willen nog steeds complete controle. We werken met lange improvisaties die we dan herbeluisteren om op basis daarvan opnieuw te gaan improviseren. We hebben ook met John Cage-achtige technieken gewerkt, met kaartjes of dobbelstenen. Dat doen we om onze ego's buitenspel te zetten en om niet steeds opnieuw hetzelfde te doen. Jezelf herhalen is onvermijdelijk, maar het is belangrijk om toch steeds op zoek te gaan naar nieuwe mogelijkheden.'
Dus de meeste improvisatie vindt plaats in het repetitiehok?
'Ja, maar het materiaal dat op de plaat belandt is ook maar een foto, een momentopname. Live improviseer je verder en soms kom je uit bij iets waarvan je beseft dat dát op de plaat had moeten staan.'
Jullie vorige plaat dateert van 2015. 'Mesmerizer' zou origineel in 2017 opgenomen worden. Is de muziek dan een momentopname van 2023 of een combinatie van polaroids van 2015 tot 2023?

‘We wilden de plaat al opnemen in 2017, maar toen besloot Maria, onze violiste, dat ze iets anders wilde met haar leven, dus moesten we de dingen herbedenken. Doordat Maria wegviel, werden we plots beperkt tot duofonie.’

Powerchords als het ware?

‘Ja, we kwamen even in een redelijk beperkte harmonische realiteit terecht en daar moesten we een mouw aan passen.’

GENRE-FLUÏDE

Ik heb gemerkt dat de muziek van Selvhenter ook goed aanslaat bij mensen die doorgaans niet meteen van improv gediend zijn.

‘Ik denk dat de nadruk op persoonlijke vrijheid binnen de band daarin meespeelt. We willen nadrukkelijk genre-fluïde zijn…’

Grappig dat je dat zegt: toen het Brusselse BRDCST-festival vorig jaar uitpakte met de slogan ‘genre-fluïde’, werd dat in een stuk in Humo overgecorrigeerd naar ‘gender-fluïde’.

‘Haha. Wat ik met genre-fluïde bedoel is dat iedereen in de band eigen muzikale achtergronden en voorkeuren heeft. Voor mij persoonlijk zijn boventonen bijvoorbeeld belangrijk. Ik werk ook veel met distortion, om die boventonen open te trekken. De anderen hebben dan weer andere interesses en als we iets nieuws naar mekaar toegooien komt er altijd weer iets nieuws *teruggebotst*. Je kan dingen in de blender smijten, maar je weet nooit wat er precies gaat uitkomen.’

POLYRITMES

Met die fel versterkte boventonen van jouw trombone hang je natuurlijk ook af van de geluidskarakteristieken van de ruimte waarin je speelt. Dat was zeker het geval bij je soloset op de tweede dag van Summer Bummer. Ik was een beetje bang dat het plafond van de grote zaal van Trix opnieuw naar beneden zou komen.

‘Ik was blij dat ik die soloset mocht spelen. Ik ben daar al lang mee bezig, en zoek daar graag de grenzen van mijn instrument mee op. Het is ook altijd fijn als de ruimte meetrilt, zodat alles een grote trombone wordt. Maar mijn technieken zijn eigenlijk niet zo verschillend als ik akoestisch speel: als ik elektrisch speel zit er ook een contactmicrofoon bij mijn mondstuk, zodat alle trillingen van het instrument worden opgepikt. Mensen verwijten me soms dat ik mijn instrument mishandel, of zelfs verwoest. Dat is tamelijk absurd want ik heb al twintig jaar dezelfde trombone.’

Die soloset voelde bijna als een auditieve massage aan. Ik stond vrij ver, maar ik meende een Sunn O)))-achtige versterkeropstelling te herkennen.

‘Het waren geen Sunn-speakers, maar Ashdown. Maar ik ben wel al lang fan van Earth en Sunn O))). Door met die grote cabinets te spelen worden een aantal onaangename frequenties weggefilterd, wat altijd helpt als je met boventonen aan de slag gaat…’

Naast zware basfrequenties en bewerkte geluiden is ook polyritmiek een belangrijk onderdeel van jullie geluid.

'Ik ben blij dat je ernaar vraagt, want mensen denken vaak dat die polyritmes alleen iets zijn waar onze twee drumsters over nadenken. Terwijl Anja altijd met me lacht omdat ik haar 'één' *(eerste noot van de maat, sb)* niet respecteer. We liggen constant in debat over die 'één'. Als Anja op haar vierde tel zit, zit ik vaak op vijf, of als zij op zes-en-half zit, zit ik op vier… het is een constante zoektocht naar een plek waar je vrij kan spelen. Als je te vaak in hetzelfde ritme haakt, voelt het minder vrij aan. Dat spel met ritme is eigenlijk hetzelfde als het werken met frequenties: je bent op zoek naar elleboogruimte om je eigen ding te doen.'

Over ritme gesproken: op Summer Bummer stonden bepaalde Selvhenters tijdens sets van andere acts te dansen tussen de tafeltjes achteraan. Jullie speelden zelf ook voor een zittend publiek, maar ik kan me voorstellen dat met een staand publiek nog net iets beter werkt.

'Doorgaans vinden we dat wel fijner. De energie van een staand publiek is toch net iets anders. We hebben ook wel eens in het midden van de zaal opgetreden en dat geeft het publiek de kans om te bewegen en het geluid in een verschillend perspectief te horen…'

GENTRIFICATIE

In wat voor plekken spelen jullie in Denemarken?

'De laatste tijd zijn er nogal wat venues die sluiten, helaas. Het tegendeel kan gelukkig ook: Alice is een plek in Kopenhagen die binnenkort opnieuw open gaat. Loppen is een venue die er nog steeds is. Verder speelden we dit jaar op het Copenhagen Jazz Festival in een mooi houten danspaviljoen. Zelf heb ik lang meegedraaid in de venue Mayhem, van 2006 tot 2017, maar dat hebben we doorgegeven aan een nieuwe generatie, al hebben we daar nog steeds ons repetitiehok. Dat bestaat gelukkig nog, ondanks de gentrificatie die ook Christiania *(de belangrijkste vrijplaats van Kopenhagen, sb.)* bedreigt. Dat Mayhem er nog steeds is, hebben we te danken aan Knud Foldschack, een superheld-advocaat, die Christiania helpt Christiania te blijven. Knud is de echte held van dat verhaal. Hij heeft er ook voor gezorgd dat Mayhem beheerd wordt door een stichting die ons ons ding laat doen. Mayhem is onderdeel van een netwerk hé. Zo zag ik op Summer Bummer Dennis Tyfus, die ik voor het eerst ontmoette in Mayhem – hij heeft hier in Antwerpen ook een venue, De Nor, waar ik erg benieuwd naar ben.'

Het geniale aan De Nor is dat die plek in het mooiste park van de stad gelegen is, deel uitmaakt van de vaste beeldencollectie, geen buren heeft, en dat Dennis er in principe nooit zal uitgezet worden…

'Dat doet me denken aan een andere plek waar ik onlangs speelde met GESH, mijn droneduo met Jaleh: de KoncertKirken. Daar was ik nerveus over: het is een oude kerk en ik was bang dat de buren zouden klagen. Er is ook een nieuwe plek, Ny Lille Klub in de wijk Amager. Da's een deel van de stad waar vroeger vooral groenten geteeld werden, maar omdat ze daar het eerste rioolsysteem van de stad kregen zijn mensen dat 'Shit Island' beginnen noemen.'

De kunsten worden overal meer en meer naar de rand van de stad geduwd.

'Dat is al lang zo, maar we moeten blijven *terugduwen*.'

MAZUR

Jullie runnen ook een collectief, Eget Værelse.

'Dat collectief overkoepelt al onze projecten, ook de dingen die we met andere mensen doen. Wat het zelf organiseren van shows betreft is het de laatste tijd een beetje rustig geweest, omdat nogal wat bandleden kleine kinderen hebben, maar dat kan zo maar terugkomen. Zelf speel ik nog samen met Nina Garcia en Anja heeft net een plaat uitgebracht als Frk. Jacobsen, wat meer vocale muziek is.'

> Het is fijn als de ruimte meevibreert, zodat alles één grote trombone wordt.

Een andere bijzondere samenwerking die ik van jullie terugvond is een concert dat jullie met Marilyn Mazur speelden.

'Marilyn is een legendarische Deense percussioniste die al vroeg in haar carrière al met Miles Davis tourde. De man die ons daarvoor gevraagd had is een al bijna even legendarische *crazy force*, Morten Mabunda Lindberg. Hij liet zich graag Master Fatman noemen – laat ons zeggen dat hij behoorlijk wat moeite stak in het ontwikkelen van een lichaam van de juiste afmetingen. Zijn kleurrijke outfits waren een reactie op punk, die hij te dun en te zwart vond. Hij cureerde een jazzfestival en maakte radio. Hij was een centraal figuur in de Deense creatieve scene, die mensen verbond en artiesten met mekaar matchte, zoals hij ook met Selvhenter en Marilyn Mazur deed. Ik besefte pas hoe belangrijk hij was toen hij in 2019 stierf: die man speelde echt op alle creatieve niveaus mee, in Denemarken. Dit jaar hebben we opnieuw met Marilyn gespeeld, op het Moers festival. Doordat Sonja er niet bij kon zijn, was dat een kwartet met drie drummers en ikzelf. Dat was *amazing*…'

Tot slot: we gloeien allebei nog een beetje na van een mooie Summer Bummer-editie. Wat was het mooiste concert van het weekend voor jou?

'Wat Susie Ibarra en Tashi Dorji deden vond ik heel krachtig. Daar was echt iets gaande, *they had something boiling…*' ◆

discografie
Frk. B. Fricka
(Eget Værelse, 2012)

Motions Of Large Bodies
(Eget Værelse, 2014)
12.06.15 (Otoroku, 2015)

Mesmerizer
(Hands In The Dark, 2023)

live
09/11/2023,
Le Guess Who?-festival,
Utrecht

www
egetvaerelse.dk

'Ijen/London' (video still). Courtesy of the artist

BEN RIVERS

Liever niet experimenteel

Hoe onbeduidend is onze plaats als mensheid in de loop van de geschiedenis en tegenover de kracht van de natuur? De Britse filmmaker en kunstenaar Ben Rivers (1972, Somerset) reflecteert in het Leuvense STUK in zijn eerste Belgische solotentoonstelling over deze vragen. En over tijd. 'Ik weet niet waar ik mezelf hoor te plaatsen.'

auteur Ive Stevenheydens

De tentoonstellingszalen van STUK zijn in het duister gehuld. Ben Rivers toont er, in twee kekke black boxen alsook verdeeld over de ruimte, vier recente essayistische films. Door 'Now, At Last!', 'Ghost Strata', 'Ijen/London' en 'The Minotaur' loopt als rode draad een fascinatie voor tijd. 'In dit tijdperk hebben we veel te weinig aandacht voor traagheid, voor het nemen van tijd, voor concentratie,' betoogt Ben Rivers. 'Wie dit toestaat, voelt zich bevrijd. Samen met de curator Karen Verschooren selecteerde ik een aantal werken die de bezoeker de tijd vragen – en bieden. John Cage inspireerde me, met name met zijn lezing die hij in de jaren 1970 aan de Harvard Library aan architectuurstudenten gaf. Hij probeerde eenvoudigweg zijn leerlingen aan te sporen om naar de wereld te kijken op een onconventionele wijze.'

De tentoonstelling heet 'It's About Time'. 'Daarmee willen we zeggen dat we niet altijd moeten focussen op oorzaak en effect,' vervolgt Rivers. 'We proberen aan te tonen dat er andere manieren bestaan om om te gaan met tijd en ons tijdsbesef. In de tentoonstelling komt jungletijd, geologische tijd, diepe tijd, menselijke tijd of de tijd van een mensenleven aan bod. Maar ook de tijd die een luiaard neemt, en het verschil tussen onze geleefde tijd en de tijd die we doorbrengen voor schermen. Maar de titel 'It's About Time' is ook gewoon een grap: het was ook hoog tijd dat ik een solotentoonstelling in België had.'

LUIAARD

Het eerste werk in de tentoonstelling, 'Now, At Last!' (2018), toont de luiaard Cherry, die in een reservaat in Costa Rica ondersteboven hangend een dutje doet in een boom. Het beestje neemt daarvoor zeker de tijd. Rivers filmde en monteerde de film alsof hij in één take is opgenomen – het werk duurt een veertigtal transcendente minuten. Rivers houdt in de in zwart-wit gedraaide film afwisselend een rode, groene en blauwe filter voor de lens. Die effecten monteert hij in een visuele trip die aan het gehele kleurenspectrum appelleert, een experiment dat in 1855 werd bedacht door de Schotse fysicus James Clerk Maxwell. Naast het geluid van de jungle weerklinkt het overbekende lied 'Unchained Melody' van The Righteous Brothers. Daarin bezingt Robert Lee Hatfield het functioneren van de tijd.

Om de hoek toont Rivers 'Ghost Strata' (2019). Op twaalf digitale schermpjes die netjes in de muur vervat zitten. Hij maakte dit werk in de loop van precies één jaar. Elke maand filmde de kunstenaar in onder meer Brazilië en zijn thuisland een kort stukje. Een aantal minuten, niet meer. Rivers vertoont dit werk normaliter op 16mm, als 'doorlopende', middellange film. Hier kan je het van links naar rechts bekijken, lineair volgens de maanden, maar je kan ook vrijelijk tussen januari en december zappen. Zo creëer je zelf een soort van remix, een nieuw werk.

'Now, At Last!' (video still). Courtesy of the artist

ONBEDUIDEND

'Ghost Strata' gaat inhoudelijk breed. Ik zie een waarzegster die kaarten legt. Ze voorspelt aan Rivers dat zijn film over de tijd zal gaan. Er passeert ook een geoloog die het fenomeen van 'ghost strata' of 'spooklagen' verklaart: het ontbreken van bepaalde elementen in verschillende gesteentelagen. Elders gaat een dame in op het kunsthistorische belang en de verschillende personages in William Hogarths achtdelige schilderijreeks 'A Rake's Progress' (1732–1734). Rivers verwijst ook vaak naar literatuur, onder meer naar de Griekse mythologie. Met al die elementen maakt Rivers met 'Ghost Strata' een gebald essay over onze aanwezigheid en impact op deze planeet. En over onze onbeduidendheid in het spel van de natuurkrachten. 'Ik was in 2019 uitgenodigd op de Biënnale van São Paulo. Ik wist sowieso dat ik dat jaar erg veel zou reizen. Daarom koos ik ervoor om op elke plek waar ik passeerde maandelijks een tiental minuten te filmen. Tijd zou een terugkerend motief vormen,' licht Rivers toe. 'Ik wilde dat de film open zou zijn, en niet gecentreerd op een enkel onderwerp of probleem. Het liefst laat ik alles samenvloeien. Ik geloof dat kwesties die mij zorgen baren, onvermijdelijk op de een of andere manier in mijn werk zullen belanden. Het is leuk om 'Ghost Strata' op twaalf schermen te laten zien. Cinema eist je volledige aandacht op, terwijl je in een museum- of galerieruimte vrij kunt bewegen. Als maker speel ik graag met film en architectuur.'

> Met makers van goedkope horrorfilms voel ik een grote affiniteit.

RUSTIGER

Rivers toont zich bijzonder productief. Alleen al in de laatste vijf jaar maakte hij meer dan tien korte en langere films. Rivers: 'Ik kan moeilijk neen tegen een project zeggen, zeker als ik een mooie opdracht krijg aangeboden. Mijn vrienden opperen soms dat ik het

best wat rustiger aan mag doen. Maar ik heb altijd graag enkele projecten open staan. Zaken en bedenkingen die me bezighouden communiceren met elkaar. Ze dragen aan elkaar bij of weerleggen standpunten. Sommige ideeën kan ik in een bepaald project niet uitwerken, terwijl ze weer ergens anders in kunnen passen. Mijn leven en werk zijn dan ook intens met elkaar vervlochten. Films en kunst maken is wie ik ben, waar ik voor sta. Mijn werk geeft me de kans om te reizen, mensen te ontmoeten, te samenwerken en steeds nieuwe dingen te leren.' Rivers grinnikt. 'Een weekendje vrij lijkt me een vreemd concept. Als ik werk zou maken over mensen of zaken die ik haatte zou mijn output wellicht veel minder vruchtbaar zijn.'

LANGER

In STUK zijn nog 'The Minotaur' (2023) en 'Ijen/ London' (2022) te zien. Beide werken vormen voorstudies van langere films. 'The Minotaur' werd op het eiland Menorca gedraaid met een cast van kinderen. Rivers laaft zich aan de erfenis van de Amerikaanse experimentele filmmaker Bruce Baillie (1931 – 2020), met name aan diens voorliefde voor stille film en mythologie. 'Ik houd niet van de term experimenteel,' zegt Rivers. 'Baillie en ik kennen wel een gelijksoortig verloop van onze carrière. Zo richtte hij in 1961, samen met kunstenaar en filmmaker Chick Strand, de San Francisco Cinematheque op. Zelf startte ik in 1996 met vrienden de Brighton Cinematheque, waar ik tot 2006 als co-organisator en -programmator werkte. Tegelijk werkte ik in shifts in een nachtclub, kwestie van wat geld bij te verdienen. In de Cinematheque toonden we het hele spectrum van cinema: van stille films over trash, horror en sci-fi tot auteurs- en kunstenaarsfilms. Ik houd zielsveel van cinema en wil geen genres bevoorrechten. Ik hoop dat kijkers dat terug kunnen vinden in mijn werk.'

EINDE

In het sombere 'Ijen/ London' schetst Rivers het einde van Londen als een toxisch niemandsland. Beelden daarvoor schoot hij op de dampende zwavelvelden van de vulkaan Ijin in Oost-Java. Op de geluidsband voegde hij 'The Autumn Of The World' toe, een gedicht van de kunsthistoricus, filosoof en anarchist Sir Herbert Read (1893-1968). Die heeft het in zijn schrijven uit de jaren 1920 ook over het einde van de wereld. Rivers' film gaat vergezeld van tekeningen en aquarellen, tentoongesteld in de belendende zaal. 'Tekeningen komen vaak boven als ik denk over het maken van een film,' zegt Rivers. 'Tekenen is een manier om te kalmeren, om over een film na te denken. 'Ijin/ London' maakt deel uit van mijn toekomstige langspeelfilm 'After London'. Die gaat over een jonge vrouw die in het jaar 2800 aan een groot meer in het Zuiden van Engeland woont. Wanneer bomen weer groeien en kleine

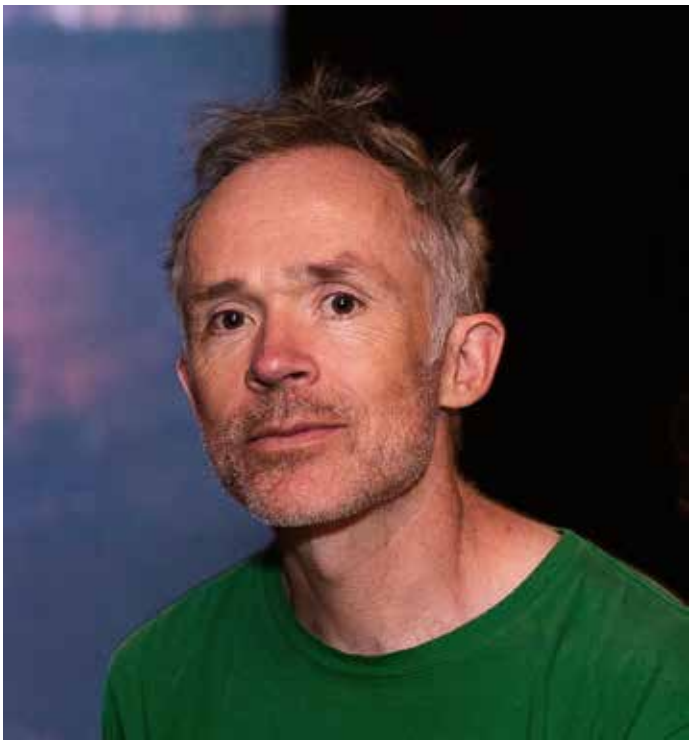

Ben Rivers, foto: Lisa Whiting

gemeenschappen opnieuw ontstaan in een wereld zonder technologie. De vrouw laat haar gemeenschap achter om het mythische Londen op te zoeken, een plek waarvan niemand denkt dat ze nog bestaat. Het wordt een post-post-apocalyptische visie op de stad, iets na de 'Mad Max Fury Road'."

INVENTIEF

Rivers studeerde aanvankelijk sculptuur en vrije kunsten aan de Falmouth School of Art in Zuid-West Engeland. Later schakelde hij over naar Super-8 en fotografie, 16-mm leerde hij zichzelf aan. Rivers: 'Het ging met vallen en opstaan. Indertijd was het veel goedkoper om fouten te maken met analoge film. Ik houd niet van klinische plekken, omgevingen en mensen. Ook in mijn werk zit steeds een zekere ruwheid. Ik was een jaar of negen toen ik horrorfilms begon te kijken. Die hadden een enorme impact op me. Ik houd nog steeds enorm van het genre. Vaak zijn het goedkoop gemaakte films die makers dwingen om inventief te zijn. Met hen voel ik een grote affiniteit. Eigenlijk ging ik naar de kunstenschool omdat ik speciale effecten voor cinema wilde maken. Maar het draaide anders uit. Momenteel maak ik nog twee andere langspeelfilms af: 'Mare's Nest', waarin 'The Minotaur' een film-in-de-film vormt. De film speelt zich af in een parallelle nabije toekomst waarin er geen volwassenen meer zijn, maar alleen nog kinderen. 'Bogancloch' volgt het doen en laten van de kluizenaar Jake Williams en vormt een vervolg op mijn eerste langspeelfilm 'Two Years At Sea' uit 2011. Ik ben dus nog een tijdje bezig.' ◆

live
Ben Rivers, 'It's About Time', tot 17 december in STUK, Leuven.

www
stuk.be
benrivers.com

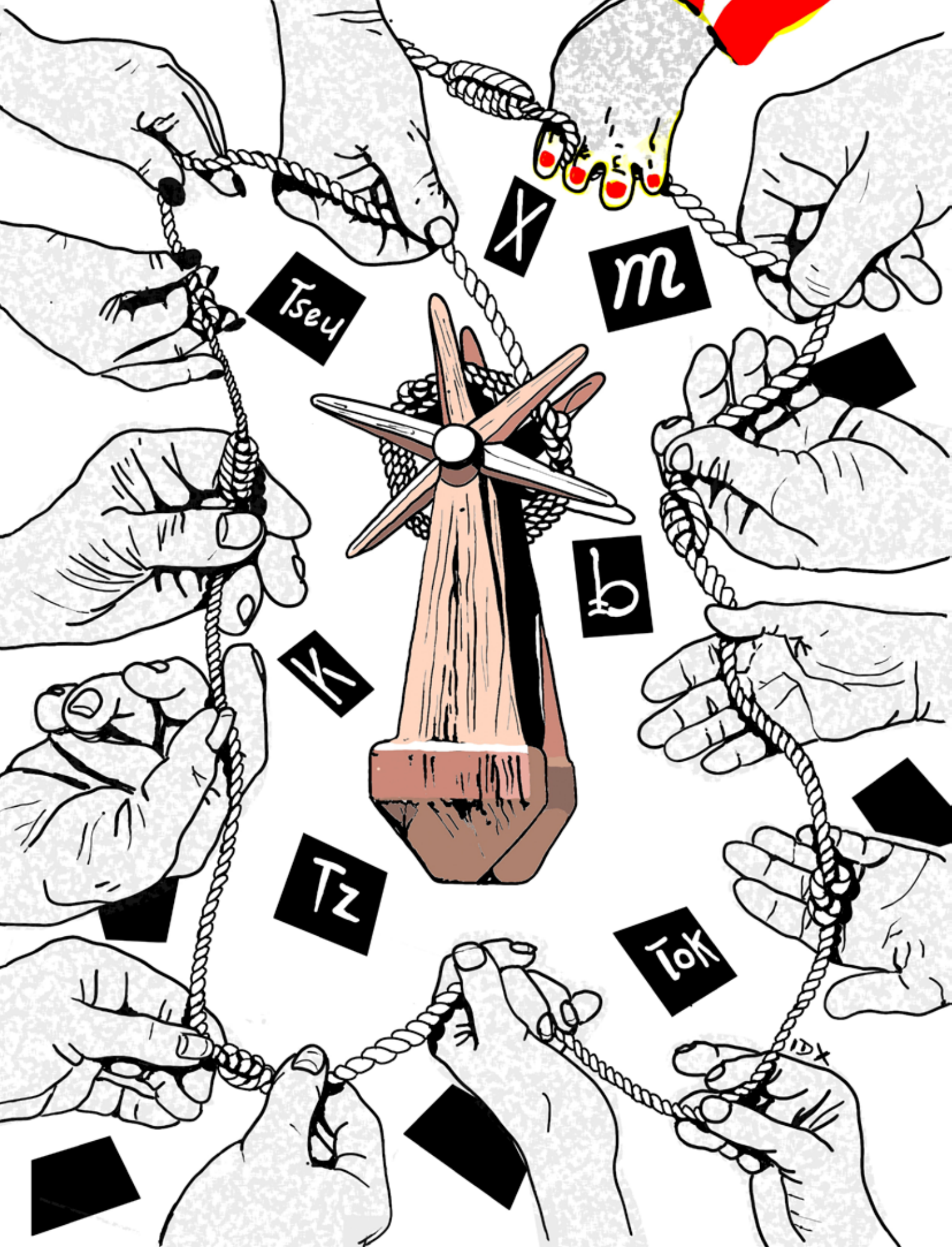
Tseu
X
m
b
K
Tz
Tok

Het werk van de veelzijdige Taiwanese kunstenaar Chiwei Lin staat centraal in het vierendertigste Hoofd Stuk van Harold Schellinx, die onlangs in de gewelfde kelder van de Parijse galerie Espace temps voortrekker mocht zijn bij een uitvoering van Lins 'Quipou Sonore'.

auteur Harold Schellinx 𝕏soundblog **beeld** Xenia Gottenkieny

TIJD OP EEN ROLLETJE

Over klinkende knopen, nylon en andere draden

Ik kijk uit het raam en het regent. Net zo hard als op de dagen lang geleden dat in onze nieuwbouwstraat de pijpensteeltjes regenwater op het net vers geplette en gestreken asfalt dansten en sprongen als napoleontische soldaatjes, en ik op de vrije woensdagmiddag niet naar buiten kon om met de bal te spelen. Als je het raam een stukje openduwde rook je asfalt en regen, en klonk heel hard het gekletter van dat ontketende bataljon. Ik deed het raam weer dicht. Het kabaal werd meteen een stuk zachter. Harder weer. Dan weer zachter. Zo dansten die soldaatjes op zo'n middag de minuten en de uren weg, terwijl in de achterkamer aan de andere kant van het huis ook moeder de tijd doodde. Aan het klavier van de piano. Met iets van Beethoven. Regen en Beethoven. Samen trokken ze eindeloos een eindeloze ruimte tijd op.

GALERIE

Ruimte tijd. *Espace temp*s. Zo heet ook de nieuwe galerie van de Frans-Chinese curator Joseph Cui in de rue Quincampoix, een minuutje of drie lopen van het Centre Pompidou in Parijs. Het is een sombere en heel smalle straat. Josephs ruimte tijd is net zo smal. Maar lang. Een pijpenla, met ongeveer op tweederde van haar lengte een metalen trap omlaag naar een net zo lange gewelfde kelderruimte. Daar zat ik eind september op een donderdagavond op een stukje zwart papier, met de rug tegen de grove brokken natuursteen waarmee ze lang geleden hier keldermuren en -bogen optrokken. Links naast mij stond een ferme houten spoelhouder met daarin een dikke klos zwarte draad op een horizontale dwarsbalk. Het uiteinde van de draad hing losjes omlaag, krullend over de gloednieuwe glimmend grijze vloer. Als ik eraan trok draaide de klos en gaf de draad soepeltjes mee.

KETEN

Zo'n halve meter rechts van mij zat nog iemand op een zwart papiertje. Ook in het zwart gekleed, en ook met de rug tegen de natuursteen. En dan nóg één, en nóg één, en nóg één... Het was een keten mensen die, rondom gezeten, allemaal op zwarte stukjes papier, een groot deel van de keldermuren bestreek. Aan die muren waren op regelmatige afstanden merkwaardige objecten bevestigd. Ze vielen bijna niet op. Maar als je ze eenmaal zag, bleef je ernaar kijken. Recht tegenover mij hing een rond ding van vuilwit plastic, zo'n meter in doorsnee, met in het midden een gat waarin een oranje bolletje stak. Het had wat van een overmaatse frisbee, of van het model voor een vliegende schotel. En schuin aan de overkant stond op een spits toelopend stapeltje van drie platte gladde stenen een grijze peddel, waarvan het blad net niet raakte aan een wit blok van hout met daarop iets als een ster geweven van ijzergaas. Het waren twee sculpturen uit de serie die de uit China afkomstige Dexi Tian met in Parijs van de straat geraapte dingen had gemaakt voor 'Le vent souffle où il veut' (in het Chinees was de titel 風聲, het geluid van de wind), een duo-tentoonstelling in ruimte tijd samen met de uit Taiwan afkomstige Chiwei Lin. Het was voor Chiwei dat ik er die donderdagavond op de grond zat.

Z.S.L.O

In de vroege jaren 1990 was de Taiwanese samenleving vol in beweging. Het was een turbulente tijd. Ook op dat politiek en economisch van het grote China gescheiden eilandje ontdekten jongeren de kracht van tegencultuur om sociale en politieke veranderingen te bewerkstelligen. De jeugd rook er toekomst. Chiwei was destijds medeoprichter van Z.S.L.O. (het staat voor 'Zero and Sound Liberation Organisation'), de eerste

of in ieder geval de beruchtste Taiwanese noiseband. In 1993 bracht de band in Taiwan de allereerste DIY-cd uit, en Zero and Sound was er spil en spin in het web van een jonge underground, die in 1995 zijn hoogtepunt beleefde met een driedaags Taipei International Post-Industrial Arts Festival, en daar behoorlijk wat ophef mee veroorzaakte. In de jaren die volgden werd alles onvermijdelijk toch weer net even anders. Hierin verschilt Taiwan natuurlijk niks van het bij ons en ook elders: waar jaren zich hopen, triomferen grijsheid en lauwte. Uiteindelijk komt elke machine tot stilstand. Het is de enige ons bekende verschijningsvorm van tijd.

ONTGOOCHELING

Die temporele slijtage en ontgoocheling over wat er uiteindelijk kwam van dromen en ambities, niet enkel van de underground, maar ook van de studentenbeweging in Taiwan (met massale acties van protest en verzet, parallel aan de Tiananmen manifestaties in 1989 op het Chinese vasteland en in de lente van 1990 als de Wilde Lelie: een grootschalige zesdaagse studentendemonstratie voor directe verkiezingen van de president en vice-president van Taiwan en

> Het werd steeds mooier en grootser, als in de nachtmis.

nieuwe verkiezingen van alle volksvertegenwoordigers op wat sindsdien in Taipei het Vrijheidsplein heet, een actie die een essentiële bijdrage leverde aan de overgang van Taiwan naar een pluralistische democratie), waren voor Chiwei aanleiding om in 2006 zijn kamer uit de jaren 1990 naar het Taipei Fine Arts Museum te verplaatsen; de kamer die ooit onderdak bood aan geestverwante artiesten op doortocht, die als geheime basis, werk-, opslag- en ontmoetingsplek diende voor Zero and Sound en anderen; kamer die de geboorteplek was van een indrukwekkende reeks van avant-garde-locaties en events met namen als 'Sickly Sweetly Café', 'Broken Life Festival', 'Ragged Festival'... die kamer werd in het Taipeise kunstmuseum gereconstrueerd en inclusief documenten, objecten en instrumenten bij opbod online verkocht. Op eBay. Het werd de laatste slag van Chiweis kamer: 'The Last Strike Of Lin-Chi-Wei's Noise House'. Met een knipoog naar het befaamde spook dat in de openingszin van het communistisch manifest van Marx en Engels door Europa waart, stelt hij in de begeleidende tekst bij die installatie dat in de jaren 1990 ook in Taipei een spook rondwaarde. Maar dat fantoom vervaagde en ging uiteindelijk op in de bevroren tijd van zijn Noise House, om daar ook zijn laatste schuilplaats te verliezen. 'Bloed vergoten op het slagveld van de jaren 1990 kan niet meer getraceerd worden. Het land is nu schoon, verhard en onvruchtbaar – klaar voor de bouw van een winkelcentrum.'

VERWANT

Ik ontmoette Chiwei ruim zes jaar geleden, in 2017, op de avond dat we de negenendertigste editie van mijn unPublic-serie deden in Ting Shuo (聽說, dat betekent: 'horen zeggen'), een werkplaats en galerie voor geluidskunst in Tainan, de stad waar je, in wat nu West Central District heet, Fort Provintia kunt bezoeken, een buitenpost die in 1653 werd gebouwd, ten tijde van de Nederlandse kolonisatie van Taiwan (Portugese en Zeeuwse kolonisten noemden het eiland destijds Formosa; onder die naam leerde ik het ook op school kennen). We zijn daarna contact blijven houden. Omdat er ondanks alle verschillen in dingen die we deden en doen, een interessante doorsnee, een verwantschap, bleek te zijn. Zo kun je Chiweis efemere ad hoc gemeenschappen van uitvoerders goed vergelijken met de efemere ad hoc ensembles die, vaak voor eens en daarna nóóit meer, in een unPublic-performance samenkomen. En net als een unPublic is elke uitvoering van Lins 'Tape Music' een ritueel, waarin individueel én collectief geheugen een hoofdrol spelen en een essentieel medium zijn. Samen met tijd op rolletjes, als in de meeste unPublic-edities en bij Diktat. Maar in Chiweis 'Tape Music' zijn die rolletjes niet op magneetbandjes geregistreerde en in audiocassettedoosjes verpakte geluidsopnames, maar registraties die nog veel analoger zijn. Het zijn fonemen, woorden, Chinese karakters, gestikt of geschreven op een lang lint, soms van papier, maar meestal van textiel, dat op een houten spoel wordt gerold. Of eenvoudiger nog: knopen die op diverse afstanden zijn gelegd in een lange draad, samengesteld uit verschillende materialen, als in de nog steeds maar heel deelwijs begrepen quipu's die in de eeuwen vóór de Europese kolonisatie onder meer door de Inca's werden gebruikt om allerlei informatie te bewaren en door te geven. Quipu's waren waarschijnlijk niet alleen maar iets als een telraam, maar ook een nu vergeten en onbegrepen wijze van schrijven.

KNOOPJES

De man die naast mij in de kelder zit is ongeveer van mijn leeftijd. Hij bekijkt aandachtig een vel papier dat vóór hem op de grijze vloer ligt. Op dat papier is een lange rechthoek getekend die verdeeld is in zeventien rechthoekjes van verschillende breedte. In een aantal staat het woord 'silence' geschreven, maar vaker zijn het letters en lettercombinaties die klanken

suggereren. 'Tseu, k, s tz,' lees ik. En 'toc, m, ps, b.' Het is de partituur voor 'Quipou Sonore'. Zo heet de versie van de 'Talking Knots', een variant op 'Tape Music', die zo'n twintig langs de keldermuren gezeten personen die donderdagavond in ruimte tijd uit gaan voeren. Het is het ad hoc 'koor' dat Chiwei samenstelde uit vrienden en bekenden van verschillende leeftijd, deels van Aziatische en deels van Europese afkomst. Elk van de door de letters gesuggereerde geluiden hoort bij één van de materialen waarvan de draad op de houten klos is gemaakt. Zo hoort de 'm' bij de breiwol,

> Uiteindelijk komt elke machine tot stilstand.

de 'tseu' bij de gedraaide draad, de 'k' bij het platte plastic, de 'tz' bij het nylon en de 'ps' bij de ronde schoenveter. Maar allemaal is het zwarte draad. Als geheugensteun kreeg iedere speler een setje met korte stukjes van de verschillende soorten draad, gelabeld met de geschreven nabootsingen van de erbij gedachte klanken. Makkelijk onthouden is het niet. De juiste combinaties kennen en ook paraat hebben vraagt wel even oefenen. Zoals het Chinese meisje tegenover mij doet, met de ogen dicht op de tast proberen om bij elk van de materialen de juiste klank voort te brengen. Ach, ook al mocht je je vergissen, echt fout kan het niet gaan. Niet deze keer, gelukkig, want ik kwam maar net op tijd en miste de repetitie eerder op de avond. 'Geeft niks,' zei Chiwei, 'wat telt is de timing. Je maakt je klank steeds als je een knoopje voelt.'

MENSENMACHINE

De kelder van ruimte tijd vult zich met bezoekers die allemaal een plekje om te zitten of te staan zoeken en dan heel stil worden. Ik krijg een seintje van Chiwei, dat het beginnen gaat. Die avond ben ik de voortrekker. Ik ga het lont ontsteken, ik moet de machine starten. Het krullende eindje draad raap ik van de vloer en geef het een rukje. In het begin nog wat onwennig en met aarzelende stootjes slaat de klos in de spoelhouder aan het draaien. Het ding is goed gesmeerd. In beraden rustig tempo trek ik aan de draad, tussen duim en wijsvinger van mijn linkerhand. Ik voel de materie, laat de draad dan verder over de gespreide palmen van mijn handen glijden en leid hem door naar mijn buurman. Die voelt een knoopje en zoemt. 'Psssss, psssss...' Hij glijdt de draad op zijn beurt door naar zijn buur, die ook 'psssss-t, psssss-t', in een andere toonaard. Vandaar gaat het door naar de volgende buur, en zo verder, de ruimte tijd kelder rond, langs de muren door naar het andere deel, dat ik vanuit mijn positie enkel kan horen, maar niet kan zien. De laatste persoon in de keten draait de draad weer op een klos, in net zo'n spoelhouder als die welke naast mij staat. De twee klossen en de keten zijn niet veel anders dan de twee spoelen op een bandrecorder of in een audiocassette. De lange draad is de tape. De knopen zijn de daarop geregistreerde geluiden, en elk van de uitvoerders is als een magneetkop die het geregistreerde magnetische patroon vertaalt in de elektrische signalen die naar de luidspreker gaan. Met minimale instructies wordt zo de lange draad van verschillende weefsels en knopen, als op een houten klos gerolde tijd die door de op de tast reagerende keten van spelers in een mensenmachine mechanisch herleeft.

RAFELS

Puntje na puntje trok een grillige rij stemmen als een rafelend koor door de ruimte-tijd-kelder in de rue Quincampoix. Overal klonk het anders, zo verspreid en verschillend als de stemmen waren, maar allemaal waren ze deel van eenzelfde wolk ritueel geluid. Ik zoemde, ruiste, klakte en bromde daarin lekker mee, min of meer op de maat van de knopen, er ondertussen voor wakend de draad niet kwijt te raken, ook letterlijk niet. Maar de machine kwam op stoom en al gauw gleden de knopen als vanzelf de kelder rond. De stemmen leken daarbij, opmerkelijk, steeds meer vooral op mekaar te letten en te reageren. Was dat misschien de ware bedoeling? Zich aan de dictatuur van de partituur te ontworstelen en een eigen leven te gaan leiden?
Ik ging variëren, fraseren, temporiseren, vocaliseren, bijna zingen, zeg maar. Het werd steeds mooier en grootser, als vroeger half slapend in de nachtmis en het om me heen steeds sterker naar wierook rook. Tot plots een laatste knoopje door mijn vingers gleed en ik weer wakker schoot. Dan ook door de vingers van mijn buurman. Door die van zijn buur, door die van de hare. En zo verder, tot aan de eindspoel toe, en het allemaal over was en heel lang nog stil bleef.

'Mooi weer wat je deed,' riep Chiwei later boven buiten, waar we in groepjes op straat stonden na te praten. Ik schoot in de lach, maar 'nee,' zei hij nog, 'zien kon ik je niet waar ik zat, maar hóren heus wel!' ◆

lees
meer over unPublic in Gonzo (circus) #139
meer over ritueel in Gonzo (circus) #159
meer over Diktat in Gonzo (circus) #175

www
linchiwei.com
espacetemps.art

MOBIELE CURATOREN COLLECTIEF

MUSIC ON A WHIM

Diversiteit in de Brusselse scene

Tijdens een zonovergoten namiddag in Brussel deelt Harsh Agarwal het verhaal achter Music On A Whim, een naam die zijn instinctieve relatie met muziek weerspiegelt. Harsh is een nieuwe speler in de Brusselse elektronica-scene en richt zich op artiesten met roots in regio's als Centraal-Europa, (Zuidwest-)Azië en Afrika.

auteur Katrien Schuermans

Debuteren deed hij in 2022 met een uitverkochte show van de Sloveense folkband Širom. Dit succes leidde tot een uitnodiging om een avond te programmeren in les ateliers claus. Harsh presenteerde een lijst met potentiële artiesten en de Iraanse muzikanten Rojin Sharafi en 9T Antiope werden geselecteerd. In een mum van tijd waren alle kaarten verkocht. 'Als ik in een grotere zaal had geprogrammeerd, had ik die waarschijnlijk ook uitverkocht.' Een avond als deze doet Harsh hopen, 'Dit zou wel eens kunnen lukken.' Dat sommige shows nadien wat stroever verkochten belet hem niet te blijven proberen en dromen.

DIVERSIFIËREN

Harsh Agarwal begon Music On A Whim in 2023 met een duidelijke missie. 'Ik wil de scene diverser maken. Ik heb het gevoel dat er veel gemeenschappen van buiten Europa een significante aanwezigheid hebben in Brussel. Ik probeer die gemeenschappen een culturele vertegenwoordiging te geven. Tegelijkertijd hoop ik het lokale publiek kennis te laten maken met muziek uit de hele wereld. Mijn interesses liggen bij muziek uit Oekraïne, Libanon, Iran, Indonesië en Zuidoost-Azië. Ik volg deze scenes al jaren en ik vind die erg opwindend. Veel van die muziek is geworteld of geïnspireerd op traditionele muziek, wat erg interessant is. Artiesten voegen er een experimenteel randje aan toe, waardoor het net toegankelijker wordt.'

LUID

De concerten die Harsh programmeert lijken de ziel van een concertzaal te belichamen. Le Lac kreeg het Londense label Chinabot over de vloer en in La Vallée zette Harsh acts uit Oekraïne. Bij ILLegaaL pakte hij uit met een avond vol heavy elektronica, rap en noise en Kunsthuis Mercerie lijkt de ideale plek voor de hedendaagse scene uit Libanon en de 'surrealistische en oeroude' folk die de volgende dag op het programma staat. 'Ik heb het niet zo gepland, maar achteraf gezien voelt het wel zo. Natuurlijk ga ik Sote niet programmeren op een plaats als Q-02, want dat is niet de juiste plek.'

'Mijn idee van cureren is dat er een thema moet zijn. Dat betekent dat als iemand naar de poster of de line-up kijkt, die meteen begrijpt wat het idee achter het evenement is. Het is lonend als mensen je selectie vertrouwen en gewoon komen, zonder dat ze de acts kennen.'

Een constante in de programmatie van Music On A Whim is de focus op experimentele en harde muziek. 'Ik ben een grote fan van de Iraanse noise-scene. Sotes 'Parallel Persia' dat in 2019 bij Diagonal Records verscheen, is een van mijn favorieten. Ik heb gewoon geen woorden om uit te drukken hoezeer ik die scene waardeer.' Harsh kiest voor acts die muziek op een hoger decibelniveau produceren, zodat het publiek niet over het optreden heen kan praten. 'Dat is een beslissing die ik bijna onbewust al vroeg heb genomen. Het is niet dat ik niet van rustige muziek houd, ik heb simpelweg nog geen plek gevonden waar ik een stil publiek kan garanderen.'

DIY

Doordat veel locaties geen huur vragen, is het makkelijker om in Brussel te experimenteren dan in andere grootsteden – de kosten blijven beperkt tot vervoer en accommodatie. 'Ik maak duidelijk dat de artiesten het openbaar vervoer moeten gebruiken. Ik heb een auto,

dus ik rij zelf ook om mensen en apparatuur op te halen of af te zetten, om kosten te besparen.' Hierdoor blijven ticketprijzen betaalbaar waardoor ook de toegankelijkheid blijft behouden. 'De DIY-scene moet toegankelijk zijn. Tegelijkertijd gaan voor organisatoren de kosten omhoog. Is het dan eerlijk om het DIY-publiek te isoleren van die kosten?' Hier spreekt de econoom in Harsh. Alvorens hij zich in Brussel vestigde, maakte hij deel uit van het financiële hart van Londen. In 2019 geeft hij er de brui aan en kiest voor een andere carrière. Dit geeft hem de ruimte om naast zijn job als voedingstherapeut, tijd te spenderen aan Music On A Whim.

Ik wil de Brusselse scene diverser maken.

RACISME

'Het is onuitgesproken, maar als buitenstaander voel je het wel.' Zelfs in het DIY-circuit is er een subtiel vooroordeel tegenover niet-Europeanen voelbaar. Er zijn veel mensen die zijn werk steunen, maar er zijn er ook die hem vragen 'om rustig te doen op shows' of 'om op de achtergrond te blijven'. 'Het maakt je koppig, maar ik probeer het positief te bekijken. Al weerhoudt dat me er niet van te voelen wat ik voel: 'Wat doe jij hier? Wat probeer jij te doen?''

WERELDMUZIEK

Weinig West-Europese muziekliefhebbers zijn zich bewust van wat er muzikaal gebeurt in regio's als Zuidwest-Azië of Latijns-Amerika. Harsh wil dit veranderen. Zo moedigt hij iedereen aan om bijvoorbeeld de Braziliaanse artiest Babe, Terror, die lo-fi hauntological elektronica maakt, een eerlijke kans te geven. 'Ik blijf dit herhalen op mijn sociale media: als Babe, Terror een Europeaan was, zou hij nu waarschijnlijk een grotere naam zijn dan Burial.' Logischerwijs zet Harsh ook vraagtekens bij termen als 'wereldmuziek' en 'global music', omdat, zo vervolgt hij, 'Deze termen artiesten categoriseren en beperken, waardoor die niet op een eerlijke manier gewaardeerd worden. Ik wil dat de artiesten die ik programmeer op dezelfde podia spelen als elke andere Europese band. Ze moeten op dezelfde podia spelen.'

LOKAAL

Er wordt gepraat over lokale acts, artiesten die in en rond België wonen. Namen die bekend in de oren klinken en dus een publiek generen. 'Veel Iraanse muzikanten zijn in Nederland gevestigd.' Dat opent perspectieven voor Harsh, want zo worden die Iraanse artiesten, lokale artiesten. Hij zoekt oplossingen om Music On A Whim door te zetten zonder dat het verliesgevend is. Voorlopig zijn het maar ideeën. Net zoals die vage plannen waar hij nog niet over durft uit te weiden. Behalve dan dat hij in 2024 zal samenwerken met het Berlijnse Tehran Contemporary Sounds-festival en enkele van hun artiesten naar Brussel zal brengen. Intussen praat hij verder over de hulp die hij krijgt van Franck Limonier van Divigation Concerts, de muzikant Marija Rasa Kudabaite, Denis Wouters van Anterior Insula, Gilles Helsen van het STUK en Madeleine de Hagen (onafhankelijke organisator) die hem aanmoedigen in zijn werk. Via sociale media probeert Harsh een persoonlijke touch aan zijn werk te verbinden. Inspiratie vond hij bij Anthony Chalmers van Baba Yaga's Hut, die hij als zijn mentor beschouwt. Chalmers gebruikt zijn sociale media niet alleen om shows te promoten maar deelt ook veel details over zichzelf. Een manier van werken die enorm inspireert. 'Het geeft je het gevoel dat er mensen achterstaan.' Het is een aanpak die hem ook veel kritiek oplevert. 'Ik vind dat enorm oneerlijk. Ik praat over mezelf en ik praat ook veel over de bands en waarom ik ze geboekt heb. Ik denk dat andere boekers soms niet genoeg persoonlijke aandacht aan dingen geven. Beide hebben hun plaats. Er is geen goed of fout.'

NOISE

We ronden af. Maar eerst nog een luchtige opmerking die ik al sinds het begin van het gesprek wil maken: 'Harsh...'. 'Gilles Helsen lacht ook steeds met mijn naam. 'Harsh Noise' roept hij dan. Waarop ik antwoord, 'Het is maar goed dat ik van noise houd'.' ◆

live

11/11, Lebanese Contemporary Music Evening: SANAM + Anthony Sahyoun + Farah & Marwan, Mercerie, Brussel

12/11, Surreal and Primal Folk: Staraya Derevnya + Skull Mask + Bengal Chemicals, Mercerie, Brussel

lees

meer over Sote in Gonzo (circus) #154

meer over Rojin Sharafi in Gonzo (circus) #161

meer over Chinabot in Gonzo (circus) #173

www

instagram.com/music.onawhim

BLACK TRUFFLE

LABEL REPORT

Van AC/DC naar rondwervelende elektrische gitaren

Het label Black Truffle van gitarist en drummer Oren Ambarchi brengt net zo goed albums uit met live-opnamen van zijn trio met Jim O'Rourke en Keiji Haino, als een serie die de muziek van pionier Alvin Lucier nieuw leven inblaast. Eerder dit jaar kwam de honderdste titel uit. Een gesprek over het label met Ambarchi op een Berlijns terras.

auteur René van Peer **f** rene.vanpeer

Het is een rustige plek, had Oren Ambarchi gezegd toen hij voorstelde om af te spreken bij een koffie-cafeetje in de Berlijnse wijk Prenzlauer Berg. En inderdaad, we treffen een zonovergoten zijstraatje met een minimum aan verkeer. Maar een paar tientallen meters verderop plukt een reusachtige kraan lawaaierig gsm-antennes van een dak. Ambarchi doet zijn verhaal met onderbrekingen. Steeds als er weer wat van het dak getild wordt kijken we elkaar aan, drinken van onze koffie, en wachten we geduldig af tot de lading op straat belandt.

Ambarchi/Fennesz/Pimmon/Rehberg/Rowe - Afternoon Tea

SERVET

'In 2009 wilde ik albums hebben om te verkopen bij concerten,' zegt Ambarchi met een schuin oog op het grommende gevaarte verderop. 'Ik wilde twee titels laten bijdrukken die uitverkocht waren. Jimmy Johnson van het Amerikaanse distributiebedrijf Forced Exposure kreeg daar lucht van, en kocht de hele oplage. Ik kon ze dus niet meer verkopen, wat mijn bedoeling geweest was. Dat schoot niet op. Als volgende titel moest 'Afternoon Tea' uitkomen, waarop Keith Rowe, Christian Fennesz, Peter Rehberg en Pimmon meegespeeld hadden. Na een concert in Keulen sprak ik een man die bij Mille Plateaux gewerkt had, het label waar dat album oorspronkelijk op uitgekomen was. Hij vond het een fantastische plaat en vroeg waar ze nu op zou verschijnen. Hij was verbonden aan Kompakt, een distributeur van technolabels, en bood aan om alle rompslomp op zich te nemen. Ik hoefde me alleen bezig te houden met het artistieke gedeelte. Hij pakte een servet en stelde ter plekke een contract op.'
Het eerste album dat Ambarchi in die nieuwe samenwerking uitbracht, was er een van zijn trio met Keiji Haino en Jim O'Rourke, het begin van een reeks die sindsdien met een tiental uitgebreid is. De titel, 'Tima Formosa', is bescheiden in lengte, vergeleken met wat later zou volgen. De meeste recente luidt ''Caught In The Dilemma Of Being Made To Choose' This Makes The Modesty Which Should Never Been Closed Off Itself Continue To Ask Itself: 'Ready Or Not?''. 'Ja, dat komt uit het brein van Haino,' lacht Ambarchi. 'Hij is een dichter en een begenadigd kunstenaar.'

HAINO-POËZIE

'Bij ons eerste optreden speelde ik gitaar, Haino drummachine, fluit en elektronica, en Jim *prepared*

piano. Toen we het jaar daarop een concert zouden doen in Tokio, vroeg Haino wat ik wilde spelen. 'Drums', zei ik in een opwelling. Volstrekt idioot natuurlijk. Dat deed ik nog maar zelden, en dan met Haino? Sindsdien wisselen we regelmatig van instrumenten, al komen we ook wel vaak uit op een bezetting van gitaar, bas en drums. Anderzijds heeft Haino een ongelofelijke collectie instrumenten. Je weet nooit waar hij mee voor de dag komt. Dat kan een speelgoedpiano zijn, maar ook een Turks snareninstrument of een Chinees dubbelriet. Volgend jaar komt er een driedubbel-lp uit met alweer zo'n krankzinnige titel: 'With Pats On The Head, Just One Too Few Is Evil, One Too Many Is Good'. Of wat dacht je van een track met als titel: 'I Can No Longer Sense That Sacred Feeling Of Expression, Just The Loitering Of Vulgar Vibrations That Can Only Be Described As A Half-hearted Class Reunion. Will You Consent To This?' Dat is echt poëzie van Haino.'

ALFAGOLVEN

Vanaf 2018 verschijnt op Black Truffle met enige regelmaat muziek van de Amerikaanse pionier Alvin Lucier, die in 2021 op negentigjarige leeftijd overleed. Lucier maakte stukken voor slagwerkinstrumenten die aangedreven worden door alfa-golven, voor een lange snaar, of voor een steeds herhaalde uitgesproken tekst die verandert onder invloed van de akoestische eigenschappen van een ruimte waarin die te horen is. In veel stukken laat hij een sinusgolf langzaam op en neer bewegen tegenover lang aangehouden tonen op akoestische instrumenten. Naast 'Illuminated By The Moon', een uitgebreide box met een overzicht van Luciers composities (in wezen een herdruk van een set die een jaar eerder in een kleine oplage door het Zwitserse ZHdK records was uitgebracht), vallen daarin vooral albums op van The Ever Present Orchestra. Met Ambarchi en Stephen O'Malley op elektrische gitaar speelt het ensemble uitsluitend werk dat Lucier speciaal voor hen geschreven heeft.

HOORNDOL

'Het was dirigent Ilan Volkov die ons bij elkaar bracht. Hij had Stephen en mij horen spelen. Het leek hem een goed idee als Lucier eens een stuk voor elektrische gitaar zou schrijven voor een festival dat aan hem gewijd was. Dat werd 'Criss Cross'. Lucier was enthousiast, en hij bedacht dat elektrische gitaren een goede vervanging zouden zijn voor de sinusgolven. In het begin wilde hij dat wij ook heel langzaam de toon zouden buigen, één enkele toon omhoog en omlaag in veertien minuten. Vrijwel onmogelijk om dat heel precies te doen, en je wordt hoorndol van de concentratie. Zijn muziek is heel breekbaar, elegant en meditatief, en gewoon mooi om te horen. Maar om te spelen is het

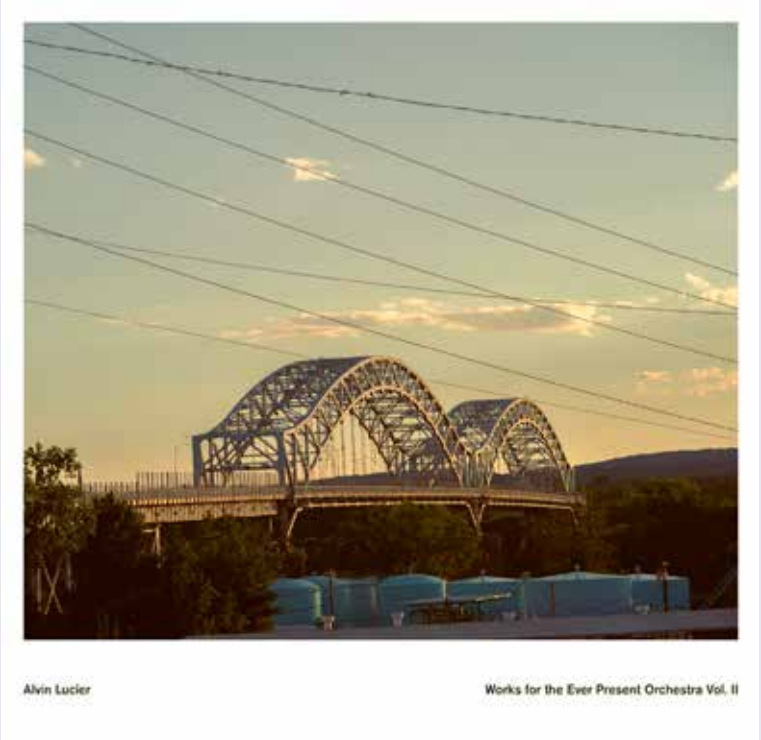

Alvin Lucier - Works for the Ever Present Orchestra Vol.II

krankzinnig moeilijk. Je moet je benadering van muziekmaken herijken om zijn werk te kunnen spelen.'
'We stelden voor om de gitaren plat te leggen en de toon te veranderen door aan de stemknoppen te draaien, of slides te gebruiken. Dat werkte en zijn volgende stukken werden steeds complexer. Alvin was nauw betrokken bij de uitwerking. Hij stond te luisteren hoe het geluid in de ruimte weerkaatste. Het ging hem erom hoe de ruimte tot leven komt door geluid, afhankelijk van de plaatsing van de luidsprekers en de muzikanten. Dat is wat hij ook al deed in 'I Am Sitting In A Room'. Akoestiek en architectuur spelen een belangrijke rol in zijn werk. Stephen en ik hebben 'Criss Cross' zo opgenomen dat je onze gitaren om elkaar heen hoort draaien. Maar dan moet je de muziek wel over luidsprekers beluisteren.'

STERFBED

Een tweede album met stukken die Lucier voor het ensemble geschreven heeft, 'Works For The Ever Present Orchestra Vol. II', is net verschenen. 'Het is muziek die hij in de laatste jaren van zijn leven componeerde. We hebben kort voor zijn overlijden nogal wat muziek van hem opgenomen. Hij heeft op zijn sterfbed zelfs nog een stuk voor ons geschreven, 'A Thousand Years Of Resonance Joy'. Het is voor kerkorgel, twee elektrische gitaren, saxofoon en cello. Terwijl de rest van de instrumenten vrijwel statisch zijn, bewegen de gitaren met een hoge snelheid. In een paar seconden moet je twee octaven overbruggen. Heel moeilijk weer, maar

vooral heel ongewoon. Het is nog niet zeker wanneer dat album gaat verschijnen.'
Onlangs bracht Ambarchi op Black Truffle het eerste vinylalbum uit van de Canadese componiste Cassandra Miller, die zingt met enigszins onvaste, breekbare stem. In 'Traveller Song' zingt ze de melodie na van een Siciliaanse voerman, in 1950 opgenomen door Alan Lomax. Bij iedere herhaling van de melodie breidt de instrumentale begeleiding verder uit. 'Ik hoorde het haar uitvoeren tijdens een concert. Het was zo vreemd en mooi. Folky en toegankelijk, maar tegelijkertijd ook raar en ongemakkelijk. Ik wilde het per se op plaat uitbrengen. Het past binnen de esthetiek van Black Truffle. Het is muziek die je een aantal keren moet horen, waar je aandacht voor moet opbrengen. Het is ondefinieerbaar en geheimzinnig, iets waar ik in mijn eigen muziek ook naar op zoek ben. Ik houd van muziek met die karakteristieken. Ik houd van muziek waarin je elke keer iets nieuws kunt ontdekken.'

> In 'Criss Cross' hoor je twee gitaren in de ruimte om elkaar heen wervelen.

DROOM

Eerder dit jaar verscheen de honderdste titel op het label, een registratie uit 2001 van twee concerten waarin Tony Conrad, Arnold Dreyblatt en Jim O'Rourke als trio optraden. Drie musici die ieder op zich hun sporen verdiend hebben. Dreyblatt en O'Rourke zijn namen die vaker opduiken bij Black Truffle. 'Dat was een droom die werkelijkheid werd. Ik had de opnamen jaren geleden van Arnold op DAT gekregen, na de dood van Tony Conrad. Tony was een essentieel voorbeeld, voor mij en voor veel anderen. Het was niet gemakkelijk zijn erfgenamen ervan te overtuigen dat dit op plaat gezet moest worden. Het heeft vier jaar vasthoudendheid gekost. De ene keer opgeven, dan toch opnieuw proberen. Het heeft geholpen dat Arnold en Jim zich er sterk voor gemaakt hebben. Het is dus gelukt, en het is een prachtige manier om het honderdste album te vieren.'

KORTEGOLFRADIO

Belangrijk voor de richting waarin Ambarchi's muzieksmaak zich ontwikkelde, was een van de populairste en luidste bands die zijn geboorteland Australië gekend heeft: AC/DC. 'Met name de vroege band, met Bon Scott. Ik werd er toen door omvergekegeld, net als veel leeftijdgenoten. Als ik er nu naar luister hoor ik er dingen in die ik indertijd niet opmerkte. Met hun gebruik van gierende boventonen en herhalingen vind ik hen sterker dan Glenn Branca en Rhys Chatham. Een van de meest indringende dingen die ik heb meegemaakt was een concert in een groot openluchttheater eind jaren 1970. Ik moet toen twaalf geweest zijn. Ik zat zelf niet in het publiek, helaas. Ik zat thuis naar een kortegolfradio te luisteren. Gitarist Angus Young gebruikte een nieuw technisch snufje dat het mogelijk maakte vrij over het podium te bewegen, een zender met een transistor. Dat werd opgepikt door mijn radio. Ik hoorde van de band alleen zijn gitaarspel, maar zijn solo's mengden zich met alle bijgeluiden van de korte golf: een combinatie van Angus Young en Merzbow. Dat was een cruciaal moment, alsof alle schakelingen in mijn brein opnieuw gelegd werden. Dat heeft de grondslag gelegd voor mijn eigen muziek, en voor de muziek die ik op Black Truffle wil uitbrengen.' ◆

selectieve discografie

Alvin Lucier - Works for the Ever Present Orchestra Vol. II (2023)

Cassandra Miller - Traveller Song / Thanksong (2023)

Tony Conrad, Arnold Dreyblatt, Jim O'Rourke - Tonic 19-01-2001 (2023)

Arnold Dreyblatt & Paul Panhuysen - Duo Geloso (2022)

Arnold Dreyblatt & The Orchestra of Excited Strings - Star Trap (2020)

Paul DeMarinis - Songs Without Throats (2019)

Alvin Lucier - Illuminated By The Moon (2018)

Alvin Lucier - Criss Cross / Hanover (2018)

lees

meer over Oren Ambarchi in Gonzo (circus) #99

www

blacktrufflerecords.com

blacktruffle.bandcamp.com

orenambarchi.com

Cassandra Miller - Traveller Song / Thanksong

Keiji Haino / Jim O'Rourke / Oren Ambarchi - "Caught in the dilemma of being made to choose" This makes the modesty which should never been closed off itself Continue to ask itself: "Ready or not?"

DOORNROOSJE
NIJMEGEN

woensdag
15 november 2023
Opus Kink

donderdag
23 november 2023
ascendant vierge

donderdag
30 november 2023
POM

woensdag
6 december 2023
The Scratch

zaterdag
23 december 2023
Cloudsurfers

zaterdag
13 januari 2023
**Ploegendienst +
Kleine Crack & Slagter**

WIJ ZIJN OP ZOEK NAAR:

- **KERNREDACTEUR**
- **SCHRIJVERS**
  (V/M/X)

(specialisatie beeldredactie)

Kijk op gonzocircus.com/vacatures

SHARE WITH CARE

Eager to share a review of your work?
Proud to be featured in our magazine? Obviously, you want to show it to the entire world! But before you share parts of our magazine online with your family and friends, consider for a moment the amount of love, time and work our journalists and artistic contributors put in this magazine. **Check our website how to share with care:**

gonzocircus.com/share-with-care

THIS MUST BE THE PLACE

De onderschatte impact van muziek op de leefomgeving

De Canadees Shain Shapiro is iemand die achter de schermen werkt, maar de laatste jaren van niet te onderschatten invloed is geweest. De grote uitdaging waar hij voor staat: lokale overheden overtuigen van de aanzienlijke positieve impact die muziek kan hebben op onze leefomgeving.

auteur Justin Scholtze justin.scholtze

BIND WERK

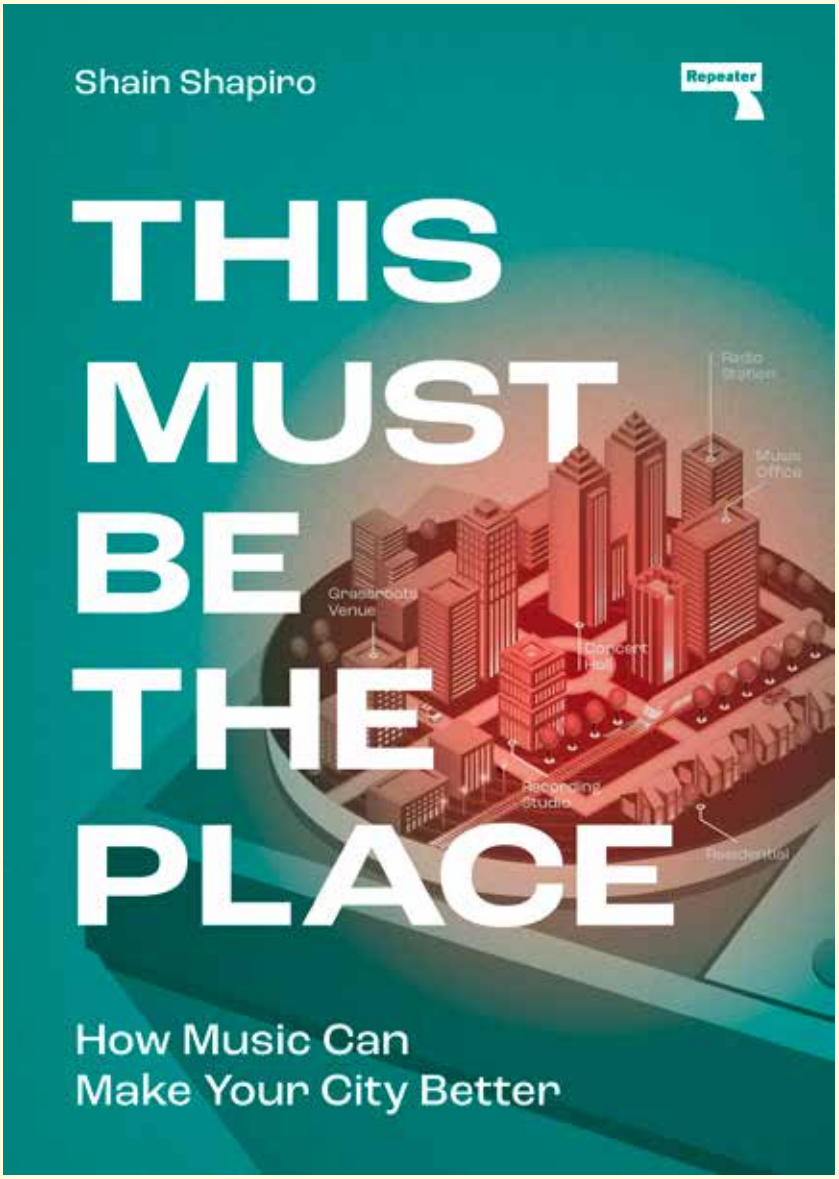

Dat kunst en cultuur in menig mensenleven een prominente rol vervullen, wordt niet altijd evenredig gewaardeerd met aandacht vanuit lokale of nationale overheden. Dikwijls komen er krantenberichten voorbij over poppodia die in zwaar weer verkeren, vergrijzende of verdwijnende lokale bandscenes, en ontbrekende of gebrekkige infrastructuur om nieuw talent te ontwikkelen. En hoe door de toenemende dominantie van streamingdiensten er wel steeds meer geld in de muziekindustrie omgaat, maar dat die welvaart alleen een weg naar de top weet te vinden en de kleine spelers in de schaduw achterlaat. Toch zijn er redenen om optimistisch te zijn. Er zijn ook (lokale) overheden die muziek de laatste jaren op een actievere, bewustere manier in hun beleid zijn gaan opnemen om zo bovenstaande problemen te lijf te gaan. Dat komt onder andere door mensen als Shain Shapiro, wiens nieuwe boek 'This Must Be The Place: How Music Can Make Your City Better' over dat onderwerp gaat.

OMGEVINGSVERBETERAAR

Het boek is zowel de persoonlijke geschiedenis van Shapiro's carrière als een van de meest voor-aanstaande figuren op het gebied van cultuur- en muziekbeleidsadvies, als een handleiding voor beleidsmakers om in hun eigen stad muziek beter in hun omgevingsplannen op te nemen. Het voornaamste doel van dit boek is om, in de nasleep van de pandemie, ervoor te zorgen dat men muziek gaat zien als iets wat niet afhankelijk is van de omgeving, maar daar zelf juist grote impact op kan hebben. Of in de woorden van Shapiro: 'a city where music thrives is a city that thrives', doelend op de aanzuigende werking die een bruisende muzieksector kan hebben.

In 'This Must Be The Place' laat Shapiro zien hoe muziek sinds jaar en dag van ondergeschikt belang is bevonden

in het opstellen van beleid. Het boek geeft voorbeelden van concertzalen die moeten sluiten omdat inwoners van slecht geïsoleerde nieuwbouwwoningen over geluidsoverlast klagen, een verbod op de verkoop van alcohol bij livemuziek dat ingezet wordt naar aanleiding van ongerelateerde geweldsincidenten, en regelgeving die gebaseerd is op negentiende-eeuwse, nooit geactualiseerde wetten. Het zijn allemaal misplaatste 'single issue'-benaderingen die in Shapiro's woorden als een lelijke Jenga-toren op elkaar gebouwd zijn, om niet te spreken van de onderliggende vooroordelen die er vaak in doorschijnen. Daarbij zijn het wetten en regels die te veel vanuit het eigen (vaak witte, mannelijke) perspectief zijn opgesteld, zonder alle gevolgen ervan goed te doorzien. In Shapiro's ideaalbeeld zou de rol van muziek al vanaf het begin van het opstellen van beleid mee in overweging genomen worden.

> Muziek kan volgens Shapiro een plek kracht bijzetten.

SUCCESVERHAAL

Op het eerste gezicht klinkt de opzet van het boek misschien wat droog, en dat is het bij vlagen ook wel, maar Shapiro weet zijn verhaal toch innemend genoeg op te tekenen zodat je als leek je aandacht erbij houdt. Via zijn persoonlijke verhalen maakt hij duidelijk hoe muziek niet alleen op persoonlijk niveau belangrijk is, maar ook een gemeenschap als geheel kan ondersteunen en de leefomgeving kan bevorderen. Ondertussen legt hij op knappe wijze de spanning bloot tussen het persoonlijke van muziek en het onpersoonlijke van beleidsvoering. Zijn verhalen gaan niet over rozengeur en maneschijn. In een stad als Londen vielen in de periode tussen 2010 en 2014 concertzalen met bosjes tegelijk om. Gemotiveerd om een taskforce op te zetten om daar iets aan te doen, stuitte hij bij de stadsdiensten van Londen op onverschillige reacties: 'er was immers toch overal al muziek' en 'muziek gebeurt toch wel.' Shapiro tekent de manier waarop hij in 2015 voor het eerst een conferentie organiseerde in Brighton en daar Londense beleidsmakers naartoe wist te lokken als een soort kwajongensfantasie op. Aanleiding voor die timing en locatie was de conferentie die voorafging aan het festival The Great Escape, waar professionals uit de muziekindustrie toch wel aanwezig zouden zijn en dus zonder al te veel extra moeite konden aansluiten bij de conferentie. De kaartverkoop verliep stroef, maar door het overgrote deel van de overgebleven tickets weg te geven, kon Shapiro zijn conferentie als 'uitverkocht' bestempelen, en durfde de Londense burgemeester de gok aan om ook langs te komen. De conferentie was geslaagd, Shapiro wist te overtuigen en de taskforce kwam er. Daarnaast stelde Londen in 2016 een *Night Czar* aan die het hele proces moest gaan leiden. Het project heeft onder andere teweeggebracht dat projectontwikkelaars die nabij een concertzaal willen bouwen de verantwoordelijkheid dragen om hun nieuwe woningen geluidsdicht te maken. Een soortgelijk verhaal doet Shapiro over zijn werk in Huntsville, Alabama, waar hij een conferentie organiseerde om de stad, in het verleden vaak overschaduwd door het beroemde nabijgelegen Nashville, meer in de kijker te kunnen zetten als muziekstad. Die missie slaagde, en Huntsville werd in 2022 uitgeroepen tot 'best place to live' in de Verenigde Staten. Muziek kan dus, volgens Shapiro, een plek kracht bijzetten.

OPTIMISME

Shapiro heeft de coronapandemie, ondanks alle tegenslagen die ermee gepaard gingen, als kans gezien. Doordat concerten zoals we ze daarvoor kenden niet meer plaats konden vinden, was het voor overheden opeens belangrijker dan ooit om actief beleid op te stellen voor livemuziek. Het diende als levend experiment, dat Shapiro uiteindelijk als geslaagd beschouwt: op steeds meer plekken in Europa, de Verenigde Staten en Australië zie je inmiddels dat lokale overheden muziekcommissies in het leven roepen. Muziek is voor een gemeente steeds minder iets wat je voor lief kan nemen, maar juist iets om actief aandacht aan te besteden, om er zowel financieel als maatschappelijk profijt uit te halen. Voor beleidsmakers die hiermee aan de slag willen, dient het vijfde hoofdstuk van het boek als een handleiding met verschillende aandachtspunten. In nog zo'n kwajongensverhaal eindigt Shapiro met een epiloog waarin hij zijn fantasie de vrije loop laat, en zijn ideaalbeeld voor de toekomst schetst.
'This Must Be The Place' is vermakelijk om te lezen, maar er valt ook wel wat op het boek aan te merken. Shapiro neemt soms grote stappen in zijn argumentatie, waarbij je je soms af gaat vragen of de toename in levenskwaliteit ondanks, of, zoals de auteur beweert, inderdaad dankzij de rol van muziek komt. Daarnaast heeft het boek wel een heel nadrukkelijk westerse, Angelsaksische blik, ofschoon het als universeel verhaal gepresenteerd wordt, en gaat het alleen over grote steden. Daarnaast slingeren de verschillende voorbeelden en verhalen van Shapiro soms als een wirwar door elkaar heen. Toch is de nieuwe manier waarmee Shapiro in het boek kijkt naar de rol van muziek in de stad meer dan de moeite waard. Het valt dan ook te hopen dat het boek in de juiste, relevante handen terechtkomt. ◆

bibliografie
Shain Shapiro, This Must Be The Place: How Music Can Make Your City Better (Londen: Repeater Books, 2023)

www
shainshapiro.com

EXPERIMENT

Boek- en filmselectie

In deze boek- en filmselectie vind je muzikale, visuele en culinaire experimenten – uitgevoerd tussen 1970 en 2070. Laat je niet afschrikken door de zwermende robotmuskieten, onheilspellende zaagtandtonen, pompoengezichtsbedekking, virusrecepten en vliegende demonische wezens; het gaat uiteindelijk toch vooral om het plezier van het experiment.

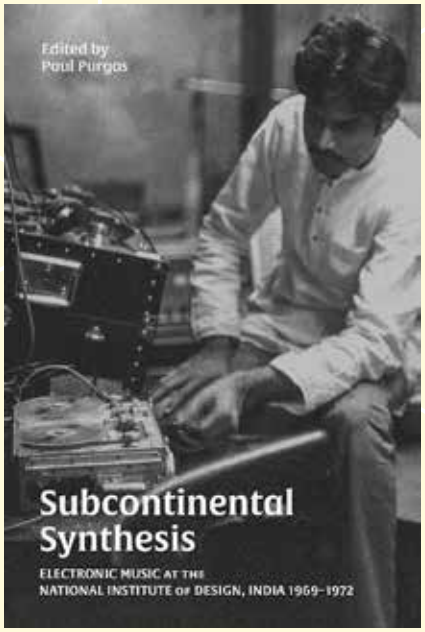

MOOG

In 2017 ontdekte de Britse muzikant en artiest Paul Purgas in de Indiase stad Ahmedabad een aantal stoffige geluidsbanden. Het bleken opnames van de eerste elektronische muziek van India, tussen 1969 en 1972 gemaakt op het National Institute of Design (NID). De bundel 'Subcontinental Synthesis - Electronic Music at the National Institute of Design India 1969-1972' (onder redactie van Purgas) beschrijft de opmerkelijke weg die de synthesizer naar en in India heeft afgelegd en wordt vergezeld door de lp 'The NID Tapes'. In de jaren 1950 en 1960 start de jonge Indiase staat een moderniseringsoffensief. De moderniteit moest een nieuwe Indiase identiteit helpen vormgeven en het in 1961 opgerichte NID kon daarin helpen. Het instituut werd gesponsord door de Amerikaanse Ford Foundation en door telgen van de kosmopolitische en invloedrijke Indiase familie Sarabhai. Onder invloed van broer en zus Gira en Gautam Sarabhai volgde het NID de onderwijsfilosofie van Bauhaus: leren door te doen. Experimenten werden aangemoedigd en grenzen tussen disciplines waren afwezig. De geluidsstudio van het instituut werd in 1969 aanzienlijk uitgebreid door de Amerikaanse componist David Tudor, die onder andere samenwerkte met John Cage. Tudor bracht een Moog-synthesizer en zelfgemaakte elektronische apparaten mee. Onder zijn supervisie werd de eerste elektronische muziek in India gemaakt. In het stuk 'Space Liner 2001' horen we doffe knallen, kosmische bliepjes en een langzaam, onheilspellend stijgende zaagtandtoon – een soundtrack voor een ruimtereis in het jaar 2001. Het hoofdstuk van de componist van dit stuk, Jinraj Joshipura, is exemplarisch voor de experimentele geest van het NID. Zo schrijft hij over zijn toelatingsgesprek met Tudor, die het wel geestig vond dat Joshipura ruiterlijk toegaf dat hij geen muzikant was, maar wel goed kon luisteren en hem daarom toeliet. Met zijn studenten besprak Tudor vragen als: 'Kan een synthesizer helpen om dierentaal te ontcijferen?' en in de lessen over de Moog-synthesizer spoorde Tudor zijn studenten aan de Moog zo te manipuleren dat deze unieke geluiden maakte. Het album 'The NID Tapes' staat vol met dit soort experimenten, waarvan de titels vaak al duidelijk maken op welke geluiden de experimenten gebaseerd zijn, zoals 'Wind and Bubbles' van S.C. Sharma, of 'My Birds' van I.S. Mathur. Op andere stukken is juist te horen dat componisten proberen de

klanken van de Moog te laten versmelten met traditionele Indiase genres, zoals op het spannende 'Compositions' van Atul Desai, waar onheilspellend gedreun en vloeibare, pulserende geluiden vermengd worden met flarden traditionele muziek. De afzonderlijke hoofdstukken in 'Subcontinental Synthesis' belichten verschillende perspectieven op deze elektronische composities. Zo lezen we in het hoofdstuk over Gita Sarabhai, een van de drijvende krachten van de geluidsafdeling, dat zij probeerde de Moog ten dienst te stellen van klassieke Indiase muziek – een poging die helaas niet op de lp is opgenomen. De (historische) context van deze verhalen sijpelt langzaam door. Pas in het laatste hoofdstuk van Paul Purgas lezen we dat de Ford Foundation (financier van het NID) onderdeel was van cultureel beleid van de Verenigde Staten. Dit beleid, mede uitgevoerd door de CIA, moest door middel van (experimentele) muziek pro-Amerikaanse en anticommunistische sentimenten aanwakkeren. Toen in 1971 de betrekkingen tussen de Verenigde Staten en India verzuurden, stopte de Amerikaanse financiële steun aan het instituut. De Indiase staat wilde niet bijspringen en de Moog werd opgeborgen. Dit grotere verhaal, de personages, details, anekdotes en muziek, bewegen in de verschillende hoofdstukken van deze bundel wat langs elkaar heen. 'Subcontinental Synthesis' biedt dus geen overzichtelijke geschiedenis of sluitende analyse. Wel laten boek en album zien en horen dat het samenspel van technologische innovaties, modernisering, traditionele muziek, persoonlijke grillen en experiment, op het NID tot zeer uiteenlopende resultaten heeft geleid. Muziek waarin het plezier van het proberen doorklinkt en waar elke politieke ideologie van afglijdt. (rb)

Paul Purgas, *Subcontinental Synthesis - Electronic Music at the National Institute of Design India 1969-1972*
(Londen: Strange Attractor, 2023)

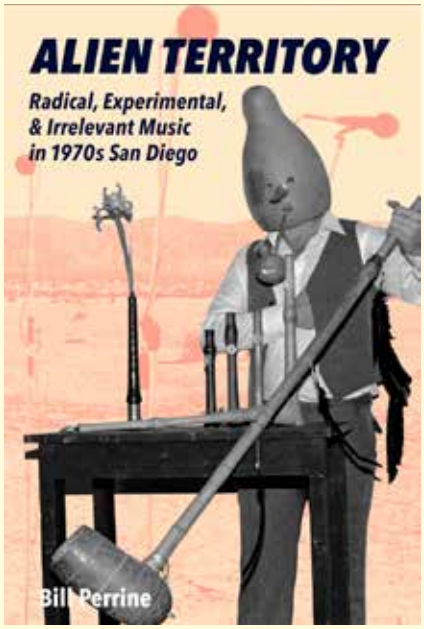

EEKHOORNS

Een man staat achter een sleets tafeltje. Hij draagt een soort gezichtsbedekkende helm, gemaakt van een uitgeholde flespompoen. Uit het mondgat steekt een pijp met een minipompoen als kop. In een hand draagt hij een lang blaasinstrument, waar veren aan hangen. Op het tafeltje een verzameling zelfgebouwde fluiten. Een ervan doet dienst als vaas. Een boek heeft baat bij een goede titel en een treffende afbeelding op de voorkant. 'Alien Territory' van Bill Perrine voldoet ruimschoots aan die voorwaarden. Het onderwerp is 'radicale, experimentele en irrelevante muziek in San Diego in de jaren 1970'. Het is een geschiedschrijving van de experimentele muziekscene in het uiterste zuiden van Californië. Het begint met een opleidingsinstituut dat in 1960 opgericht werd, maar pas drie jaar later actief werd. Ver van alle muzikale centra en verbonden aan een technische universiteit trok het volstrekt eigenzinnige docenten en studenten aan. Harry Partch vestigde zich er met zijn instrumenten, gebouwd om zijn microtonale muziek te spelen. Eerst kortstondig, in zijn laatste levensjaren opnieuw. Daarnaast ook Pauline Oliveros (en misschien minder bekend, maar net zo goed van belang) mensen als Warren Burt en David Dunn, en docenten Kenneth Gaburo en Roger Reynolds. Later beweegt Perrine naar andere scenes met musici als Jim French (de man met de pompoenhelm), Diamanda Galás en jazzbassist Mark Dresser. Perrine, zelf inwoner van San Diego, heeft zich goed gedocumenteerd, en hij vertelt het verhaal met plezier. Over een opname van Warren Burts 'Aardvark IV' schrijft hij: 'Het lokt je beetje bij beetje binnen met een lange, traag zoemende inleidende drone, die gaandeweg uiteenrafelt, gromt, huilt en aan de randen sputtert, een ongemakkelijke voorbode van de naderende scheuring. Rond de twintig minuten spartel je rond in een meer van vuur waar huilende winden overheen razen. Je bent overgeleverd aan de genade van demonen; sissende katers beschoten door vliegtuigen, een zwerm robotmuskieten in duikvlucht, auto's die zich in munitiedepots boren, golven met toppen van scheermessen die op metalen zeeën breken.' Later: 'Het lijkt alsof het Aardvark IV-systeem zelf levend gekookt wordt… uiteindelijk sloopt het zichzelf, terwijl vervormde signalen naar adem happen, kwetterende eekhoorns aan de kabels knagen, en in de verte een verlopen stoomorgel moeizaam een deuntje kreunt.' Uiteindelijk komt alles in 1980 samen in een uitvoering van het muziektheaterspektakel 'The Bewitched' van Harry Partch in Berlijn, geleid door Kenneth Gaburo, en met David Dunn op adapted viola, een viool met een verlengde hals die Partch had gebouwd voor zijn toonsysteem. Perrine heeft het verhaal mooi rond gemaakt. Als bonus heeft hij bij elk hoofdstuk een ruimhartig beschreven, en zeer welkome discografie gevoegd. (rvp)

Bill Perrine, *Alien Territory - Radical, Experimental, & Irrelevant Music In 1970s San Diego*
(San Diego: Billingsgate Media, 2023)

TOTAALERVARING

Pei-Ying Lin probeert met haar projecten een brug te slaan tussen wetenschap en het mens-zijn. In 'Virophilia', een futuristisch kookboek, onderzoekt ze de vraag: kunnen wij op een andere manier naar virussen gaan kijken en onze verhouding tot virussen veranderen? Virussen kunnen zich niet op eigen houtje voortplanten, ze hebben altijd een levend wezen nodig om zich te vermenigvuldigen en dat heeft vaak negatieve consequenties voor het wezen dat ze parasiteren. Uit recent onderzoek blijkt echter dat de mens het virus eigenlijk net zo hard nodig heeft als andersom. Kunnen virussen afkomen van het stigma dat ze de mens alleen maar ziek maken en dat we ze beter kwijt dan rijk zijn? Met 'Virophilia - The 2070 revised edition of the Postnatural Cookbook' geeft Lin ons een kijkje in een toekomst waar virussen omarmd zijn als een wezenlijk onderdeel van het dagelijks leven. Dat omarmen gebeurt stapje voor stapje; zo wordt het effect van virussen in 2020 nog gesimuleerd door niet-virale ingrediënten samen te brengen, maar vanaf 2042 worden virussen als actieve ingrediënten toegevoegd in recepten, waardoor mensen gevaccineerd worden of een ervaring krijgen die vergelijkbaar is met drugsgebruik. Ook kunnen virussen toegevoegd worden om een unieke smaak te bewerkstelligen. Uiteindelijk is er in 2065 een totaalervaring ontstaan waar het hele ecosysteem van profiteert en waar door middel van rituelen aandacht uitgaat naar alles wat leeft. Het is voor een lezer anno 2023 nogal moeilijk voor te stellen dat we ooit Influenza Balut of wijn met het Epstein-Barr-virus zullen gaan nuttigen, maar prikkelend is de voorgeschotelde materie alleszins. Door de komische recepten en toelichtingen, en de frisse, kleurrijke afbeeldingen die er eigenlijk best aanlokkelijk uitzien, heeft Lin een heel eigen, speelse manier gevonden om de lezer aan het denken te zetten omtrent virussen. Velen die een beetje avontuurlijk zijn ingesteld wat betreft eten en drinken, zullen na het lezen van 'Virophilia' nieuwsgierig zijn geworden naar de culinaire toekomst die in het boek geschetst wordt. Bovendien beklijft dankzij dit boek het idee dat virussen helemaal nog niet zo slecht voor ons zijn en dat ze in beperkte mate ons en de wereld om ons heen veel zouden kunnen bieden. Virussen zijn wat dat betreft dan ook niet veel anders dan al die andere geneugten des levens waarbij aangeraden wordt er met mate van te genieten, dat is wat Pei-Ying Lin ons op een heel bijzondere, maar overtuigende manier laat zien. (mvh)

Pei-Ying Lin, *Virophilia - The 2070 revised edition of the Postnatural Cookbook* (Eindhoven: Set Margins', 2023)

SPIEGEL

In de surrealistische korte horrorfilm 'The Four Nightmares' (2023) van Wanderwelle-collectiefleden Alexander Bartels en Phil van Dulm, gemaakt met fragmenten uit het filmarchief van Eye Filmmuseum en een eigen geluidsontwerp, staat een met apocalyptische beelden gevulde koortsdroom centraal. De inhoud van de droom is geïnspireerd op het Bijbelboek 'Openbaring van Johannes' en de recente geschiedenis van de surrealistische film en experimentele collagefilm. De geselecteerde stomme-filmopnames roepen beelden bij de kijker op van onder meer de hedendaagse overstromingen, door raketten en aardbevingen in ruïnes gelegde steden en industriële visserij.
In de openingsscène zien we een nest slangeneieren, die, middels een dadaïstische cut-up-animatie, door een van de slangeneieren waarop een mond met een schots en scheef gebit is geprojecteerd, wordt verlaten. Deze animaties voegen een speels element toe aan de film: de zwevende en pratende demon begint, al zingend over de geluidsfilmfragmenten van vrolijke jazzmuzikanten, verderf te zaaien op aarde. Deze scène, en de wervelende dansscène aan het einde van de film, lijken te refereren aan de openingsscène van 'Mulholland Drive' (2001) van David Lynch. In de scène wordt de jitterbug gedanst en swingen dansparen hectisch over elkaar heen terwijl onderwijl het onheil wordt geïntroduceerd middels vervreemdende beelden en geluidsontwerp.
Het kwaad komt in 'The Four Nightmares' terug in meerdere gedaantes: zo glijdt een onheilspellende schaduw van het schepsel boven de ruïnelandschappen en zit het verscholen in een gat van een nog deels overeind staand gebouw. De kwade genius laat zich honend uit over de beerput die de mensheid, al dansend op de vulkaan, op de aarde achterlaat. De vraag is vervolgens wat je daarbij voelt als kijker. Blijf je onverschillig toekijken in tijden van rampspoed of raak je geïnspireerd om actie te ondernemen? Wanneer we zien en horen hoe een aapje te midden van allerlei potten met chemische stoffen – door de filmmakers buiten beeld – met pek overgoten wordt en vervolgens in een berg veren wordt geplaatst, voelen we ons machteloos. Het aapje kijkt de filmende omstanders en ons als kijkers aan, probeert de pek te verwijderen. Het is een akelig beeld dat ons bewust maakt van een vorm van leedvermaak uit vervlogen tijden. 'The Four Nightmares' houdt de kijker, middels dergelijke tot leven gewekte gruwelbeelden, een donkere spiegel voor. Maar het laat ook zien dat we nu in een andere tijd leven; dat we een weg uit de apocalyps aan het bewandelen zijn. (bm)

Wanderwelle, *The Four Nightmares* (EYE FILMMUSEUM)

Stills uit 'The Four Nightmares'

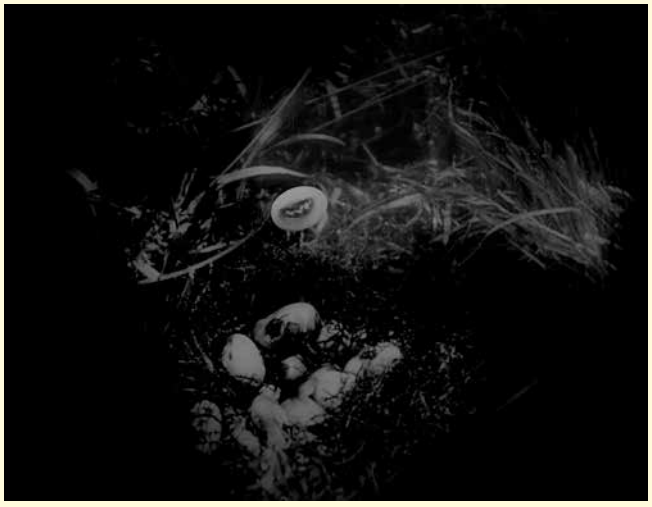

TOEWIJDING

In 1979 waren er al behoorlijk wat fanzines op de markt, maar 'Neumusik' viel in gunstige zin op door de relatief afgelijnde inhoud. Universiteitsstudent David Elliott had immers een voorliefde voor de Europese experimenteel-elektronische kant van krautrock en postpunk, en omdat er weinig informatie beschikbaar was, ging hij zelf op zoek. Ook letterlijk, zo ging hij op muzikale ontdekkingstocht naar Berlijn en Parijs. Zijn toewijding blijkt ook uit een gelijknamig radioprogramma, en in dezelfde periode richtte hij ook de experimentele groep MFH, en het cassettelabel YHR op. Tussen 1979 en 1982 verschenen zes nummers, die hier allemaal in originele vorm (dus de combinatie van een old school typmachine en gefotokopieerde beelden) gebundeld worden, en door Elliott van retrospectief commentaar voorzien. De uit de kluiten gewassen (het zesde nummer telt bijvoorbeeld vierenzeventig pagina's) magazines bevatten een schat aan reviews en interviews met pioniers als Edgar Froese (Tangerine Dream), Conrad Schnitzler, Klaus Schulze, Chris Carter (Throbbing Gristle en Chris & Cosey), Asmus Tietchens en Richard Pinhas (Heldon). De reviews zijn met kennis van zaken geschreven, maar soms verliest Elliott zijn geduld en bespreekt hij vier Japanse releases tegelijk met welgeteld twee woorden: 'all awful'. Er zijn de obligate labelspots (onder andere Sky Records, Atem en United Diaries) en concertbesprekingen (ooggetuigenverslagen van Magma, Tangerine Dream, Throbbing Gristle, Kraftwerk, enzovoort). En medestudent en -muzikant Andrew Cox (1961-2009), bespreekt de nieuwe synthesizer van Wasp. Ook geestig is dat je (toen nog) vrij onbekende namen tegenkomt waar je ze niet verwacht: bijvoorbeeld Colin Potter als recensent van de legendarische Korg MS20-synthesizer, of een advertentie voor een dj-set van Stevo (Some Bizzare). Net omdat Neumusik er vroeg bij was, zit veel van de charme in de oprechte verwondering. Bijvoorbeeld bij het bespreken van de debuutalbums van Nurse With Wound en Whitehouse. Onder invloed van 'Warm Leatherette' van The Normal en 'Being Boiled' van The Human League, wordt ook wat synthpop aan het blikveld van Neumusik toegevoegd. Wie interesse heeft in de vroegste geschiedenis van al deze artiesten en labels, zal de verzamelde edities van Neumusik een goudmijn aan informatie vinden. Daarnaast is het heerlijk om nostalgisch te worden bij een foto van de studio van Chris Carter, waarop (door kwaliteit van de fotokopie) nauwelijks iets herkenbaars te zien is. (pv)

David Elliott, *Neumusik - The Complete Edition* (Nijmegen: Korm Plastics, 2023)

24 — 26 NOV LEEUWARDEN

EXPLORE THE NORTH FESTIVAL

Mega Bog · ZEA · Andrea Belfi
Coby Sey · Rachika Nayar
Sara Parkman & Maria W Horn
Le Cri du Caire · *en nog veel meer*

EXPLORE-THE-NORTH.NL

folio
JE GIDS VOOR DIEPGAANDER LEZEN

Gonzo (circus) is je #1
maar de overige veertig
cultuurmagazines dan?

Ontdek het beste uit de cultuurmagazines op
foliomagazines.be

Een selectie van de boeiendste artikels en genreoverschrijdende themadossiers. Gratis, uit ♥ voor tijdschriften.

Vlaanderen verbeelding werkt
LITERATUUR VLAANDEREN

New Horizons Dieric Bouts Festival New Horizons Dieric Bouts

MONOM
BELGIUM'S FIRST
FESTIVAL IN 4DSOUND

OCEAN OF SOUND

7–17.12.23

STUK

WITH DEEWEE, SUZANNE CIANI, MARIA W HORN, ECHO COLLECTIVE, ANDREA BELFI, ADRIAAN DE ROOVER, ZOË MC PHERSON, THOMAS ANKERSMIT, AÏSHA DEVI, OREN AMBARCHI, GAZELLE TWIN & NYX, CROATIAN AMOR, CASIMIR GEELHOED

In samenwerking met
KU[N]ST LEUVEN · DEPOT · 30CC · Veduta · 4DSOUND · UNIVERSITEIT GENT

Met de steun van
Vlaanderen verbeelding werkt · KU LEUVEN · leuven · nationale loterij · De Standaard · vrt

New Horizons Dieric Bouts Festival New Horizons Dieric Bouts

GONZO'S OORDEEL

Chris Abrahams/Oren Ambarchi/Robbie Avenaim

Placelessness

(IDEOLOGIC ORGAN)

Het zal je vergeven worden als je bij de eerste (en veel van de daarop volgende tonen) van 'Placelessness' moet denken aan **The Necks**. Dat komt door de uiterst bedachtzame piano van Chris Abrahams, die lid van dat trio is. Maar op dit album speelt hij met twee andere musici, Oren Ambarchi op gitaar en Robbie Avenaim op slagwerk. Het verschil, althans in het eerste nummer (de plaattitel met het Romeinse cijfer I), is dat Ambarchi en Avenaim zich eerder opstellen als vleugelspelers in de coulissen vanwaar ze hun bijdragen bij Abrahams influisteren, dan The Necks zouden doen. Bij dat trio zijn de rollen meer gelijk verdeeld. Ook in 'Placelessness II' neemt de piano het voortouw. Hij is rustelozer dan in I. Maar nu zetten zijn twee metgezellen stappen naar voren. Ook zij eisen een deel van de aandacht op. Avenaim buigt over het beweeglijke spel van Abrahams heen in dreigende onweersroffels. Ambarchi laat zijn gitaar uitvloeien als dampende, gloeiende lava, vliegt een enkele keer hoog op in helder scherp afgetekende lijnen. Tot de piano begint te hakkelen en te stotteren. De gitaar schiet weer de hoogte in, wisselt dat af met een vergenoegd snorren. De drums rollen steeds opnieuw aan in donkere, doffe roffels. En voor je het weet betekent dat het einde van de gezamenlijke inspanningen. (rvp)

An Autumn For Crippled Children

Closure

(PROSTHETIC RECORDS)

An Autumn For Crippled Children, genoemd naar een nummer van **Ebony Lake**, maakt al sinds 2009 muziek tussen post-blackmetal en shoegaze in, ook wel blackgaze genoemd. Blackgaze combineert de bitterzoete melodielijnen en dromerige sfeer uit de shoegaze met de rauwe gitaren, snelle drums en het gekrijs uit de black metal. Sinds de oprichting van de band schrijven de Friezen continu nieuwe muziek. Ze hebben bijna elk jaar een studio-album uitgebracht en 'Closure' is inmiddels hun tiende plaat (de verscheidene ep's niet meegerekend). Na al die jaren hebben ze een herkenbaar en authentiek geluid weten te ontwikkelen, waarbij het vooral de synthesizers en het gebruik van akkoordenschema's in majeur toonladders zijn die het tegenwicht bieden tegen de rauwe en kille blackmetalinvloeden. Waar 'All Fell Silent, Everything Went Quiet' uit 2020 een overwegend positieve sfeer had en de opvolger 'As The Morning Dawns We Close Our Eyes' juist melancholischer was, zit 'Closure' er qua emotionele lading tussenin. Zo zijn nummers als 'Unable To Feel You' vrij zwaarmoedig, terwijl het titelnummer een bijna euforisch gevoel teweegbrengt. Ook qua energie, tempo en klank is de plaat divers. Alleen al in het eerste nummer, 'Missed', worden de rauwe gitaren en schelle grunts snel afgelost door een rustiger intermezzo – dat alles terwijl etherische synthesizers een harmonische fundering leggen die de muziek tot een coherent geheel maken. Het album bevat snelle, maar ook rustige nummers, die eerder naar ballades neigen. De gevarieerde instrumentatie, gelaagdheid van de muziek en verrassende composities maken 'Closure' een waardig nieuw hoofdstuk in de discografie van de band. (vdp)

Erlend Apneseth Trio with Maja S.K. Ratkje

Collage

(HUBRO)

Het gaat hier om muzikanten uit Noorwegen, maar er is een Nederlandse connectie. Eerst maar even daarover, en dan door. Maja Ratkje studeerde bij Louis Andriessen en werkte samen met **Jaap Blonk** – de kenner rent nu al naar de platenzaak. Voor de achterblijvers: het Erlend Apneseth Trio komt net als Ratkje uit Noorwegen, en is vooral bekend vanwege improvisaties met akoestische en elektronische geluiden. Het album 'Collage' is een collage van opnames van een gezamenlijk optreden voor een festival in 2022, bijgewerkt en geactualiseerd. De stemkunst van Ratkje bestrijkt vele registers, en gaat prima samen met de soms uiterst relaxte en dan weer totaal hectische muziek van het trio (Hardangerviool, gitaar, samples en synthesizers, en drums en percussie). Van grondige verstilling tot gekkenhuis: het komt allemaal voorbij – en nog veel meer. (avs)

Årabrot

Of Darkness And Light

(PELAGIC)

Årabrot is zo'n band waar je een keer tegenaan moet lopen. De Noren leveren continue kwaliteitsplaten af, maar doormaakten ook een evolutie in hun geluid. Vandaag de dag, en dus ook op 'Of Darkness And Light', horen we niet de rauwe noiserock met hardcore-invloeden van het vroegere werk. Nee, misschien is het beste referentiepunt voor nu wel het onvolprezen **Wovenhand**. Rigide songs, maar met een mysterieuze uitgestrektheid in z'n ruimtelijkheid. Open vlaktes, maar misschien meer Noorse landschappen in deze. Toch verrast Årabrot ook een beetje met psychy songs als 'You Cast Long Shadows', of het doomy 'Cathedral Light' met een latere **Paradise Lost**-vibe. Maar ook 'We Want Blood' is een duistere, dreigende track waar minimale inzet voor maximaal effect zorgt. In die zin verveel je je geen moment, maar het staat ook als een huis. Årabrot is zo'n band waar je een keer verliefd op moet worden en 'Of Darkness And Light' is een uitstekend moment daarvoor. (gs)

The Armed

Perfect Saviors

(SARGENT HOUSE)

Het nieuwe album van The Armed, 'Perfect Saviors', is een apart beestje. Beginnend in de meer noisey hoek van mathcore, is de band per album naar toegankelijker terrein opgeschoven en de stap die ze daarmee met 'Ultrapop' in 2021 zetten is hier nog verder doorgetrokken. Maar waar de singles van 'Ultrapop' fantastisch waren, en de hoogtepunten van het album enorm hoog, wist het album als geheel niet helemaal goed samen te komen. Dat is hier eigenlijk weer hetzelfde. Het geluid ligt nog meer aan de indie/popkant – luister naar een nummer als 'Liar 2' – en er is meer ruimte voor dansbare nummers met een elektronische insteek, zoals op het fantastische 'Modern Vanity' of de moeilijk verstaanbare meezinger 'Patient Mind'. Naast de geweldige, catchy singles 'Sports Of Form' en 'Everything's Glitter' weten ook 'Clone' en 'FKA World' op intrigerende manier schijnbaar tegenovergestelde stijlen – indie/pop en noisey posthardcore/mathcore – samen te brengen in een ontzettend vol geluid waar cleane en schreeuwerige zang elkaar afwisselen. Toch weet het als geheel niet echt te boteren, en willen de afwisselende stijlen op het album niet altijd even lekker samengaan, met als meest ertussenuit springende voorbeeld de laatste twee rustige nummers. De zelf uitgesproken ambitie om de 'world's greatest band' te worden is daarmee – hoe erg je het ze door hun oprechtheid en overtuiging ook zou gunnen – met 'Perfect Saviors' niet waargemaakt. (jsz)

David August

VĪS

(99CHANTS)

De Italiaans-Duitse multi-instrumentalist David August is moeilijk in een hokje te stoppen. We kregen hem in het vizier met het op ambient gerichte elektronische popalbum 'D'Angelo' (2018). Op enkele ep's na bleef het lang stil rond August die nu met 'VĪS' zijn vierde volwaardige album op de markt gooit. 'VĪS', Latijn voor energie of kracht, is een complex en divers album geworden dat door heel wat muzikale watertjes zwemt. August nam zijn tijd en liet zich inspireren door geschiedenis, mystiek en metafysica. Hij kanaliseerde zijn ideeën en gevoelens tot dertien hybride songstructuren die zich doorheen verschillende genres wentelen. Het woord 'pop' hoeven we bij 'VĪS' al helemaal niet meer te vermelden. August laat ons kennismaken met experimentele, etherische vlechtwerkjes waarbij heel wat percussie-elementen uit de wereldmuziek binnensijpelen. We krijgen dromerige (koor-)vocalen voorgeschoteld die begeleid worden door zachte elektronische galmen en orkestrale harmonieën. August verwerkt in zijn nummers niet-westerse ritmes, akoestische gitaarpartijen, klokken en bombastische elektronica, wat de diversiteit van 'VĪS' ten goede komt. 'VĪS' is een mystieke soundtrack die perfect bij de verfilmingen van **Dan Brown**s enigmatische verhalen zouden passen. Dit opmerkelijke album is dan ook meer dan alleen muziek. Het is een ambitieus multidisciplinair

project. August werkte hiervoor samen met de Marokkaanse kunstenaar **Hiba Baddou** om een denkbeeldig alfabet te ontwikkelen dat het concept visueel weergeeft en met choreograaf **Franka Marlene Foth** en beeldend kunstenaar **Marcel Weber** (ook bekend als MFO) om de ideeën achter 'VĪS' te vertalen naar een opwindende audiovisuele liveervaring. (pob)

Baroness
Stone
(ABRAXAN HYMNS)

De geschiedenis van Baroness is een roerige. Na een busongeluk in 2012 is de samenstelling van de groep lange tijd aan verandering onderhevig geweest, met zanger/gitarist John Dyer Baizley als enige drijvende kracht. Sinds 2017 echter bestaat de band weer uit een vaste formatie en dat is duidelijk te horen op de nieuwe plaat 'Stone', die zich kan meten met het allerbeste dat de band ooit heeft uitgebracht. De eerste jaren van de groep werd de muziek voornamelijk gekenmerkt door metal met proginvloeden. Sinds 'Blue Record' (2009) omarmt de band progressieve invloeden die doen denken aan de jaren 1970 en door de tijd heen steeds meer een Baroness-sausje kregen. Inmiddels ligt er een geheel eigen geluid dat meteen herkenbaar is als Baroness en dat vrijwel onmogelijk is te vergelijken met andere groepen. Waar het de vorige platen soms nog wel eens schortte aan een goede productie (die sinds 2015 op het eigen Abraxan Hymns-label worden uitgebracht) klinkt 'Stone' werkelijk fenomenaal. Dat kan allicht ook te maken hebben met de kwaliteit van de nummers, want deze zijn stuk voor stuk juweeltjes. Deels metal, deels folk, deels proggy psychedelica. Het gitaarspel en de zang van Gina Gleason vormen de perfecte match met die van Baizley en geven zowel de rustige stukken als de stevige delen een lading extra cachet. Bassist Nick Jost en drummer Sebastian Thomson voelen precies aan hoe ze in dienst van de nummers moeten spelen. Baroness levert met 'Stone' een van de albums van het jaar af. Wie geluk heeft weet een van de prachtig ontworpen gelimiteerde vinyledities te scoren. (nt)

Martina Berther/ Philipp Schlotter
Matt
(HALLOW GROUND)

In het Zwitserse dorpje Matt is het tijdens carnaval de gewoonte om

gloeiende houtblokken rond te slingeren. De gerespecteerde muzikanten Martina Berther en Philipp Schlotter hebben zich daar niet aan overgegeven toen ze in de plaatselijke kerk in vier dagen achter elkaar vijf nummers opnamen. Misschien wel jammer; het had een interessante toevoeging kunnen zijn, maar op het gelijknamige album hoeft de luisteraar zich nu al geen moment te vervelen. Het lokale kerkorgel, een paar synthesizers en een elektrische bas zijn de basis voor diepgravende drones, waarbij op de helft van de tracks ook nog wat ritmische elementen gebruikt worden. Dat maakt het al een stuk spannender, met hints naar gamelan en klankschalen. De opnames zijn rauw en direct op tape gezet, waardoor de sfeer optimaal behouden is gebleven. (avs)

Black To Comm
At Zeenath Parallel Heavens
(THRILL JOCKEY)

Marc Richter, de man achter Black To Comm, combineert sampling, elektroakoestiek, elektronische en 'echte' instrumenten tot complexe, veellagige composities. 'Muziek is alchemie die ogenschijnlijk alledaagse objecten omzet in een magisch geheel', beschreef hij zijn ideale muzikale proces ooit. Black To Comms platen verschillen muzikaal vaak sterk van elkaar, maar delen eigenlijk altijd een donkere psychedelische ondertoon. Zo ook 'At Zeenath Parallel Heavens', dat muzikaal nog redelijk veel gemeen heeft met Richters meesterwerk 'Seven Horses For Seven Kings'. Het bronmateriaal bestaat ook hier vooral uit klassieke samples – blazers, strijkers, aanzwellende orkesten. Geloopt en gelaagd, versneden met stemmen, gitaar, omgevingsgeluiden, allerhande percussie, en god weet wat nog meer. Zo gitzwart als 'Seven Horses…' is het niet, maar beklemmend en vervreemdend is het zeker. Na een chaotisch openingsnummer dat klinkt als Richters interpretatie van een stel stemmende orkesten, gaat de plaat heen en weer tussen gedragen, golvende nummers, zoals het moody 'Steep Thy Plumage In His Sweetness', en zware, intense stukken, zoals het dreigende 'Musik Im Schatten' (dat zich naadloos laat overmixen in **Coil**s 'Tenderness Of Wolves'). Soms doet het denken aan **Nurse With Wound**, maar misschien meer vanwege de onclassificeerbaarheid van de muziek (en de invloed van krautrock uit de jaren 1970), dan om hoe het klinkt. Ik zou het resultaat eerder occult dan magisch noemen, maar een geluidsalchemist is Richter zeker. (msch)

Blut Aus Nord
Disharmonium - Nahab
(DEBEMUR MORTI PRODUCTIONS)

Na bijna dertig jaar en vijftien langspelers is Blut Aus Nord inmiddels een gevestigde naam in de scene van atmosferische black metal. Waar de Fransen in de jaren 1990 hun inspiratie haalden uit paganistische en mythologische thema's, putten ze op hun recentere albums uit het huiveringwekkende werk van H.P. Lovecraft. Zo ook op hun nieuwe plaat 'Disharmonium - Nahab'. Het is het tweede deel uit de 'Disharmonium'-reeks (na 'Disharmonium - Undreamable Abysses' uit 2022). Dit is tevens niet de eerste keer dat ze samenhangende reeksen van platen uitbrengen: in 2011 en 2012 creëerden ze bijvoorbeeld de '777'-trilogie en van de 'Memoria Vetusta'-trilogie verschenen de delen verspreid over twee decennia. Het nieuwe album is net als zijn voorganger een indrukwekkende muzikale adaptatie van de bedrukkende grootsheid van Lovecrafts oeuvre. Door de muzikale ruimte te vullen met een veelvoud aan rauwe gitaarpartijen, grommende stemmen en opzwepende drums weten ze een atmosfeer te creëren die zowel weids voelt als claustrofobisch. De gitaarriffs zorgen niet alleen voor wringende samenklanken, maar ook ritmisch creëren ze spanning. Dit wordt versterkt door de complexe drumpartijen die door de vele accentverschuivingen een gevoel van chaos creëren. Ook de stemmen – van onmenselijk gegrom tot getormenteerde kreten – dragen bij aan de sinistere sfeer. Met hun nieuwe plaat heeft de band opnieuw de poort geopend naar een duistere, nachtmerrieachtige dimensie waar de kosmische horrorverhalen van H.P. Lovecraft realiteit zijn. Je wordt als luisteraar direct de muziek in getrokken, waar zo'n chaotische dissonantie te ontrafelen is dat het lang zal duren voordat je alle geheimen van het album zal ontdekken. (vdp)

Body Void
Atrocity Machine
(PROSTHETIC)

Er lijkt een kleine heropleving van sludge metal gaande, met kwalitatief hoogstaande releases van bands als **Mizmor**, **Divide and Dissolve** en **Sunrot**. Body Void is een band die met hun nieuwe 'Atrocity Machine' meer dan in dat rijtje thuishoort, en de activistische insteek die eerdergenoemde groepen hebben nog een paar tanden verder doorvoert. Altijd al een zowel sonisch als activistisch luide stem geweest die zich inzet voor de LHBTI+-gemeenschap, draait dit album thematisch om het leven onder systemen van onderdrukking. Kapitalisme, politiegeweld, zelfdestructieve tendensen in de maatschappij: als je de vertaling die Body Void eraan geeft hoort, voelt het pas echt alsof het einde nabij is. Het is werkelijk een van de meest heftige, intense bands in het genre. Met Ben Greenberg van industrialnoiseband **Uniform** die de plaat mee hielp opnemen, heeft de band meer elektronische elementen toegevoegd. Dikke vette lagen van synths, samples en harsh noise geven een nog killere, nog industriëlere smaak aan de nummers. Alle nummers duren lang, verlopen uiterst traag en voelen als een groot, ijzeren object dat door modder en puin voortgesleept wordt. Door de lengte en opbouw van de nummers is het album soms wel een taaie zit, maar met de thema's die de band op 'Atrocity Machine' aansnijdt, lijkt dat haast de bedoeling. (jsz)

François J. Bonnet & Stephen O'Malley
Cylene II
(DRAG CITY)

François J. Bonnet en Stephen O'Malley, een Parijzenaar en een gerenommeerd **Sunn O)))**-boegbeeld dat in Parijs resideert, vormden in 2018 een duo ter gelegenheid van het Atonal-festival in Berlijn. Het jaar erna verscheen 'Cylene', gevolgd door 'Cylene Redux' waarop **Jim O'Rourke** en **Ryoji Ikeda** aan de slag gingen met opnames uit een Zwitserse toer die volgde op de release van het debuut. Het duo amuseert zich duidelijk met het maken van ambient, drones, musique concrète en improvisatie, wat ertoe leidt dat ze, ondanks het drukke schema van O'Malley, besloten om toch een vervolg te breien aan de initiële release. O'Malley legt zijn vertrouwde gitaardrones in handen van studiotovenaar Bonnet, die er ijzige en donkere soundscapes mee creëert die de verklanking van pijn, verlies, oorlog en andere ellende vormen. Bonnet en O'Malley laveren in het schemergebied tussen absolute rust en onbeheersbare angst, de kalmte voor de storm die er niet echt komt omdat ze daar geen zin in hebben. De dreigende sfeer is belangrijker, het onvoorspelbare van het kwaad, het duistere dat er staat aan te

komen maar wanneer weet niemand. Lang uitgerekte noten die soms bijna sacraal aandoen sleuren ons mee de dieperik in. De zes nummers lopen, gelukkig maar, quasi-naadloos in elkaar, wat het luisterplezier versterkt. Zo niet zouden de stukken wel leuk zijn, maar weinig bijdragen aan het uitgebreide oeuvre van beide heren. (pb)

The Cassandra Complex
[PIAS] 40
The Neon Judgement
[PIAS] 40
(PIAS)

Denderende drummachines, potige gitaarriffs en een Baas van een zingende frontman in de figuur van Rodney Orpheus: dan is het moeilijk om níét aan Leeds te denken. Naast **The Sisters of Mercy** of **Red Lorry Yellow Lorry** schreef er nog een band uit die stad in de jaren 1980 post-punkgeschiedenis: The Cassandra Complex. Eerst nog op het plaatselijke label Rouska, nadien op het veel grotere en internationaler gerichte Play It Again Sam uit Brussel. Op dat label, dat momenteel zijn veertigjarige bestaan viert met een flinke reeks uniform vormgegeven vinylcompilaties, verschenen er tussen 1987 en 1993 vijf studioalbums en twee livealbums, waarvan de eerste ('Theomania') over het algemeen wordt beschouwd als de beste. Net als bovenvermelde stadsgenoten had The Cassandra Complex een geluid dat flink rockte, ook al bestond het fundament uit een mix van Electronic Body Music, synthpop, goth en industrial. Wikipedia heeft het bijgevolg over een mengeling van **Joy Division**, **Ramones** en **Kraftwerk**. Zes nummers staan er op dit overzicht, waaronder het obligate 'One Millionth Happy Customer' (in de 'EBM Mix'-versie afkomstig van de eerste 'This Is Electronic Body Music'-sampler). Een ultieme *best of* is het uiteraard zeker niet, daarvoor wordt er begrijpelijkerwijs niet teruggegrepen naar het vroegste materiaal, maar wie weet boren ze met deze selectie wel wat nieuw bloed aan. The Neon Judgement hoeft evenmin een introductie. Samen met **Front 242** en **The Klinik** vormden ze in de jaren 1980 het koningshuis van de Belgische elektronische wave-scene. Het best wel omvangrijke oeuvre van Dirk Da Davo en TB Frank laat zich niet indikken tot een handvol bekende nummers en (underground)hits, maar met 'Chinese Black', 'Miss Brown', 'Tomorrow In The Papers', 'Awful Day' en uiteraard 'TV Treated' schiet ook deze 12inch-compilatie toch dicht op doel. (Nochtans was er gerust nog plaats voor 'The Fashion Party' en 'I Wish I Could'.) Ook hier geldt hoe dan ook: proevertje voor de novieten. (swat)

cursetheknife
There's A Place I Can Rest
(NEW MORALITY ZINE)

In de recente heropleving van zwaardere shoegazebands lijkt het vaak een worsteling voor groepen om niet zomaar een kopie van **Nothing** of **Cloakroom** te zijn. Als je alleen naar de single 'The Gift' van cursetheknifes nieuwe album 'There's A Place I Can Rest' luistert, zou je denken dat ook deze band in die val getrapt zou zijn, maar als je de rest van de plaat luistert, ontvouwt zich iets unieks. Eerste nummer 'Right Back Into Place' laat al iets los over de slowcore-elementen en lofi-stijl die verder over het album verspreid liggen. 'Parasite', een van de zwaardere nummers en daarmee bijna tegen metal aanschurend, laat een meer eigen geluid binnen de stijl zien dan 'The Gift', en is zo zwaar dat het alles verdringt. 'Reach' is misschien wel net zo zwaar, maar wordt nog meer kracht bijgezet door het slome, gigantische, beukende refrein dat met iedere herhaling nog zwaarder begint te voelen. Toch is het niet alleen zwaarte; 'Big Ole House' en het titelnummer voelen iets lichter. Die eerste geeft met de samples en elektronische elementen de indruk dat de band écht iets nieuws wil proberen. Die laatste (tevens de afsluiter van het album) is een lofi country/folknummer waarmee de band laat zien ook gewoon een heel goed nummer te kunnen schrijven zonder al te veel poespas. (jsz)

DAAU
Musik Für Animierten Tonspurfilm
(SUB ROSA)

Al meer dan dertig jaar kneedt het Antwerpse collectief DAAU (Die Anarchistische Abendunterhaltung) pop, jazz, folk en klassieke muziek tot een eigenzinnig klanklandschap. 'Musik Für Animierten Tonspurfilm' (hun twaalfde album trouwens) is een mysterieuze experimentele soundtrack van een reeks abstracte animatiefilmpjes van **Rudy Trouvé** (ex-**dEUS**, **Kiss My Jazz**). De nummers werden gedistilleerd uit een reeks akoestische improvisatiesessies van Roel Van Camp (accordeon), Han Stubbe (klarinet), Hannes d'Hoine (contrabas) en Jeroen Stevens (percussie). De muzikanten werden onder het goedkeurende oog van Trouvé aangezet om met minimale middelen hun improvisaties op te bouwen. De opnames werden nadien door de gehaktmolen gedraaid, herschikt en opnieuw verwerkt tot een lekker dampend vleesbroodje. DAAU voegde extra smaak en kleur toe met elektronica, elektrische accordeon, basgitaar en marimba. 'Musik Für Animierten Tonspurfilm' klinkt ondanks het knip- en plakwerk van muzikale dwarsligger Trouvé wonderwel fris en verrassend toegankelijk. Er zijn wat kleine littekens merkbaar die zich onder de vorm van vervuilde elektronica na enkele aandachtige luisterbeurten prijsgeven. Het album heeft een lichte, melancholische sfeer waarbij het subtiele spel van de accordeon een raadselachtige film-noir-ambiance verspreid. DAAU verwent ons hier met het geslaagde en diverse 'Musik Für Animierten Tonspurfilm' dat (gelukkig) op vinyl verkrijgbaar is. (pob)

Melanie De Biasio
Il Viaggio
(PIAS)

Wie dacht dat de Belgisch-Italiaanse Melanie De Biasio alléén maar een jazzartieste is, kan met haar vierde album 'Il Viaggio' zijn/haar mening definitief en grondig bijstellen. Atmosfeer en aarding zijn altijd al belangrijk geweest; dat bewees ze al in 2016 met 'Blackened Cities' waarop ze de geest van de mijnstreek waaruit ze afkomstig is – het Waalse Charleroi – muzikaal evoceerde. Voor haar nieuwe album trok ze zich een maand lang terug in een klein Italiaans bergdorpje in de Abruzzen – een fysieke en spirituele queeste naar haar wortels. Jazz ruimt het veld voor verstilling en introspectie, vertaald in sprekende ambient, elektronische soundscapes (veldopnames van onder andere vogels en gesprekken), frêle en sensuele popmuziek en een, bij momenten, soort postrock. In 'I'm Looking For' bijvoorbeeld waart eerder de geest van **True Widow** of **I Like Trains** dan van **Miles Davis**. Tel daar gerust ook het bucolische van **Cocteau Twins** ten tijde van 'Victorialand' bij. Die terugkeer naar haar roots is niet alleen maar een reis naar de Italiaanse zon. 'Il Vento' is somber en onderhuids dreigend, een macabere dans met **Bohren & Der Club Of Gore**. Maar over het algemeen ligt haar stem op een zachte moslaag van etherische klanken. Zingen doet ze zowel in het Engels als het Italiaans. (Heel wat teksten zijn overigens gebaseerd op het werk van de Amerikaans dichter en activist Gil Helmick.) 'Il Viaggio' bestaat uit twee delen – 'Lay Your Ear To The Rail' (cd 1) en 'The Chaos Azure' (cd 2) – waarbij het laatste stuk vaak naar pure ambient neigt. (Minst geslaagd is de ruim achttien minuten durende afsluiter 'Alba', een loop die precies door zijn repetitieve karakter verveelt.) 'Silence is sexy', zong Blixa Bargeld. De Biasio slaat die nagel met 'Il Viaggio' dieper het hout in. Prachtalbum, een categorie op zichzelf. (swat)

Dendermonde
Into The Open
(VOETVOLK/ROTKAT)

Dendermonde is een Belgisch trio dat momenteel bestaat uit gitarist Elko Blijweert (**Dead Man Ray**, **Kiss My Jazz**), drummer Frederik Heuvinck (**A Brand**) en duivel doet het al Maarten Van Cauwenberghe (**Babyjohn**). De drie heren boetseerden de muziek voor de gelijknamige dansvoorstelling van Lisbeth Gruwez (Voetvolk) 'Into The Open' en lieten hun bas-drum-gitaarweefsels waarop Gruwez en de dansers werkten verder gisten tot een nieuwe plaat. Dendermonde schudt hier echter geen Ros Beiaard-folklore uit de mouwen. 'Into The Open' is een aanstekelijk en groovy album geworden dat beïnvloed en gekruid wordt door vijftig jaar alternatieve muziekgeschiedenis. Het trio verwerkt in hun kleverige krautrockdeeg avontuurlijke genre-ingrediënten en diverse stijlwendingen. Dendermonde laaft zich goed aan de old school psychrockinvloeden van onder andere **Hawkwind**, **Ozric Tentacles** en de Belgische spacerockband **Quantum Fantay**. Men verwerkt ook nog heel wat psychedelische elektronicaweefsels, elektropulsen en laagjes punk en indie in hun catchy klinkende nummers. Het album is dan ook een boeiende muzikale reis door de tijd waar genoeg scherpe randjes aan zitten om bij de pinken te blijven. Voor de drie Dendermondse gildereuzen (Indiaan, Mars en Goliath) hebben we alvast nieuwe namen: Blijweert, Heuvinck en Van Cauwenberghe, die een eigenzinnig goed en ruimdenkend psychrockplaatje tussen onze oren duwen. (pob)

Wil je een artikel delen? Check gonzocircus.com/share-with-care

Marta De Pascalis
Sky Flesh
(LIGHT-YEARS)

Dat Marta De Pascalis haar nieuwste plaat 'Sky Flesh' op het label van landgenoot **Caterina Barbieri** uitbrengt, is geen verrassing. Zodra de eerste tonen klinken, baad je in diezelfde arpeggio-weelderigheid. Net als Barbieri beperkt ook De Pascalis ditmaal haar instrumentarium tot één item, de Yamaha CS-60. Een loodzware, analoge synthesizer uit 1977 die in zijn beperking aanvoelt als een akoestisch instrument. Nauwelijks programmeerbaar, waardeloze presets en allesbehalve hittebestendig. Het is een instrument dat de gebruiker uitdaagt en die zweetparels wilde De Pascalis maar al te graag voelen druppelen. Het leidt tot voornamelijk korte songs waarin een barokke overvloedigheid de melodieën bepalen. In de eerste drie, met op kop openingstrack 'voXCS60x', onthult zij de galmende en oscillerende kneedbaarheid van die Yamaha CS-60. Waarna zij op het dromerige 'Yueqin' de machine op een andere manier lijkt te beheersen. Het ontdekken en spelen heeft ze hier ingeruild voor een weemoedige compositie waarin zij de ziel van de machine blootlegt. Technologie versus de maker. Technologie versus de emotie. Op dat elan gaat ze verder met 'Glider' en 'Harmonices Infinity'. Om met 'Commas Light' en 'Cut Off Horizon' opnieuw te zoeken naar een delirium tussen de uitbundigheid van de muziektonen die ze uit haar machine haalt en het minimalisme dat je eerder bij De Pascalis vermoedt. 'Sky Flesh' is een album dat in al zijn oscillerende vrijgevigheid een permanente aandacht vraagt. Opdringerig maar belonend. En daarvoor ligt ook deels de verantwoordelijkheid bij het afsluitend duo 'Làsciati' en 'Equal To No Weight At All'. Het experiment en de ijver is gaan liggen. Het zweet gutst van de machine. De vrolijke meanderende melodieën van voorheen worden getemperd door een harmonische rust. De Pascalis werkt naar een einde toe. Net zo verfrissend als die eerste regenbui na intense hitte. (ks)

Bert Dockx Band
Ghosts
(UNDAY)

Een anekdote: toen Bert Dockx overwoog om voor de tweede plaat van **Flying Horseman** van Conspiracy naar het nieuwe label Unday over te stappen, raadden wij hem dat ten stelligste af. Een jaar later legde Conspiracy de boeken neer, dertien jaar later zit Dockx met deze 'Ghosts' aan zijn vijftiende release bij Unday. Nooit carrière-advies aannemen van iemand die voor Gonzo (circus) werkt. Ten opzichte van Dockx' vorige 'solo'-plaat 'Safe' heeft Thomas Jillings de bezetting verlaten en schuiven Maximilian Dobbertin (bas) en Louis Evrard (**Grid Ravage**, **Ottla**, drums) aan. Loesje en Martha Maieu (Flying Horseman) zijn als vanouds aanwezig. De bio leert dat 'Ghosts' volgde na een periode waarin Dockx door een fysiek én mentaal dal kroop. Even lag de optie open om geheel met muziek te kappen. En inderdaad opent de plaat donkerzwart met 'Dog', maar toch klinkt er een straaltje zon door in Dockx' opvallend ontspannen zangstem. Op 'Secret Door' is de sfeer al iets ontspannener: een zekere swing herinnert aan een trage **J.J. Cale**. 'More Love' had van Flying Horseman kunnen zijn, met die four-to-the-floor basdrum en die ijle, knetterende gitaarsolo. 'Ghosts' loont vervolgens alleen al de moeite door zijn prachtige outro. 'Planets' start als een trage, sobere sleper, waaruit gaandeweg een psychedelische storm losbarst. Afsluiter 'Blankets' klinkt muzikaal mijmerend en dromerig, en wordt door de sirenes Maieu naar hogere sferen gezongen, maar in de tekst voel je Dockx bijna letterlijk uit een diep dal kruipen. Zijn wij blij dat Dockx zijn gitaar uiteindelijk toch niet aan de wilgen heeft gehangen. (sb)

Arnold Dreyblatt & The Orchestra Of Excited Strings
Resolve
(DRAG CITY)

Catherine Christer Hennix
Solo For Tamburium
(BLANK FORMS EDITIONS)

De toontjes die als het ware tussen de toetsen van de piano vallen: dat is het microtonale werkveld van zowel Catherine Christer Hennix en Arnold Dreyblatt. Het is een veld waarin muziek in vele vormen mogelijk is. Ook een groep als **Sonic Youth** hield zich daarmee bezig, en het is het terrein waarop veel muziek ten oosten van Europa zich soepeltjes beweegt. Bewijs daarvoor is in overvloed geleverd, bijvoorbeeld door sitarspeler **Ravi Shankar** en zangeres **Amelia Cuni**. Hoe ver de uitingen van elkaar kunnen verschillen is te horen bij de twee eerdergenoemde componisten, die zelf hun werk uitvoeren. Dat Hennix van lange stukken houdt, mag bekend verondersteld worden. Ze blijft op 'Solo Für Tamburium' trouw aan zichzelf. Een uur en twintig minuten lang bespeelt ze de toetsen van een zelfbedacht instrument, een digitale interface om opgenomen tonen van een *tambura* (een snaarinstrument waarop het basisakkoord van een raga geplukt wordt) tevoorschijn te toveren. Al is het ook goed mogelijk dat ze een computer de opdracht gegeven heeft om dat te doen. Aanmerkelijk minder vermoeiend. Wat je hoort, is een akkoord dat heel licht op en neer golft, en waarin tonen wisselen. Daarboven springen en hupsen klingelende lijntjes, in schijnbaar lukrake banen. Het kan je in trance brengen, wat ongetwijfeld een van de doelen is, maar je ook aanzetten tot een onbedwingbaar gapen. Muzikaal gezien biedt een voor de recensent meegeleverde versie van zeven minuten niet veel meer informatie. Het is ook op dubbel-lp uitgegeven. Wie die koopt, zal een aantal keren uit de trance moeten ontwaken om de plaat om te draaien. Arnold Dreyblatt is uit ander hout gesneden, al heeft zijn Orchestra Of Excited Strings nu een ingrijpende gedaanteverwisseling ondergaan. Zelf bespeelt hij nog steeds de contrabas. Maar waar eerst akoestische instrumenten het geluid van zijn muziek bepaalden, werkt hij op 'Resolve' met drie elektrische gitaren, een daarvan in handen van **Oren Ambarchi**. De muziek blijft springerig, maar de springveren zitten nu onder de schoenen van zwaardere lijven. Het geluid is meer rock dan folk. In het kwartierlange 'Auditoria' hebben ze het drumstel terzijde geschoven. De snaren van de gitaren worden nu in trilling gebracht met strijkstok en e-bow. Het resulterende fluiten en zoemen maakt halverwege plaats voor een licht zwaaiende ritmiek als Dreyblatt op de snaren begint te tikken. Microtonaal kán psychedelisch zijn. (rvp)

Dry Speed
Indium
(BY THE BLUEST OF SEAS)

Dry Speed zit dermate diep in de ondergrond dat het zijn tijd duurde alvorens we ons bewust werden van hun bestaan. Ondertussen nam het trio een album op in Les Ateliers Claus en belandde hun werk bij ons thuis. Het trio, actief sinds 2002 maar blijkbaar nu pas aan hun eerste officiële release toe, bestaat uit Joachim Devillé (gitaar, trompet, effecten, bugel, **reFLEXible**), Thomas Olbrechts (altsaxofoon, gemanipuleerde posthoorn, reFLEXible) en Dirk Wauters (drums, percussie, **André Goudbeek Quartet**). Heden-daagse geïmproviseerde muziek die ze zelf liever bestempelen als no-jazz om niet in een hokje te worden vastgepind, daar staat Dry Speed voor. Er zit experiment in, elementen uit de standaards binnen de freejazz, wat avant-garde, maar het is vooral de speelsheid die opvalt. Het integreren van genrevreemde elementen, vooral geëvoceerd door maffe effecten, zorgen voor een interessante luisterbeleving. Zes uitgepuurde stukken staan er op de lp die naargelang de inspiratie van het moment variëren van een goede twee minuten tot ruim twaalf. We kunnen alleen maar toejuichen dat het trio motiefjes, ideetjes en sferen niet eindeloos blijft uitrekken, maar richting de essentie werkt. Dat maakt het genieten van 'Indium' des te aangenamer. De prachtige hoes maakt deze release helemaal af. (pb)

Désaccord Majeur
La Lumière Des Jours
(TAÂLEM)

Murmer
Periodic Exercices In (f)utilty [Homework 2016-2022]
(KOKESHIDISK/TAÂLEM)

Door hun bizarre maar efficiënte mix van beursberichten en etnische ambient, leerden we decennia geleden dit Franse project kennen. De laatste jaren was het erg stil rond Jérôme Mauduit, maar sinds 2020 lijkt hij zijn activiteiten terug hervat te hebben. De muziek van Désaccord Majeur is nog altijd een zeer herkenbare mix van drones, percussie, veldopnames, samples van gezangen en elektronica. Denk aan absolute klassiekers in het genre als 'Into Dark Water' van **O Yuki Conjugate** (Final Image, 1987), of 'Echoing Delight' van **Vidna Obmana** (Extreme, 1993). De tracks duren minstens zeven minuten en zijn instrumentaal, op de tekst van **Michel Foucault** in 'L'Utopie Du Corps' na. Kortom, dit nieuwe album zou dus evengoed meer dan dertig jaar geleden gemaakt kunnen zijn, maar daarmee willen we zeker niet gezegd hebben dat het weerzien met Désaccord Majeur onaangenaam is. Integendeel, kwaliteit hangt niet noodzakelijk samen met originaliteit. Als Murmer maakt Patrick McGinley al sinds 2002 dreunende elektro-akoestische muziek. Daarbij bedient hij zich van een enorm arsenaal van geluidsbronnen, gaande van een nylon trouw en veldopnames tot een waterkoker of olietank. Er zijn zelfs klankopnames van een mierennest,

en McGinley bespeelt ook de achtergebleven inhoud van een vervallen huis. De zes tracks werden in de periode 2016-2022 gemaakt voor de jaarlijkse 'Homework'-reeks van label taâlem. De mp3-compilaties zijn uitgesmeerd over twee cd's, want Murmer neemt rustig de tijd om zijn nummers op te bouwen: 'Thaw And Timber' duurt meer dan vierentwintig minuten. Natuurlijk staat de heilige drone hier centraal, maar er zijn meer dan voldoende originele stoorzenders (van watergedruppel tot metaalgeklets) die ervoor zorgen dat je geboeid blijft luisteren. Wie houdt van het dreunwerk van pakweg **Illusion Of Safety** of **Thomas Dimuzio** zal hier aangenaam mee vibreren. Beide cd-releases komen in een gerecycleerde kartonnen verpakking. (pv)

Emptyset

Ash

(SUBTEXT)

Op 'Ash' van Emptyset – het experimentele elektronica-duo Paul Purgas en James Ginsburg uit het Britse Bristol – komen we op de lopende band terecht van een fabriek. De band leidt ons langs een aantal productieprocessen met ieder zo hun eigen ritme en timbre. Een kickdrum met zoemende vervorming en metalen bijgeluiden vormt een strakke leidraad op de plaat, dat is meteen al duidelijk bij het openingsnummer 'Flint'. Een fysiek object lijkt in de maak en wij zitten er met onze oren bovenop. Er wordt op de nummers door de ratelende apparaten flink op los gestampt in steeds weer spannende sequenties: voorgeprogrammeerde patronen die af en toe even onderbroken worden – alsof de machine moet ademhalen – om daarna weer voort te razen met brute sonische aanvallen op het materiaal en de luisteraar zelf. Op het fijne 'Cinder' gaat het meer richting een schurend en gierend noiselandschap en kunnen we even bijkomen, waarna er echter ook weer een reeks technomokerslagen wordt uitgedeeld als *finishing touch*. Wat er aan het einde van de lopende band uitkomt, na al die machinale bewerkingen, is as. Maar geen vruchteloze as. Wat er hier uit herrijst, op het nummer 'Rise', lijkt een ware robotfeniks, die net als de luisteraar op basis van de vele inprentingen met nieuwe energie en inspiratie de wereld in kan vliegen. (bm)

Vind meer recensies op www.gonzocircus.com

Endlingr

Tra

(CONSOULING)

Om de een of andere reden misten we 'From The Molten Vaults' (2021), het debuut van het Gentse trio Endlingr. Geen idee hoe dat zo kwam, want het album kwam net als het nieuwe 'Tra' uit bij het huis van vertrouwen Consouling Sounds. Gitarist Jo De Geest (ook **John Ghost**), bassist Kris Auman (**Stadlander**, **Belcirque**, **Alfredo**) en drummer Sylvester Vanborm (**Wallace Vanborn**, **Future Old People Are Wizards**, **Batsmasher**) brengen lange instrumentale nummers die laveren tussen psychedelische rock en spacerock. Elk van de drie nummers, 'Tra', 'Ent' en 'Crest', nodigen uit tot het maken van beeldmateriaal. Een dystopisch aandoende toekomstwereld waar vervreemding, isolatie en nostalgie naar lang vervlogen tijden de bouwstenen vormen voor donkere, ietwat obscure muziek waar verstilling hand in hand gaat met luide passages met groovy riffs. Bij een eerste beluistering klinken de lange stukken eerder als doorsnee psychedelische muziek, maar bij meerdere luisterbeurten bloeien de nummers echt open. Pas dan komen de vele details die in de nummers zitten verscholen goed tot hun recht. Met of zonder beeld zijn we er behoorlijk van overtuigd dat Endlingr live nogal overdonderend zal overkomen. Dat lukt net niet met 'Tra', al scheelt het niet veel. (pb)

Everything Falls Apart

S/t

(TOTALISM)

'Everything Falls Apart' is de vrucht van de gelijknamige samenwerking van elektronicaproducer **Ross Tones** (**Throwing Snow**) en contrabassist **Otto Lindholm**. Niet geïnspireerd door Hüsker Dü's debuut, maar door een quote uit Mark Z. Danielewski's postmoderne horrorvertelling 'House Of Leaves'. Een deel van die quote luidt 'hoe meer ik probeer vast te houden, hoe minder ik me kan concentreren', wat misschien richting heeft gegeven aan de improvisaties waar 'Everything Falls Apart' uit is opgebouwd. Tones fungeerde als een 'menselijke FX' op de opnamen van Lindholms bas, die op zijn beurt weer reageerde op wat hij hoorde, en zo verder. Het resultaat is een verzameling onheilspellende nummers, die terwijl ze blijven ademen de luisteraar proberen te overweldigen met een gevoel van vrees. Grote, sonore drones doemen op als monolieten uit de mist. Langsijlende spooktonen geven de indruk van een verwaaide vlakte, niet heel ver verwijderd van het werk van **Richard Skelton**. Elders vormen de haperende basdrones een meer latente dreiging, en op het centrale 'Somn 9' wordt je als luisteraar omringd door een langzaam groeiende wolk elektronische insecten, terwijl op de achtergrond gestaag de seconden wegtikken. 'Wonderfully Desolate' heet het sluitstuk, en ik had er geen passender titel voor kunnen bedenken. Geslaagde, beklemmende plaat, voor fans van artiesten als **Paul Jebanasam** en **Yair Elazar Glotman**. (msch)

Föllakzoid

V

(SACRED BONES)

Het Chileense Föllakzoid maakte het afgelopen decennium indruk met hun repetitieve vorm van stoner-krautrock en verraste in 2019 met hun vierde album (ironisch genoeg 'I' genaamd, na eerder 'III' en 'II' uit te hebben gebracht) door daarop een meer minimalistische techno-stijl op te voeren. Het heeft even geduurd voordat opvolger 'V' er was (dat nu wel echt album nummer vijf is). Dat zal onder meer te maken hebben met het werk 'Æ' dat gitariste **Domingae** in 2021 heeft uitgebracht ten tijde van haar transitie. Zowel die plaat als 'V' kan worden gerubriceerd onder de noemer 'kraut-techno', wat in ons geval een geweldige aanprijzing is. De vier nummers op 'V' duren allemaal ongeveer een kwartier en in die tijdspanne wordt de luisteraar langzaam doch dwingend meegenomen in een psychedelische trip diep het onderbewuste in, waarbij de ledematen en het hoofd zich overigens niet onbewogen laten. Om tot dit resultaat te komen maakte de band gebruik van een bijzondere aanpak: alle instrumenten werden los opgenomen en daarna in zeventig sporen gepresenteerd aan producer **AtomTM**, die vervolgens zonder restricties aan het organiseren en reorganiseren is geslagen. Het eindproduct mag er zijn, want 'V' is een weergaloze reis door het collectieve onderbewuste. (nt)

Forest Swords

Bolted

(NINJA TUNE)

Heel even, pakweg tussen 2011 en 2014, was Tri Angle het coolste elektronicalabel van de planeet, met

onder andere **The Haxan Cloak**, **oOoOO**, **Balam Acab**, **Water Borders** en **Holy Other** in het uitstalraam. Ook het debuut van Forest Swords, 'Engravings', verscheen in die periode. Voor de opvolger ('Compassion' uit 2017) vond Matthew Barnes onderdak bij Ninja Tune, waar nu ook zijn vierde album boven de doopvont wordt gehouden. De voorbije jaren is Barnes als componist en *sound designer* uitgegroeid tot een graag geziene naam in het film-, video- en balletwereldje. 'Bolted' illustreert nogmaals waarom dat is. Hij goochelt op een geniale manier met klankterritoria, atmosfeer en emotie. De manier waarop is ditmaal opvallend industrieel, conform de locatie waar het werd opgenomen: een fabriekspand in Liverpool. Qua structuur zijn de elf nummers behoorlijk skeletachtig. Ritmisch leunt het zelfs wat aan bij de triphop van weleer. Donkere en bij momenten spookachtige industriële geluiden – elektronisch en natuurlijk, en altijd met véél (metalen) percussie – doen denken aan het dito 'Found Sound'-album van **Spooky** of recenter sommige nummers van **Andy Stott**. Koud, maar niet kil. Dreigend, maar niet hopeloos. Zijn signatuur is namelijk een amalgaam van veel. Barnes is een meester in uitgesproken elektronische sfeerschepping, maar vergeet echter ook het menselijke facet niet. 'Butterfly Effect' bijvoorbeeld is opgehangen aan een catchy stemsample van **Neneh Cherry**. Wijlen **Lee 'Scratch' Perry** is dan weer te horen op afsluiter 'Line Gone Cold'. Fascinerend universum, waarin we binnen een decennium gegarandeerd nog geheime kamers zullen ontdekken. (swat)

Mort Garson

Journey To The Moon And Beyond

(SACRED BONES)

Hoe klinkt de landing van de eerste mens op de maan? Mort Garson (1924-2008) wist het, of dacht het te weten. In ieder geval maakte hij er een track bij, die uitgezonden werd bij de Apollo 11-maanlanding in 1969. 'That's one small step for man, one giant leap for Moogkind.' Garson is namelijk een van de pioniers van elektronische muziek, die volop gebruikmaakte van de mogelijkheden van Moog-synthesizers en andere elektronische instrumenten. Zijn space-agepop was mateloos populair, met als hoogtepunt het album 'Mother Earth's Plantasia' uit 1976.

De heruitgave in 2019 bracht de Canadees weer in de belangstelling. Onlangs werd in het gigantische archief van Rod McKuen (1933-2015) de originele mastertape van de maanlandingsmuziek ontdekt, en dat leidde tot dit album met een mooi overzicht van zijn werk. Voor de liefhebbers van obscure en vrolijke elektronische spacepop is dit zeker een aanrader. (avs)

Gazelle Twin
Black Dog
(INVADA)

Zo griezelig als de kostuums waar Gazelle Twin (Elizabeth Bernholz) in optreedt, voelt ook haar industriële muziek. Voor 'Black Dog' gebruikt ze een heel assortiment synthesizers, maar deze zet ze spartaans in. Zo roept het album een heikele sfeer op, die in het minimalisme soms doet denken aan de horror van **Suicide**. Met de minimale inspanning van een enkele drumslag of krassende zang roept Bernholz een woestenij op, zoals in 'Author Of You'. Af en toe roept ze iets lugubers op 'Unstoppable Force', terwijl het ritme hijgt. Wanneer er iets van een uitgebreidere melodie voorkomt, rafelt die aan alle kanten. Op die manier voelt ook het door korrelig stemgeluid gekenmerkte 'Fear Keeps Us Alive' macaber aan. De drukkende synthesizers en enkele goed getimede beats van het titelnummer dreigen zoals **The Haxan Cloak**. Op het voorlaatste nummer 'Walk Through Walls' (melodisch verbonden aan openingsnummer 'I Disappear') maken ijlende zang en borende synthesizers opeens plaats voor een vollere stijl. Het album kent intermezzo's die het beeld van een televisie op permanente storing in een donkere kamer oproepen. Dat geldt ook voor de afsluiter, waarbij op een misvormde piano een 'Geistervariation' van **Robert Schumann** weerklinkt. Het toont hoe de arrangementen ook wat gekunsteld aanvoelen. Ook al drukt de sfeer op 'Black Dog' sterk, soms komt het daardoor te gemaniëreerd over. (svw)

Ghost Woman
Hindsight Is 50/50
(FULL TIME HOBBY)

Ghost Woman is de op het eerste gezicht onwaarschijnlijke alliantie tussen de Canadese songwriter en multi-instrumentalist Evan Uschenko en de Belgische drumster en medecomponiste Ille van Dessel (**Poolface**). 'Hindsight Is 50/50' is het derde album in anderhalf jaar tijd, alle drie verschenen op het Londense Full Time Hobby, maar het eerste waarin Van Dessel de status van volwaardig groepslid heeft. Ze staat af en toe ook achter de microfoon, zoals in de bezwerende climax 'Ottessa' waarin hun twee stemmen harmonieus doorheen het nummer kronkelen. Het duo kiest vaak voor traag en sober, en dat zorgt voor een broeierige atmosfeer die te vergelijken valt met **True Widow**, zoals in de titeltrack bijvoorbeeld. Over het algemeen is de teneur lekker benauwend, op het koortsige af, met veel galm op de zang en *twangy* gitaren. Toch is het minder **The Byrds** ditmaal en worden de invloeden (**The Gun Club**, **Giant Sand**, **The Brian Jonestown Massacre**) breder aangeboord. Stoffige garagerock en sixties psychedelica zitten elkaar soms ook in de haren. Het jachtige 'Yoko' doorklieft het album als een koortsdroom en het zijn precies die tempowisselingen die de aandacht op het geheel weten te houden. 'Hindsight Is 50/50' is veruit de beste plaat van de drie en het bewijs dat de stukken nu pas echt op hun plaats zijn gevallen. (swat)

Laurel Halo
Atlas
(AWE)

De opnames op het vijfde soloalbum 'Atlas' van de Amerikaanse, inmiddels in Los Angeles gevestigde elektroakoestische muziek makende artiest Laurel Halo zijn als een verklanking van koerssloosheid in tijden van corona. We wanen ons in een ondergelopen theater waarbinnen een pianist met orkest ronddobbert in oplichtende luchtbellen. 'Atlas' geeft je een onbestemd gevoel, met soms wat louterende melodische flarden te midden van uitgestrekte ambientklanken. Een kabbelende jazzy ochtendpiano op 'Naked Into The Light', een troostende vioolpartij op 'Late Night Dive'. Op het nummer 'Sick Eros' komen we op een duistere diepte terecht die je in je onderbuik voelt, met uiteindelijk een symfonische melancholische wending: een kort maar krachtig statement naar de klassieke wereld die we aan het verlaten zijn maar waar we soms ook naar terug verlangen. Een uitbarsting van pure schoonheid, van oprechte emotie, tussen de raadselachtige zeelandschappen. 'Belleville' bevat vergelijkbare korte melodische partijen die beklijven. De plaat bevat naast haar piano, viool, gitaar, vibrafoon en zang ook gastbijdragen van saxofonist **Bendik Giske**, cellist **Lucy Railton**, violist **James Underwood** en zanger **Coby Sey**. Dit alles vloeit in de mix van **James Ginzburg** samen tot een filmisch geheel. De geheimen van 'Atlas' geven zich niet meteen prijs, en de nummers blijven ook na meerdere luisterbeurten nog grotendeels ongrijpbaar, al komt er dus soms een doorweekte partituur bovendrijven uit het onderwatertheater met daarop nog leesbare memorabele melodische episodes die houvast bieden in bittere tijden. (bm)

Wil je een artikel delen? Check gonzocircus.com/share-with-care

Maria W Horn & Vilhelm Bromander
Earthward Arcs
(WARM WINTERS LTD.)

Maria W Horn en Vilhelm Bromander wonen en werken allebei in Stockholm en dit is het eerste album waarop de twee de handen ineen hebben geslagen. De twee nummers op dit half uur durende album stammen al uit 2019 en onderzoeken de grens tussen het akoestische en het elektronische. Horn bewapend met stukjes code uit haar SuperCollider en Bromander uitgerust met de contrabas probeerden ze samen te onderzoeken of ze een geluid konden creëren waarbij beide geluidsbronnen elkaar complementeren. Zo is er op het titelnummer in de eerste helft een hoofdrol weggelegd voor Bromander, maar na negen minuten worden de rollen helemaal omgedraaid en krijgt Horn de leiding over het geheel. Het is heel interessant om te horen hoe deze transitie plaatsvindt, en om te horen hoe goed deze uitersten qua geluidsbronnen bij elkaar passen en elkaar versterken. De climax van deze compositie is echt overweldigend, deze paar minuten tillen het hele album naar een nog hoger niveau en blijven lang nazinderen. Op 'Mycelial Bloom' bestaan SuperCollider en contrabas gebroederlijk naast elkaar. Beide bronnen beperken zich eigenlijk tot één toon, maar ze komen samen op een manier die een ongelooflijke diepte met zich meedraagt en die je tot in het merg van je botten voelt. Ook deze compositie heeft de uitzonderlijke kwaliteit dat die blijft rondspoken, nog lang nadat de tonen zijn weggeëbd. Uit de tekst die bij het album bijgevoegd zit, lijkt het alsof er nog veel meer in de koker zit wat betreft uitgebrachte samenwerkingen tussen deze twee. Wij zijn voor. (mvh)

Islaja
Angel Tape
KMRU
Stupor
(OTHER POWER)

Er is een nieuwe speler in de labelwereld, namelijk het in Helsinki gevestigde Other Power. De Finse Merja Kokkonen, bekend als Islaja, en de Keniaan Joseph Kamaru die onder de naam KMRU muziek maakt, behoren tot de eersten die hun muziek via dit label uitbrengen. Dat zijn natuurlijk ook niet de minste namen, dus dat belooft wat voor de toekomst. In de jaren 1980 ging er een cassettebandje rond in Finland waarop echte engelen te horen zouden zijn. Islaja kan zich nog goed herinneren hoe zij als kind naar deze cassette luisterde. Voor haar nieuwste album liet ze zich inspireren door deze herinneringen. 'Angel Tape' is wat minder gefocust op traditionele liedjesstructuren dan haar vorige albums en klinkt wat dat betreft wat experimenteler. De combinatie van de creatieve, maar organische manieren waarop Islaja met geluid speelt en de wijze waarop ze zang tot de hoofdrolspeler in deze composities maakt, zorgen ervoor dat het aardse en het hemelse op een heel mooie manier met elkaar vervlochten raken. En mocht je nou absoluut niet te spreken zijn over het feit dat het experiment hier af en toe de overhand heeft – iets wat wij ons niet kunnen voorstellen – blijf dan in ieder geval wachten tot afsluiter 'Teresa's Song', want dat nummer is hemeltergend mooi. Op 'Stupor' horen we drie langere composities van KMRU en die klinken zoals we gewend zijn van de in Berlijn wonende en werkende Keniaan. We horen een mengeling van veldopnames, speels experiment en meer venijnig klinkende klanktapijten. Over het geheel genomen is het qua sfeer een wat duister album. Het is niet de meest makkelijke kost, want 'Stupor' weet bij vlagen echt op het gemoed te spelen. Niet het rustgevende soort ambient, maar het soort muziek dat de donkerdere kanten van het bestaan heel krachtig weet over te brengen. De drie composities kennen soms verrassende wendingen, waardoor de veertig minuten continu interessant blijven. Vooral het ruizige 'Even A Tear' weet veel indruk te maken, vooral ook omdat het laat horen hoe veelzijdig KMRU is. Weer een sterk album van deze geluidskunstenaar. (mvh)

Volg ons @gonzocircus

Konrad Kraft
Nifbin Circle
Ralf Wehowsky & Richard Francis
R
Colin Andrew Sheffield
Don't Ever Let Me Know
(AUF ABWEGEN)

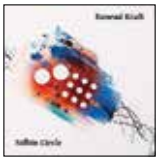

Met twee apps op een iPad gaat Konrad Kraft (alias Detlef Funder en technoartiest **Gilgamesh**) aan de slag op deze gelimiteerde lp. De experimenten van Konrad Kraft zijn bijna altijd ritmisch en dat is op dit album niet anders. De vreemde metalige percussieklanken van de apps worden in loops geplaatst en krijgen meestal het gezelschap van echte beats, waardoor de sound bij momenten zeer dicht in de buurt komt van minimal electronics. Enkel 'Fanzel Re' zweeft tussen ambientwerelden. Kraft is met dit album niet aan zijn proefstuk toe, want hij maakte in 1987 al 'Accident In Heaven', een verborgen schat die vorig jaar werd heruitgegeven door TAL. Soms doet deze lp wat denken aan iemand die met kennis van zaken aan goedkope apparatuur (denk Casio) zit te prutsen, maar wie houdt van minimalistische ritmiek zal hier veel plezier aan beleven. Als Richard Francis (**Eso Steel**) helemaal uit Nieuw-Zeeland een weekendje op bezoek komt, moet er samen geïmproviseerd worden, dacht Ralf Wehowsky. Deze Duitser kennen we natuurlijk nog van **P16.D4**, en zijn solowerk als **RLW**. Het gelegenheidsduo verdeelt de aandacht tussen een synthesizer en elektronica (Francis) en een laptop (Wehowsky). Uit de tweedaagse sessie werden drie stukken geselecteerd, die bijna ongewijzigd worden weergegeven. Volgens de regels van de kunst heten ze 'Piece 1' en 'Piece 3', en ze bestrijken het hele gamma: van drones, over meer abstracte momenten, tot stevige passages computernoise. Tijdens het sluitstuk 'Untitled 1' neigt de sfeer al veel meer naar musique concrète, echter door het invoegen van drones, blijft het aangenaam luisteren. Kortom, het bezoek aan Eggenstein mag als geslaagd worden beschouwd. Colin Andrew Sheffield (de labelbaas van Elevator Bath) zet de spreekwoordelijke schaar in (niet nader genoemde) *commerciële opnames*, en herwerkt de geluiden twee plaatkanten lang tot iets helemaal anders. Dit is meestal handwerk, want hij werkt liever met draaitafels (en gemanipuleerde samples) dan met een computer. De lp bevat twee soundscapes die evolueren van drukke ritmische uitspattingen en noise-fragmenten tot ambient sfeerstukken met drones. Je hoort wel dat het bronmateriaal ooit een muziekstuk geweest is, maar weet bij God niet hoe het dan wel in zijn pure vorm zou klinken. In het tweede gedeelte 'Don't Ever Let Me Know (Bliss)' is alle relatieve herkenbaarheid weg en bouwt Sheffield zijn stuk op met muren van gemanipuleerde noise en feedback. (pv)

Laster
Andermans Mijne
(PROPHECY)

Laster kwam bij ons voor het eerst in het vizier toen de band in 2014 het album 'De Verste Verte Is Hier' uitbracht, waarop sfeervolle doom-elementen vermengd worden met black metal. De groep uit Utrecht treedt op met maskers die doen denken aan die van **The Locust**, de grindcoreband uit San Diego. Naar eigen zeggen maakt Laster 'obscure dansmuziek', wat een interessante woordkeuze is. In hun muziek maakt de groep gebruik van instrumenten die niet altijd direct met metal worden geassocieerd. Zo krijgen op 'Ons Vrije Fatum' (2017) onder meer bongo's, elektronische beats en een saxofoon een plekje, waarmee Laster een nieuwe lading geeft aan de term 'progressieve black metal'. Nu is daar 'Andermans Mijne', wat qua woordkeuze meteen al een intrigerende titel is. Dat gevoel groeit alleen maar bij het beluisteren van de tien nummers op het album, die allen tevens bijzondere titels hebben.
Het spel doet soms denken aan een wat minder hysterische versie van **Imperial Triumphant**, met dezelfde gecompliceerde ritmewisselingen en jazzy invloeden. Voor ons springt het nummer 'Poëtische waarheid' (op het moment) het meest eruit. Het weet zowel tekstueel als muzikaal alle verwachtingen die we mochten hebben linea recta het raam uit te gooien. Daarvoor in de plaats komt diepe bewondering voor de gebrachte kwaliteit, voor de kunst die de band hier in feite eigenlijk gewoon maakt. Prachtige, indringende, dwarse en jawel, zelfs dansbare muziek. Maar ook kunst dus. Laster is een band om te koesteren. (nt)

Lisa Lerkenfeldt
Shell Of A City
(ROOM40)

De Australische Lisa Lerkenfeldt probeert met haar muziek ruimte te creëren om goed te kunnen luisteren naar de dingen die in het dagelijks leven onopgemerkt blijven. Haar nieuwste poging om dit te bewerkstelligen is het veertig minuten durende 'Shell Of A City', het eindresultaat van het bewerken van opnames van substructuren van een snelweg. De compositie klinkt zo bevreemdend ruimtelijk dat het voelt alsof we hier met iets van doen hebben dat zeker niet zijn oorsprong hier op aarde vindt en dat misschien ook niet van deze tijd is, maar vanuit de toekomst tot ons komt. Qua geluid doet het wel wat denken aan het latere werk van **Steve Roach**, die met zijn futuristische geluidslandschappen innerlijke rust probeert op te roepen. Het bereiken van een staat van totale rust lukt Lerkenfeldt hier ook heel erg goed. Zoals bij zoveel andere goede ambient is het juist de uitgestrekte lengte van het nummer dat 'Shell Of A City' enorm krachtig maakt. Door het herhalende karakter wordt het steeds indringender en word je als het ware vanzelf die buitenaardse toekomst ingezogen. Van ons had dit album misschien zelfs nog wat langer mogen doorgaan, want de bevreemdende sfeer die uitgaat van dit nummer en de sereniteit die ze bewerkstelligt, daar komen wij maar moeilijk van los. Wat dat betreft doet 'Shell Of A City' precies waar je op hoopt als je naar ambient en drone luistert. (mvh)

Alvin Lucier
One Arm Bandits
(IMPORTANT)

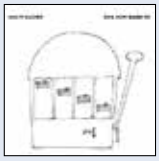

De Amerikaanse componist Alvin Lucier heeft zich in zijn muziek altijd opgesteld als een onderzoeker. Hij vroeg zich vrijwel steeds af hoe geluid zich gedraagt in een akoestische omgeving, en hoe dat overkomt op een luisteraar. Het is dan ook zaak om zijn muziek in zo'n omgeving te beluisteren, en niet (zoals de gewoonte is bij recensenten, waar ik er ontegenzeggelijk een van ben) via een koptelefoon. Pas dan openbaart zich de verscheidenheid van klank en kleur in muziek die anders volstrekt monochroom lijkt. Dat is ook het geval in 'One Arm Bandits', geschreven voor vier cello's. Het stuk bestaat uit vier delen van vijftien minuten lang. In elk deel spelen ze één toon op een open snaar, maar in elk deel is die toon lager. Terwijl hij in veel andere werken ook een sinustoon langzaam op en neer laat gaan, blijft die hier achterwege. Alles wat je hoort, is het resultaat van vier cellisten, onder wie **Charles Curtis**, die zo goed mogelijk die ene toon spelen, en dus maar één hand gebruiken (vandaar de titel). Het doet denken aan het latere werk van **Éliane Radigue**, maar is nóg radicaler in de beperking die hij de cellisten oplegt. Door de klankwerking van de snaren en door de afwisseling in de streek van het viertal ontstaan in het totaalgeluid patronen en boventonen. Met name die laatste worden prominenter bij elk volgende deel. Opgenomen in Luciers woonkamer is dit een prachtig toonbeeld van rijkdom in eenvoud. (rvp)

Malo Moray & His Inflatable Knee
Atolls
(POSSIBLY SAM RECORDS)

Samen improviseren en tot een al dan niet mooi en/of beluisterbaar resultaat komen is voor veel muzikanten de gewoonste zaak van de wereld. Martin Riebel, de man achter het ensemble Malo Moray & His Inflatable Knee, contrabassist, componist van muziek voor onder meer theaterstukken en overtuigd improvisator, besloot om het anders aan te pakken. Hij zette aanzetten op band, miniatuurtjes, baslijnen en stuurde die dan naar een aantal gelijkgezinde vrienden. Die kregen de taak om verder te improviseren op wat hij hen aanbood zonder dat ze ooit in dezelfde ruimte verkeerden en zonder dat de een inspraak kreeg over de inbreng van de ander. Zij hadden de verplichting om altijd in één take op te nemen en de uiteindelijke verwerking van het gebodene werd gedaan door **Marc Urselli**, die eerder werkte met onder meer **Lou Reed**, **John Zorn** en **Laurie Anderson**. Er zijn namelijk opnames gemaakt, laagje na laagje, rondgestuurd naar een trio of een sextet aan medewerkers, wat een ervaren mixer van doen had om een lijn in de opnames te krijgen. Urselli is zeker in die opzet geslaagd en creëert een gevarieerde set, uitgesmeerd over twee lp's, waarbij de muziek van ambient en krautrock tot met blazers beladen freejazz meandert. Het resultaat is een uitdagende set muziek, die al net zoveel inspanning vraagt van de luisteraar als van de makers ervan. Enige nadeel is de duur van het geheel, dat in zijn totaliteit een beetje te veel van het goede is. Kant per kant echter is 'Atolls' prima te bolwerken. (pb)

Matmos
Return To Archive
(SMITHSONIAN FOLKWAYS)

Als Matmos ergens garant voor staat, is dat er achter ieder album op zijn minst een interessant idee zit. Met de twee albums die aan 'Return To Archive' voorafgingen lijkt de band in een fase te zitten waarin ze bereid zijn hun muziek iets meer uit handen te geven. Bij 'The Consuming Flame' deden ze dat door 97 verschillende artiesten muziek op te laten sturen om er vervolgens een lang stuk van te maken; of 'Regards/Ukłony Dla Bogusław Schaeffer' waarbij ze de muziek van Bogusław Schaeffer indoken om uit zijn geluiden iets nieuws te creëren. 'Return To Archive' is ergens vergelijkbaar, maar klinkt desalniettemin totaal anders. Hiervoor kregen ze het gehele archief van Folkways Records tot hun beschikking, en kregen ze de opdracht om hun magie op de opnames uit dat archief toe te passen. Het resultaat is iets dat ergens tussen geluidscollage, IDM en ambient in zit. Uit opnames uiteenlopend van mensen die bizarre stemoefeningen doen tot allerlei dierengeluiden en geluiden van machinerie ontstaan negen nummers waarbij je je keer op keer afvraagt wat voor geluid je nu weer hoort. De eerste helft heeft nog dance-achtige nummers als 'Injection Basic Sound' en 'Why', maar wanneer het tempo van het album met het titelnummer tot stilstand komt, wordt het ook niet meer opgepakt. Het voelt nadrukkelijk meer als een experiment, een uitprobeersel van de band, maar daarom niet minder het beluisteren waard. (jsz)

Joe McPhee/Mette Rasmussen/Dennis Tyfus
Oblique Strategies
(BLACK TRUFFLE)

De Amerikaanse tenorsaxofonist – en parttime pockettrompettist – Joe McPhee is inmiddels drieëntachtig jaar. De in Noorwegen wonende Deense altsaxofoniste Mette Rasmussen bijna een halve eeuw jonger. Toch zijn de twee absoluut geen vreemden voor elkaar. Integendeel, hun paden kruisen elkaar met grote regelmaat in het improvisatiecircuit en bij groepen als het **Fire! Orchestra** van **Mats Gustafsson**. Dit nieuwe in Antwerpen opgenomen album op het Black Truffle-label van **Oren Ambarchi** laat feilloos horen dat beide blazers niet alleen een goede 'click' hebben, maar als dat zo uitkomt ook mooie, lange, harmonische noten als duo kunnen blazen. Wellicht dat juist om die reden de Vlaamse beeldend kunstenaar, *ontregelaar* en duvelstoejager Dennis Tyfus bij het Oblique Strategies-project is gehaald. Om de boel zo nu en dan een beetje op te schudden. Dat blijkt al in het eerste van de vier stukken, 'Death Of Dinner?' Na een uiterst beschaafde blazersintro begint de Vlaming luid galmend te zingen als een imam die vanaf een minaret de gelovigen naar zijn moskee lokt. Overdaad zou hier kunnen schaden, maar Tyfus slaagt er perfect in om zijn interventies – vocaal, met tape of percussie – te doseren. Daardoor is er alle ruimte voor beide geïmproviseerde blazers die elkaar alle ruimte geven. Dan is de 'miauw', leeuwengrom of tijdelijke Tyfus-noise-storm alleen maar verfrissend. In de finale krijgen beide blazers nog even alle ruimte om te laten horen dat ze niet tegen, maar mét elkaar aan het spelen zijn. Een proeve van balans in een genre waar de verleiding om te hard de bocht in te gaan eerder regel dan uitzondering is. (pbr)

Melvins
Throbbing Jazz Gristle Funk Hits
(AMPHETAMINE REPTILE)

'Throbbing Jazz Gristle Funk Hits' is het eerbetoon van de machtige Melvins aan de oerindustrialband **Throbbing Gristle**. In 2013, 2014 en 2015 bracht de band een reeks singles uit, tributes aan onder meer **Queen**, **The Jam**, **The Kinks** en ook TG. Een samenwerking met Void Manes leidde tot 'Heathen Earth', dat verscheen in 2013 op hun coveralbum 'Everybody Loves Sausages'. Van de Melvins tekent alleen King Buzzo present, die wordt bijgestaan door Void Manes en Toshi Kasai (**Big Business**). Op hier en daar wat stem van Buzzo na zijn de drie in de weer met alleen maar elektronica. Sommige nummers zijn wat we covers kunnen noemen, andere zijn eerder een interpretatie, een verder werken aan. Eigenzinnig uiteraard en dat maakt dit album, dat op vinyl en cd binnen een dag was uitverkocht, tot een zeer interessante ervaring, zowel voor fans van TG als Melvins als voor mensen die puur geïnteresseerd zijn in experiment. 'Hot On The Heels Of Love' of 'Hamburger Lady' in een nieuw avontuurlijk jasje uit onverwachte hoek. Heerlijk. (pb)

Volg ons @gonzocircus

Modern Technology
Conditions Of Worth
(HUMAN WORTH)

'Conditions Of Worth', het tweede album van Modern Technology, is een grote stap vooruit voor het Londense duo Chris Clarke (bas en zang) en Owen Gildersleeve (drums). Waar ze op 'Service Provider' vooral de frustraties van zich af beukten, kent deze plaat meer variatie, zowel in de meer uitgewerkte nummers, als door een emotionele diepgang die verder gaat dan alleen maar woede. Qua stijl zit de band nog steeds ergens tussen noiserock en doom/sludgemetal in. De riffs zijn zwaar, de drums hard, het tempo veelal laag. Maar er zijn geen gitaren, solo's of andere overbodige metalkenmerken: de band heeft alleen bas, drums en zang nodig – af en toe onderstreept door een synthesizerdrone – om een machtige muur van geluid mee op te trekken. Op een aantal langere tracks, zoals 'The Space Between', dat bijna peinzend begint, word je als luisteraar langzaam maar zeker de existentiële maalstroom ingetrokken, terwijl Clarke's zang permanent op de rand van angst, woede en wanhoop balanceert. Het uitstekende 'Salvation' komt halverwege tot stilstand om zich daarna op halve snelheid verder te sleuren. Hulde ook voor de productie, want waar dit soort platen soms in een eenvormige bak herrie dreigen te veranderen, is 'Conditions Of Worth' kraakhelder, wat de impact verder vergroot. Wie na **Big Brave**, **Divide and Dissolve** en **Chat Pile** toe is aan een nieuwe noise-fix is bij Modern Technology aan het goede adres. En doet ook meteen een goede daad: 10% van de opbrengst gaat naar de hulporganisatie Choose Love, die het geld helaas maar al te goed kunnen gebruiken. (msch)

Augustus Muller
Cellulosed Bodies (Original Score)
(NUDE CLUB)

Augustus Muller is de mannelijke helft van het succesvolle neo-synthpopduo **Boy Harsher**. Het maken van soundtracks voor films is hem niet vreemd want met partner Jessica Matthews maakte hij in 2022 de score voor de kortfilm 'The Runner'. Voordien was er al 'Machine Learning Experiments (Original Soundtrack)'. Op 'Cellulosed Bodies (Original Score)' doet hij het weer helemaal alleen. Het album clustert in feite twee soundtracks, namelijk 'Crash' (zes nummers) en 'Automation' (tien). 'Crash' is gebaseerd op het gelijknamige cultboek van wijlen **J.G. Ballard** en vooral bekend van **David Cronenberg**s controversiële verfilming uit 1996. Muller zorgt voor geluid bij de adaptatie door **Vex Ashley**, 'experimentele pornografe, filmmaakster, fotografe en cultureel fenomeen', die net als bij 'Automation' opereert onder de vlag **Four Chambers**. Ook op het tweede deel draait het om de erotische link tussen lichaam en technologie. Allemaal irrelevant want beeld wordt er (helaas) niet meegeleverd. En de sex hoor je ook niet echt. Wat blijft, is de muziek en die staat vooral in het laatste stuk diep in de klassieke dark ambient. Niets dus wat een **Lustmord** en tig anderen hem nog niet voorgedaan hebben, maar het is robuust vakmanschap. De tracks bij 'Crash' leunen dichter aan bij de minimal wave van Boy Harsher, met hier en daar een uitstapje richting synthwave. (swat)

Muziekvereniging De Clingse Bossen
II
(ZESDE KOLONNE)

Niet moeilijk doen als het gaat om een plaat een naam te geven. Een andere hoes, dit keer met twee abstracte sparretjes in plaats van eentje op het debuut, en klaar. Het is de muziek die telt bij Lars Senders (gitaar, zang, elektronica) en Jan D'Hooghe (slagwerk, elektronica). Tussendoor maakte het duo een cassette ('Splitt', maar ze splitten niet, ze deden daar elk gewoon hun eigen ding) en waren ze de bezielers van het project 'Bos-Grens', met een tentoonstelling en een boekje met bijgeleverde cd. Die grens, waarbij elk van de leden aan een kant van de Clingse Bossen woont, leidt tot de ene artistieke ontdekkingstocht na de andere, letterlijk en figuurlijk. Het was het leidmotief voor het 'Bos-Grens'-project maar net zo goed de leidraad voor dit album. Daarop valt vooral op dat Senders op drie nummers aan het zingen gaat, een beetje ruw en weerbarstig als een winterlandschap in hun thuisgrond. Krautrock, shoegaze, noise en mathrock worden in de acht nummers op een heerlijke manier met elkaar verweven tot muziek die heel herkenbaar is als zijnde van dit duo. Variatie troef ook. 'Vossenstreken' klinkt als **Fugazi**, terwijl 'Stroom' een tien minuten durende improvisatie is die toch behoorlijk verslavend werkt. Grenzen verleggen, uit het dorpse ontsnappen en eigenwijs gaan voor werelddominantie, dat is Muziekvereniging De Clingse Bossen ten voeten uit. (pb)

PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE

GEWEZEN SCHATTEN

Politiek tegen wil en dank

Ze zijn de bekendste en meest vermaarde rockgroep van het communistische Tsjecho-Slowakije. Van het hele voormalige Oostblok wellicht, althans voor het westerse publiek: The Plastic People of the Universe. Hun eerste en bekendste album, 'Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned', is sinds kort en voor het eerst sinds 1978 weer verkrijgbaar op vinyl.

auteur Peter Bruyn mastodon.bida.im/@peterbruyn

In vrijwel ieder artikel over The Plastic People of the Universe worden vergelijkingen gemaakt met The Velvet Underground, Frank Zappa en Captain Beefheart. Bij beluistering van 'Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned' hoor je daar echter weinig van terug, hooguit een overeenkomstige complexiteit. Natuurlijk is er de aan het openingsnummer van Zappa's 'Absolutely Free'-album ontleende groepsnaam. De overeenkomst is vooral symbolisch. De inspiratie. De tegendraadsheid.

CONTEXT

'Egon Bondy's' is een verzameling van tien songs die diep verankerd zijn in de Centraal-Europese traditie: geen 'groovende' gitaarpartijen of aan blues gerelateerde akkoordenschema's, maar veeleer in folk gewortelde melodieën en structuren die in progrockachtige vorm zijn gearrangeerd, met hoofdrollen voor saxofoon, viool en klavier. En, héél belangrijk, niet Engelstalig, maar gezongen in het Tsjechisch. Essentieel is ook dat er zes jaar zit tussen de oprichting van de band en de opname van het 'Egon Bondy's'-album. Een periode waarin ontzettend veel gebeurt. Kortom, *context is everything*.

Voorjaar 1968 beleeft het communistische Tsjecho-Slowakije onder partijleider Alexander Dubček de zogenaamde Praagse Lente. Een golf van liberalisering gaat door het land. De euforie is van korte duur. 'Grote broer' de Sovjet-Unie en andere Warschaupact-landen blijken geen boodschap te hebben aan deze vorm van 'socialisme met een menselijk gezicht' en maken er met een inval op 20 augustus weer een einde aan.

Een maand later richt de dan zeventienjarige bassist Milan Hlavsa The Plastic People of the Universe op. Een vriend heeft hem laten kennismaken met de muziek van The Velvet Underground en Frank Zappa – bands die dan al in de Praagse undergroundscene zijn doorgebroken. Hlavsa is 'om' en wil met vrienden diezelfde muziek spelen. Hun manager wordt kunsthistoricus Ivan Jirous, die zich al snel ontpopt tot een soort 'Andy Warhol van The Plastic People'. Voor hem is

de band onderdeel van een groter artistiek 'concept'. Jirous haalt gitarist en klavierspeler Josef Janíček bij de groep. Janíček heeft voorheen bij de rockband The Primitives gespeeld – nota bene dezelfde naam van een hele vroege band van Lou Reed. Toeval? Jirous trekt ook de Canadees Paul Wilson, die Engels doceert in Praag, als zanger aan. In eerste instantie worden Velvet- en Zappa-covers gespeeld. Later volgt ook eigen repertoire. Nooit politiek. Maar uit de pas lopen in Tsjecho-Slowakije was per definitie al politiek.

> Mensen trouwden zelfs om een feest te organiseren waar wij konden spelen.

CAPPUCCINO

Halverwege het vorige decennium ontmoet ik in Praag Josef Janíček – op dat moment zesenzestig en allerminst het toonbeeld van een popster of voormalige 'verzetsheld'. In het koffiehuis waar we praten wordt er door de bediening zelfs een beetje scheef naar hem gekeken, alsof hij een zwerver is die een paar kronen bijeengescharreld heeft en nu een cappuccino kan bestellen. Overigens is het niet ongebruikelijk om in het hedendaagse Praag op vragen naar The Plastic People als reactie te krijgen waarom je geïnteresseerd zou zijn in dat stelletje 'oude alco's'. Maar dat terzijde. Janíček drinkt trouwens geen druppel.

'Wij hielden ons niet met politiek bezig, alleen met muziek,' vertelt Janíček in 2014. 'Maar in een autoritaire samenleving kan dat al genoeg zijn om een politieke bedreiging te vormen. Mensen die eigenzinnig over muziek nadenken kunnen immers ook eigenzinnig over andere zaken gaan nadenken.' The Plastic People kregen geen werkvergunning als beroepsmusici, vertelt Janíček. Dat betekende in het communistische Tsjecho-Slowakije dat de muzikanten geen geld voor concerten mochten ontvangen en dus afhankelijk waren van een andere baan. 'Ik heb mijn hele volwassen leven als chauffeur en koerier voor een school in Praag gewerkt en bracht lunchpakketten en andere zaken rond. Sommigen van de groep werden gewaarschuwd dat het doorgaan met The Plastic People ook wel eens gevolgen voor hun vaste baan zou kunnen hebben. Maar ik had geluk. De directeur van de school waarvoor ik werkte was weliswaar communist, maar mij goed gezind. Ik hoefde niet bang te zijn voor ontslag.'

'En ja, het klopt dat ik zelf de versterkers voor de groep bouwde, omdat we die niet van staatswege konden betrekken. Of beter: ze werden gebouwd door een bevriende natuurkundeleraar, die daar handig in was. Ik begreep niet zoveel van de elektronica, maar kon hem wel vertellen hoe zo'n versterker precies moest klinken.'

Het gevolg is dat The Plastic People vanaf de vroege jaren 1970 alleen nog maar besloten concerten kunnen geven. 'We hadden geen vergunning, dus we speelden bij iemand thuis. Bij vrienden. Of vrienden huurden een afgelegen zaaltje waar wij konden spelen. Er zijn zelfs mensen speciaal getrouwd om een bruiloft te kunnen organiseren waar wij dan werden uitgenodigd.'

In 1972 verlaat Paul Wilson de band – hij is Canadees en wil niet het land uitgezet worden, wat enkele jaren later overigens toch gebeurt. Zijn plek wordt ingenomen door saxofonist, schrijver en zanger Vratislav Brabenec. Die weet de anderen ervan te overtuigen alleen nog maar in het Tsjechisch te zingen en eigen werk te spelen.

FLUWELEN REVOLUTIE

Zelfs concerten geven in besloten kring wordt steeds moeilijker voor de groep. Er worden wel opnamen gemaakt, vaak onder primitieve omstandigheden. Dat die officieel in Tsjecho-Slowakije op een plaat verschijnen is onmogelijk. Maar ze worden het land uitgesmokkeld en duiken dan via via jaren, of soms decennia later ergens als lp of cd op. De bekendste is 'Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned', opgenomen in 1973 en 1974, in de bezetting met Brabenec, en buiten medeweten van de band in 1978 in Frankrijk en korte tijd later ook in Engeland op vinyl verschenen. Pas in 1992, na de 'fluwelen revolutie' van 1989, is het album eindelijk in Tsjechië op cd verkrijgbaar. Alle teksten zijn geschreven door de dissidente Tsjechische filosoof en schrijver Egon Bondy (1930 – 2007), een prominente figuur in de Praagse underground destijds. En uiteraard knipoogt de plaattitel zowel naar het befaamde Beatles-album als naar de repressie in eigen land.

In 1976 organiseert de groep voor de tweede keer een – besloten – 'Festival van de Undergroundcultuur'. De politie krijgt lucht van de zaak en na afloop worden tientallen muzikanten – waaronder alle Plastic People – en fans van hun bed gelicht en gearresteerd. Dat is voor de dan al bekende auteur Václav Havel, in wiens buitenhuis de groep regelmatig muziek opneemt en concerten geeft, de directe aanleiding om de democratische pressiegroep Charta 77 op te richten. Die groep wordt de motor in de ontwikkeling naar de zogenaamde Fluwelen Revolutie die in 1989 zal plaatsvinden, waarna Havel democratisch tot president wordt gekozen.

Rond 1988 is The Plastic People of the Universe feitelijk al uit elkaar gevallen vanwege muzikale meningsverschillen. Tien jaar later wordt de band op speciaal verzoek van Václav Havel herenigd en worden zelfs weer platen gemaakt. Maar het is nooit meer zoals het was. De urgentie. Het moment. Het bekende verhaal. ◆

selectieve discografie

Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned (Guerilla Records, 1978)

Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned (moved-by-sound, 2023)

www

plastic-people.cz

Myrkur
Spine
(RELAPSE)

De dagen dat Myrkur pure black metal produceerde liggen achter ons. Haar werk sinds 'Mareridt' uit 2017 laat een neiging naar meer folky en soundtrack-achtige geluiden horen ('Folkesange' uit 2020 gaf het al een beetje weg). Op 'Spine' is dat niet anders, waar we getrakteerd worden op een potente cocktail van **Kate Bush**, **Fleetwood Mac**, **Enya** en **Clannad**. Natuurlijk met het Scandinavische tintje dat Amalie Bruun graag inbrengt. Dat horen we direct op de intro 'Balfaerd'. Het is wel al meteen raak met die poproots van Bruun op 'Like Humans', wat me zo aan 'Like A Prayer' van Madonna doet denken. Myrkur is zacht op deze plaat, zelfs op het doomy 'Blazing Sky'. Het galopperende folkmetalstuk 'Valkyriernes Sang' bevat nergens het bijtende dat je kent van het vroegere werk. Wel horen we met 'Devil In The Detail' en 'Menneskebarn' op het slot van de plaat songs zonder alle Disney-effecten en dan, maar dan ook echt pas dan, voelt het weer echt. Het is een fijne plaat met folky pop, maar ook vol contrasten en met weinig eenheid. Ook dat mag en het bewijst maar weer het steeds veranderende karakter van Myrkur. (gs)

Nation Of Language
Strange Disciple
(PIAS)

Ian Richard Devaney (zang), Aidan Noell (synths) en Alex MacKay (snaren) uit Brooklyn, NYC blijken alle drie een oude ziel te hebben, één die namelijk opgroeide in de jaren 1980 toen de luchtige synthpop van onder meer **Orchestral Manoeuvres in the Dark**, **The Human League**, **Blancmange**, **Soft Cell** en **Depeche Mode** de hitlijsten en hippe Britse clubs als Blitz domineerde. Het was de tijd van de New Romantics en hun zogenaamde serieuzere tegenhangers, Futurists. Elektronische popmuziek dus, uitgesproken emotioneel, theatraal, romantisch en steevast voorzien van het nodige drama. Ook Nation Of Language balanceert op die ultradunne lijn tussen retro-futuristische ernst en (lichtvoetige) pathos. Met 'Strange Disciple' is het trio ondertussen toe aan hun derde album na het sterke debuut 'Introduction, Presence' (2020) en 'A Way Forward' (2021) dat hun kunnen consolideerde. Het herkenbare melodische basgeluid van Peter Hook (**New Order**) pimpt het geluid verder op, zoals in afsluiter 'I Will Never Learn', maar ook album nummer drie kleurt volledig binnen de lijntjes van het genre. Bakens worden nergens verzet en de kwaliteit van het songmateriaal torent ditmaal helaas nergens boven de middelmaat uit. Er zijn simpelweg geen songs met een memorabele *hook* zoals 'On Division St' uit het debuut bijvoorbeeld. Charmante retroklanken kortom voor wie niet genoeg heeft aan bovenvermelde oudjes en/of opvolgers als **Choir Boy**, **Black Marble** of **Cold Cave** volgt. (swat)

Ndox Électrique
Tëdd Ak Mame Coumba Lamba Ak Mame Coumba Mbang
(BONGO JOE)

De twee muzikanten achter **Ifriqiyya Electrique**, gitarist François-Régis Cambuzat en bassiste Gianna Greco, hebben Tunesië verlaten en zijn verder naar het zuiden afgezakt. De mensen met wie ze werkten, waren te beperkt in hun mogelijkheden. Het tweetal werd er ook niet veel wijzer over de herkomst en oorsprong van de bezetenheidsrituelen die aan de muziek ten grondslag liggen. Onderzoek en omzwervingen brachten hen in Senegal, waar ze vergelijkbare rituelen aantroffen en muzikanten die de bijbehorende muziek maken. Met hen hebben ze 'Tëdd Ak Mame Coumba Lamba Ak Mame Coumba Mbang' opgenomen. Het verschil met de Tunesiërs is aanzienlijk. Je krijgt de indruk dat de Senegalezen veel zekerder van hun zaak zijn, in hun zang en het slagwerk (en een fluit hier en daar). Dat geeft de twee Europeanen de kans om van hun kant drastisch en creatief met hun instrumenten om te gaan, meer dan in hun vorige incarnatie. Meer dan voorheen staan ze zelf op de voorgrond, zonder de Afrikanen uit het oog te verliezen. De twee kampen zijn meer in evenwicht. De bas van Greco rommelt en dondert. Cambuzat laat zijn gitaar huilen als een maanzieke wolf. Daar plaatsen drummers even wilde als complexe ritmes tegenover. De zangeressen gooien olie op het vuur, al willen ze dit dolzinnige collectief soms ook bezweren en sussen. De muziek van dit samenstel, dat ze Ndox Électrique genoemd hebben, is gepassioneerd, gedurfd, heavy en opzwepend. Ze werken op het slotnummer 'Sango Mara Riré' toe naar een climax, met versnellende beurtzang, met trance opwekkende trommels, met geschreeuw op de achtergrond. Dan valt alles stil, om de fluit het laatste woord te geven in een lange, slingerende melodie. Je kunt de draad weer oppakken op de slotdag van Le Guess Who?. (rvp)

New Fast Automatic Daffodils
[PIAS] 40
(PIAS)

Various Artists
Come Together (Adventures On The Indie Dancefloor 1989-1992)
(CHERRY RED)

Tussen de laatste gensters van de postpunkexplosie en de britpoprage floreerde er in Engeland, eind jaren 1980, begin jaren 1990 – met Manchester als brandpunt – gedurende een korte tijd een nieuwe muzikale beweging: de illustere *Madchester*-sound. Die bestond uit gelijke delen 1960's psychedelica, 1970's funk en disco, 1980's indierock, (acid) house en hiphop. Vaak met die kenmerkende funky drumbeat, creatief gejat van **James Brown**. Het epicentrum ervan lag in de ondertussen legendarische danstempel The Haçienda. Het was de tijd van de zogenaamde *Second Summer of Love*. Jongeren staarden niet langer zwaarmoedig naar hun navel, maar kozen – geholpen door de drug MDMA – voor *baggy* en kleurrijk. De Koude Oorlog was immers officieel voorbij. Er mocht opnieuw worden gefeest. De soundtrack voor al dat hedonisme bestond onder meer uit hits van **The Stone Roses**, **Happy Mondays** en **808 State**. Eveneens gelieerd met die beweging: **James**, **Inspiral Carpets**, **The Charlatans**, et cetera. Om juridische redenen ontbreken er helaas een aantal essentiële tracks van onder meer Blur ('There Is No Other Way') en 'Voodoo Ray' van **A Guy Called Gerald**. Wat er volgens deze compilatie destijds werd gedraaid in de clubs gaat bovendien erg breed: ook **The Future Sound of London** of **Spacemen 3** de revue. Van de meeste van de 57 nummers werd geopteerd voor (langere) 12inch-versies en populaire remixes (**Paul Oakenfold**, **Andy Weatherall**, ...), hetgeen het zoeken ernaar meteen overbodig maakt. Ook uit Manchester en evenzeer op de draaitafels destijds: New Fast Automatic Daffodils. Ze brachten drie albums uit op PIAS, namelijk 'Pigeonhole' (1990), 'Body Exit Mind' ('92) en 'Love It All' ('94), waarvan de tweede algemeen wordt beschouwd als hun zenit. Met de daaruit geplukte single 'Stockholm' scoorden ze hier destijds een bescheiden radiohit (en een iets grotere in de States); iets dat ze nadien nog eens overdeden met 'Life Is An Accident' uit de laatste. Initieel zaten ze tot aan hun ellenbogen in die typische Madchester-sound, maar met 'Body Exit Mind' kozen ze voor een interessanter pad. Minder Happy Mondays zoals in 'Fishes Eyes' bijvoorbeeld; en meer **Can**, **Gang Of Four** en **The Pop Group**, niet op z'n minst door de sterproductie van **Craig Leon**. PIAS bestaat veertig jaar en aan de hand van de zes geselecteerde nummers – naast de eerder geciteerde ook nog 'Big', 'Music' en 'It's Not What You Know' – kan het stof van deze wat vergeten band worden geveegd – geen moment te vroeg. (swat)

Nihiloxica
Source Of Denial
(CRAMMED DISCS)

Nihiloxica komt uit Kampala, Oeganda, en zette zichzelf in 2020 op de kaart met hun debuut 'Kaloli', een album vol experimentele elektronische muziek. Met opvolger 'Source Of Denial' gaan ze daar rustig mee verder. Hoewel, rustig, ze doen er een aardig schepje bovenop. Het vijftal weet onnavolgbare percussieritmes te combineren met dreigende synthesizerlagen en hier en daar een vleugje ravemuziek uit de jaren 1990 (luister naar hoogtepunt 'Asidi'). 'Source Of Denial' is een instrumentale plaat (opgenomen in de Nyege Nyege Studio), maar in een aantal interludes kaart de groep koloniale schuld aan, ofwel een bron van ontkenning voor degenen die daarmee niet in het reine kunnen komen. Die korte 'boodschappen' tussendoor kleuren tot op zekere hoogte de luisterervaring, waardoor het onontkoombare dansen niet alleen het lichaam betreft, maar ook de geest en de hersenen. Minder intens dan een **Duma**, hectischer dan een **Metal Preyers**. In een niet te ontwaren samenkomst van beweging en herinnering neemt Nihiloxica bezit van de luisteraar, op zodanige wijze dat na afloop van de plaat er maar een optie is: nogmaals opzetten. (nt)

Oneohtrix Point Never
Again
(WARP)

Oneohtrix Point Never, het alter ego van Daniel Lopatin, strooit in de raadselachtige elektronica van 'Again' met invloeden. Naar eigen zeggen was de insteek dan ook om als veertiger terug te blikken op zijn muzikale vorming. Dat idee leidt niet tot gemakzuchtige nostalgie op dit album.

Het resultaat voelt daarentegen conceptueel aan, gekenmerkt door de onrust waarmee de arrangementen continue verschuiven. Vluchtige collages als 'World Outside' of hoogtepunt 'Nightmare Paint' roepen effectief een abstracte sfeer op. Op die eerste vragen orkestrale samples en videospel-achtige arpeggio's om aandacht, waarna een melancholische zang afsluit. De aandachtsspanne blijft slap op 'Krumville', waarop hij met **Xiu Xiu** samenwerkt. Van een vaporwave-achtige loop wisselt de gitaar (van **Lee Ranaldo**) uiteindelijk naar ontspannen alt-rockakkoorden, maar synthesizers blijven rommelen. 'Plastic Antique' kent een schimmig einde, dat klinkt als een mash-up van **Jean-Michel Jarre** en **Tim Hecker**, waarvoor verschillende synthesizers een eigen plan trekken. De vluchtige strijkinstrumenten van een orkest in tussenstukken verhogen het vluchtige gevoel dat het album oproept. 'Again' verliest zich in de abstractie en wirwar aan arrangementen. De focus ligt daarbij te veel op de productietechnieken in plaats van het uitbouwen van enig thema. (svw)

The Orphanage Committee

Sol In Solus

(EE TAPES)

Telkens wanneer we denken te weten in welke muziekstijl Orphan S.C. Wallace (**Machinery Directive**) actief is, verandert hij van sound. Niet alleen houdt dit ons scherp, we moeten ook toegeven dat hij alle genres waarop hij zijn oor laat vallen uitstekend beheerst, of het nu gaat om drones of ritmische industrial. Op dit album waagt hij zich aan ambient. De hoofdrol is nog steeds weggelegd voor synthesizers, maar we vinden ook akoestische gitaren, piano, klankschalen en een Afrikaans percussie-instrument. De veldopnames (veel stemmen) die we met dit project zijn gaan associëren, sluimeren dit keer vooral op de achtergrond. Een andere constante is de roomskatholieke invloed, en die krijgt nu vorm via kerkorgels en klokkenspel. De muziek, die we best ondergaan als één lange trip, maakt knap de brug tussen synthesizermuziek van de Berlijnse school, en door de natuur geïnspireerde ambient. Als een soort hedendaagse **Popol Vuh** wervelt The Orphanage Committee zich op deze concept-lp door titels als 'Mother Tree', 'Forest Spirits' of 'My Darling Thunder'. Zonder hem van boomknuffelen te willen beschuldigen, is dit album dus opmerkelijk positiever dan de vorige releases. Geen probleem, want als wij alleen thuis zijn, zijn we ook het zonnetje in huis. (pv)

Orquesta del Tiempo Perdido

Sepk

(SHHPUMA)

Jeroen Kimman is gitarist en componist, maar in zijn eigen Orquestra del Tiempo Perdido is hij vooral een arrangeur die uiteenlopende genres en muzikale concepten verzamelt, vervormt, destilleert en herschikt. Voor het derde album van zijn Orquestra werkte hij samen met een tiental muzikanten voornamelijk afkomstig uit de Amsterdamse improvisatiescene. Onder hen Mark Morse en drummer Tristan Renfrow. Net als zijn twee voorgangers is 'Sepk' een meeslepende opeenvolging van ontregelende ritmes, mooie bitterzoete melodieën en vrolijke gekte, met weemoed als stevig bindmiddel. Wel is deze nieuwe plaat een stuk donkerder en dreigender. Zo horen we meteen al in het openingsnummer 'Voorland' Kimmans negentientoonse baritongitaar onheilspellend grommen, schrapen en metalige blaffende geluiden uitstoten. Een stuk vrolijker is 'Koesko' dat door hortende ritmes en getoeter de sfeer oproept van een dorpsfeest dat op zijn eind loopt. Op 'Mugambi Mestre Station' galmt een blikkerige stationsomroeper en klinken in de mijmerende melodieën de laatste echo's van een bijna vergeten zomervakantie. Een ander hoogtepunt van het album is het prachtige (en pijnlijke) 'Cabin View', een nummer gebouwd rond een herhalende, aarzelende melodie die op zoek lijkt naar het geluk en de schoonheid van lang vervlogen tijden. Door telkens andere stemmingen op te roepen voert 'Sepk' je langs duisternis, vrolijkheid, gekte en diepe weemoed – een album dat geen moment verveelt. (rb)

Gagi Petrovic

Unfold Yourself

(MOVING FURNITURE RECORDS)

Eerder dit jaar bracht **Ensemble Klang** het album 'The Burning' uit van **Ivan Vukosavljević**, een exercitie in schroeiende klanken waarin elektrische gitaren langzaam vlam vatten. Iets vergelijkbaars gebeurt in 'Disrupt', het openingsnummer van 'Unfold Yourself' van Gagi Petrovic. De muziek is in de grip van een brandende hitte. Terwijl het album vordert, zakt de temperatuur iets en wordt de muziek minder pregnant. Afkoeling komt pas op het eind, in 'Arise'. Lange, hoge noten die elkaar met een kleine overlapping opvolgen. Het gruizige van de voorgaande nummers is afgeworpen. In dit nummer klinkt de muziek schoongewassen, al is daar wel een bonzend, elektrisch geladen 'Erupt' aan vooraf gegaan. Dit album doet denken aan een eindeloze reis door onderaardse kanalen, gevormd door magma dat zich met grote kracht een pad heeft gebaand door aardlagen en een spoor van hete sintels en as heeft achtergelaten. Pas aan het slot ontsnap je aan de verzengende duisternis en kom je uit in de open lucht, met koele vergezichten en vloeiende lijnen. 'Arise' is een welkome bevrijding uit een inferno waar je je ogen niet van af kunt houden. Warm aanbevolen, zoals dat heet. (rvp)

Plus Instruments

79/80

(DEAD MIND RECORDS)

Eigenlijk staat Plus Instruments voor alles wat Truus de Groot in handen kan krijgen. Dat kan een Korg-MS-20-synthesizer zijn, maar evengoed een televisie of een plastieken speelgoedgitaar. Sinds 1978, toen ze nog lid was van **Nasmak**, zoekt ze muzikale grenzen op. In haar dooie eentje of in gelegenheidssamenwerkingen. De muziek op '79/80' is een compilatie van haar vroegste werk en bevat acht tracks uit de onvindbare cassette 'Truss Plus Instruments' uit 1980. Voor de zes andere nummers opende De Groot haar archieven. Over de zoemende synthesizers, een echokamer en een primitieve ritmebox heen improviseert De Groot met haar stem. Anders dan bij veel tijdgenoten is de sfeer eerder speels dan donker. Vergelijkingsmateriaal ligt niet zo voor de hand, of het zou **BeNe GeSSeRiT** moeten zijn, wegens de bizarre vocalen en combinatie van elektronica plus speelgoedinstrumenten. Niemand minder dan Wally van Middendorp (**Minny Pops**) maakt een gastverschijning op het leuke minimal-electronics-experiment 'Drama'. Deze lp is hoogst aanbevolen aan gravers die kicken op obscuur materiaal uit de jaren 1980. Wie het allemaal nog exclusiever wil, jaagt op een van de vijfenzeventig exemplaren op paars vinyl, met als extraatje een cassette met twee optredens uit dezelfde periode. (pv)

Pose Dia

Simulate Yourself

(R.I.O. LABEL)

Boots jezelf na op beats – hoe zou dat klinken? Pose Dia oftewel Helena Ratka uit Hamburg weet er wel raad

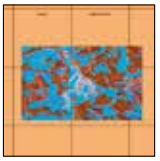

mee. Met een heel typische, voor een vrouw wat lage stem en de door het duister springende electroritmes baant ze zich een muzikale weg door het moderne moeras van vragen en antwoorden, vallen en opstaan. Het is muziek met een ietwat zwaar gemoed, maar ook met spannende ontwikkelingen, filmische vergezichten en schurende poëzie. De teksten gaan niet over zomaar iets, maar zijn groots en meeslepend. De hypnotiserende electro en dansen-op-de-vulkaansfeer maken alles nog meer urgent; het kan niet op. Een prachtig, doordringend en toch ook hoopvol stemmend album dat hopelijk nog vaak gehoord gaat worden. (avs)

Public Service Broadcasting

This New Noise

(TEST CARD RECORDINGS)

Britser dan Public Service Broadcasting komen ze niet vaak. Sinds circa 2010 duiken bandleider en multi-instrumentalist J. Willgoose, Esq. (yep!) en zijn voornaamste bandmaat drummer Wrigglesworth (idem) in allerlei nationale historische archieven zoals het Britse filminstituut, om publieke voorlichtingsfilms en ander archief- en propagandamateriaal te verzamelen. Die geluidsbronnen vormen vervolgens de ruggengraat van en thematische inspiratiebron voor een soort artrock die gelijke delen lepelt uit postrock, ambient en krautrock. Met toenemend succes overigens: albums als 'The Race For Space' (2015) en 'Bright Magic' (2021) kregen – volkomen terecht – niets dan lovende recensies, in dit blad en ver erbuiten. (Van die eerste werden er in het Verenigd Koninkrijk alleen meer dan 100.000 stuks verkocht, ongezien in deze tijden van streaming.) Vorig jaar leidde dat tot een (tweede) uitnodiging voor de in Engeland nog steeds respectabele BBC Proms in de dito Royal Albert Hall in Londen. 'This New Noise' werd gecomponeerd en gebracht ter ere van het eeuwfeest van de *British Broadcasting Corporation*, nog steeds een van de grootste Britse Instituten. Die live-opname werd opnieuw ge(re)mixt en geremasterd en het resultaat is ronduit indrukwekkend. Na onder meer ruimtevaart, mijnwerkersgemeenschappen en Berlijn, wordt ditmaal de magie en kracht van radio in de verf gezet. Uiteraard opnieuw met vele raak gekozen geluidsfragmenten, maar vooral met

begeleiding van het achtentachtigkoppige BBC Symphony Orchestra onder leiding van Jules Buckley. Muzikaal is 'This New Noise' bijgevolg – en niet geheel onverwacht – wat conservatiever dan voorganger 'Bright Magic', maar verder is dit *vintage* Public Service Broadcasting. Het prestigieuze BBC-keurmerk zorgt deze keer voor extra grandeur. (swat)

Radian
Distorted Rooms
(THRILL JOCKEY)

De titel van Radians zevende plaat laat al duidelijk blijken welke geluidswegen geplaveid gaan worden. Het Oostenrijkse trio dat bestaat uit Martin Brandlmayr (drums, elektronica), John Norman (bas) en Martin Siewert (gitaar, elektronica) mag gerust als een van de pijlers van de Weense experimentele muziekscene worden gezien. Hun zoektocht naar spannende improvisatie-ogenblikken waarbij tegenstrijdige klankcomposities naar de oppervlakte drijven is nog niet ten einde. 'Distorted Rooms' schraapt en knarst zich naar grensverleggende sonische oorden. Radian kneedt minimalistische klanksculpturen uit verschillende geluidsbronnen en opnames die de band op diverse manieren genereert. Het album klinkt ongemeen spannend en fris door het strakke percussiewerk en de creatieve bas- en gitaarklanken die verfraaid worden met zweverige elektronische golvingen. Natuurlijk produceert Radian ook de nodige krakende en schurende storingselementen in hun abstracte nummers. De elektronica en gitaar genereren echter een zachte streling tussen de stekelige composities waardoor het luistercomfort niet al te hevig op proef gesteld wordt. 'Distorted Rooms' is dan ook een zinderende ontdekkingsreis waarbij klankdeformaties, stilte, vrije geluidsvorming en microtonaliteit zich binden tot een soundtrack waarin industriële, filmische, etherische en emotioneel geladen geluiden in bloot komen te liggen. Aan creativiteit geen gebrek bij Radian en dat laten ze met 'Distorted Rooms' ook meer dan duidelijk merken. (pob)

Dasha Rush
Contemplating
(RASTER)

Na een intro met wat vocaal gepalaver waagt Dasha Rush zich in de schoenen van grootmeester **Brian Eno** in de vorm van een dromerige, old school opwarmer. 'Contemplating' ontbolstert zich als een geperforeerde ambientwolk met verrassend veel kleine klankhaakjes die duidelijker hoorbaar worden door gebruik te maken van de hoofdtelefoon. Rush fabriceert met haar machines kosmisch getinte soundscapetapijten die voorzien worden van mysterieuze elektronische laagjes met ribbels. 'Contemplating' sluit de luisteraar op in een etherisch getinte klankwereld met micro-echo's uit haar techno- en downtempo werkjes. De integratie van zachtjes gedempte beats en het bescheiden gebruik van sequencers duwen het album dan ook naar een hogere en bevrijdende wereld. Rush brengt met 'Contemplating' niets nieuws, maar komt hier toch meer dan aardig uit de hoek met een bewustzijnsverruimend album. Creatief omgaan met de recyclage van elektronische muziekstijlen noemt men dat. De in Berlijn residerende deejay geeft haar sonische reis doorheen het ambientspectrum toch een eigen draai door toevoeging van eigenzinnige experimentele wikkelingen in haar nummers. 'Contemplating' eindigt op magistrale wijze met een heerlijke **Aphex Twin**-achtige soundscape die de verwrongen wereld om ons heen even doet vervagen. (pob)

The Serfs
Half Eaten By Dogs
(TROUBLE IN MIND)

Ledigheid is, naar het schijnt, des duivels oorkussen, maar van die zonde kunnen Dylan McCartney (stem, gitaar, bas, elektronica en percussie), Dakota Carlyle (elektronica, bas, gitaar en zang) en Andie Luman (zang, synths) alvast niet worden beticht. 'Primal Matter' (Dream, 2022) is amper in Europa te verkrijgen of album nummer drie, 'Half Eaten By Dogs', ligt in de rekken. Het drietal heeft hun uitvalsbasis in Cincinnati en maakt daar deel uit van een levendige underground-scene. Ze maken er immers niet alleen naam als The Serfs, maar ook in allerlei nevenprojecten zoals **The Drin** en **Crime of Passing**. De verhoudingen in het recept van The Serfs zijn ondertussen wat veranderd. Het geluid bestaat nog steeds uit morsige synthpunk, spacerock, krautrock en industrieel ingekleurde cold en no wave, maar het pompende ruimt nu vaker plaats voor het meezuigende. De nadruk ligt bij momenten ('Spectral Analysis') meer op het psychedelische dan op stuwende elektronica. Al zijn er ook uitzonderingen zoals het repetitieve en pulserende 'Cheap Chrome', dat zonder gêne de achtervolging inzet op 'Ghostrider' van **Suicide**. Ook de vooruitgeschoven single 'Club Deuce' kan in die club in kwestie naadloos worden gemixt tussen **Severed Heads** en **Chris & Cosey**. Als rustpunt schuifelt 'Ending Of The Stream' mee op 'Atmosphere', de treurmars van **Joy Division**. Het vrolijk huppelende 'The Dice Man Will Become' paart daarentegen een uptempo *motorik*-ritme aan **The Cure** in een zomerse bui. Op 'Half Eaten By Dogs' spat het vertrouwen in eigen kunnen simpelweg uit de boxen. (swat)

Sextile
Push
(SACRED BONES)

Twee albums waren voldoende om Sextile uit Los Angeles in de neo-newwavehoek te zetten. Op 'A Thousand Hands' (2015) en 'Albeit Living' (2017) – beiden op het immer interessante Felte Records – lieten ze namelijk een prozaïsch geluid horen dat gepokt en gemazeld was in *alles* postpunk, onder meer met verve geïllustreerd door clubhitje 'Visions Of You' uit dat prima debuut. Stuwend ritme, ijle gitaren en een dicterende bariton drukten op alle juiste knopjes om liefhebbers van de donkere jaren 1980 pretoogjes te geven. Op 'Push' worden de kaarten grondig herschud. Niet alleen is Sextile, na een jammerlijk sterfgeval, verveld van een trio naar een duo, maar trekt de hyperactieve elektronica ditmaal alle aandacht naar zich toe. Vooral de genadeloze barrage aan beats valt op. Die leunen op frenetieke breakbeats en drum-'n-bass-ritmes zoals in 'Crassy Mel' of 'Imposter'. 'No Fun', 'New York' en 'LA DJ' gaan dan weer kopje onder in acid house. 'Lost Myself Again' stuitert als een ruig straatgevecht tussen **The Prodigy** en **Atari Teenage Riot**. Electroclash, trance en synthpunk maken het beatfestijn definitief compleet. Hierdoor klinkt 'Push' tegelijk retro én hedendaagser dan de vorige twee platen. Van de Batcave naar de Boiler Room in drie platen: met branie kom je blijkbaar overal. (swat)

Shifts
What Remains
(GRISAILLE)

Een gitaar is zeker niet het eerste instrument dat door je gedachten gaat als je de naam Frans de Waard (**Kapotte Muziek**, **Modelbau** en tal van andere projecten) hoort. Maar dat betekent nog niet dat je nu lange gitaarsolo's of folkloristisch getokkel hoeft te verwachten. Met Shifts worden al sinds 1996 de dreunende eigenschappen van het instrument onderzocht, daarbij soms gebruikmakend van een motortje dat over de snaren beweegt, en een geluid produceert dat wat op een scheerapparaat lijkt. Op dit album experimenteert hij ook met vertraagde gitaargeluiden, een e-bow, en stiltes. Op 'What Remains' komt het hele gehoorspectrum aan bod: er is semi-stilte, maar evengoed zijn er boventonen die tegen penetrante noise aanleunen. Onze hoogtepunten liggen in het midden: de zeer geslaagde remix van een niet nader genoemde track van **Stars of the Lid** (Brian McBride overleed deze zomer) en het bijna onherkenbaar gemanipuleerde cimbaal in 'B3'. Wie van minimale gitaarambient houdt, zal aan deze tape veel plezier beleven. (pv)

Patrick Shiroishi
I Was Too Young To Hear Silence
(AMERICAN DREAMS)

Patrick Shiroishi is een zeer productieve muzikant die veelvuldig samenwerkt met andere muzikanten. Dit is echter pas zijn derde soloalbum, en de eerlijkheid gebiedt te zeggen, solo horen we hem eigenlijk minstens zo graag. De titel 'I Was Too Young To Hear Silence' verwijst naar zijn jongere zelf, hoe hij toen hij jong was iedere stilte probeerde op te vullen met noten, om er op latere leeftijd achter te komen dat stilte soms veel meer kan zeggen dan een brei aan geluid. Dit album is het resultaat van een improvisatiesessie op een parkeerplaats bij een restaurant, niet ver van de plek waar Shiroishi opgroeide. De stilte speelt een heel grote rol op dit album. Het eerste nummer begint bijvoorbeeld met veertien seconden stilte en ook blijft Shiroishi regelmatig bewust stil om de omgevingsgeluiden ruimte te geven. Langzaam maar zeker neemt Shiroishi's altsaxofoon echter steeds meer ruimte in om uit te monden in een grootse geluidseruptie en weer te eindigen in stilte. Zo geeft het luisteren naar dit album een enorme voldoening. Het voelt met iedere climax of ieder rustpunt alsof Shiroishi je persoonlijk bedankt voor de geboden inzet. Het is prachtig hoe stilte en kakofonie hier hand in hand gaan en elkaar nodig hebben om tot grote hoogten te stijgen. 'I Was Too Young To Hear Silence' heeft misschien niet die grote emotionele lading als zijn meesterwerk 'Hidemi', maar ook met dit album bewijst

Shiroishi dat hij op conceptueel vlak een van de interessantere muzikanten van onze tijd is. (mvh)

Claire M Singer

Saor

(TOUCH)

Claire M Singer heeft twee grote liefdes (amoureuze betrekkingen buiten beschouwing gelaten): het orgel in al zijn facetten en haar Schotse geboortestreek Aberdeenshire. En in de laatste dan met name de toppen in de Highlands, die ze graag beklimt. Beide liefdes komen ruim aan bod op 'Saor', Gaelic voor 'vrij'. Dat is het gevoel dat ze krijgt wanneer ze de top van een van de bergen in de Highlands bereikt heeft. De meeste stukken op 'Saor' heeft ze opgenomen op het orgel van een kerkje in Forgue, een nederzetting zo'n zestig kilometer ten noordwesten van Aberdeen, aan de voet van de Cairngorms. Een deel van de titels heeft ze genoemd naar de bergen die ze beklommen heeft, zoals het openingsnummer 'Cairn Toul'. Door de registerknoppen van het orgel langzaam en ten dele uit te trekken en in te duwen reguleert ze luchttoevoer, waardoor fluitende boventonen ontstaan en het timbre van de pijpen ingrijpend kan veranderen. Zo omkleedt ze het orgel met brede, rijk gekleurde klanken die iets van de ongenaakbare, ongrijpbare majesteit van de berg weergeven. Soms hoor je de lucht door de pijpen suizen, als wind die rond een bergtop speelt. Andere stukken heeft ze titels gegeven die verwijzen naar de werking van het orgel, 'Pressure' (luchtdruk) en 'Stops' (registers). Het titelnummer van vierentwintig minuten heeft ze opgenomen in het Amsterdamse Orgelpark. Vijf van de orgels spelen door elkaar heen. Kalme, ronde akkoorden krijgen meer en meer lucht, en daarmee zacht fonkelende contouren, tot alles weer samenvouwt en enkel een fluitend blazen overblijft. (rvp)

Sparkle Division

Foxy

(TEMPORARY RESIDENCE)

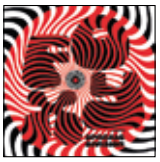

'To Feel Embraced' uit 2020 was een album waarop we op heel plezierige wijze kennismaakten met een heel andere kant van ambient-grootmeester **William Basinski**. Onder de naam Sparkle Division opereert hij samen met zijn studio-assistent Preston Wendel en hun tweede wapenfeit is 'Foxy'. Er is weinig informatie over het album te vinden, maar wel wordt er een achtergrond geschetst vanuit waar dit album is ontstaan. Denk Hollywood in de jaren 1960, denk een huisfeestje waar alle grote acteurs aanwezig zijn, denk drank en drugs, denk Foxy, de eigenaar van het huis die van alle aanwezigen nog geld krijgt en denk twee stagiaires die een onvergetelijke avond meemaken. 'Foxy' kenmerkt zich weer door een allegaartje aan stijlen, van allerlei soorten jazz tot lounge tot ambient. Er komt weer van alles voorbij, maar bovenal gaat er een groots plezier en een enorme levenslust uit van dit album. Je waant je helemaal op het feestje bij Foxy waar al het hippe volk en de rijkdom van Hollywood zich heeft verzameld en waar het geen seconde saai is. Het doet wel wat denken aan de werkwijze van **Angelo Badalamenti**, die ook vanuit een bepaalde sfeer of setting vertrekt en die vandaaruit heel veel uiteenlopende composities maakt die toch allemaal onmiskenbaar bij elkaar horen omdat ze vanuit één en hetzelfde vertrekpunt zijn geschreven. Op die manier werkt 'Foxy' ook en het is zalig om als luisteraar deel te mogen zijn van dit onnavolgbare maar sfeervolle feestje. (mvh)

Speaker Music

Techxodus

(PLANET MU)

'Black music that sounds technological, rather than music made with technology', de inleidende woorden voor 'Techxodus'. Een muzikaal manifest als een afrofuturistische trip. Het logische vervolg op zijn boek 'Assembling A Black Counter Culture'. Dit is een plaat die je moet beleven. De langzame trip wordt ingeleid met openingstrack 'D.T.A.W.O._ Deprogramming The Atonist World Order'. Drumritmes die pertinent aan de oppervlakte liggen: gebroken en geïnspireerd op trap en freejazz. Complex en indringend. Terwijl het verhaal zijn inspiratie haalt bij **Sun Ra** en **Drexciya** wordt de muziek van Speaker Music ongrijpbaar. Als een leidraad voor je fantasie, langsheen de kosmische geluiden die het *hauntologic* gedeelte voeden. Af en toe valt een kleine stilte, die je in een luttele seconde terugduwt en je dan weer laat meeslepen op bijvoorbeeld 'Futurhythmic Bop'. Maar het zijn tracks als 'Holosonic Rebellion' die je de mond snoeren. Vloeiende drones doorspekt met stemmen van Afrikaanse krijgers. Een ingehouden hectiek die zijn hoogtepunt bereikt op 'Jes Grew'. Drums vallen weg op 'Our Starship To Ociya Syndor'. Je wordt een vacuüm ingetrokken. Het ruimtevaartschip in. Een sonische trip naar ergens. Dit is een album waarmee Speaker Music zich onderscheidt. In de kijker en uitkijkend naar het verzet, geïnspireerd door de rebellie die hij verpakt in dit digitale pronkstuk. (ks)

Statische Musen

Diskretion. Funktionsmusik Für Verrichtungsboxen

(AUF ABWEGEN)

Liefhebbers van anagrammen zullen weinig moeite hebben om **Asmus Tietchens** te herkennen in deze obscure groepsnaam. Nu **Hematic Sunsets** zijn eindpunt bereikt heeft, zoekt hij andere oorden op, onder een nieuw alias. Ook muzikaal klinkt deze cd compleet anders. Waar Hematic Sunsets nog speels en luchtig was, zijn de vier stukken op dit album repetitief en klinisch. Door de lange duur van de tracks (de kortste 'Box' duurt twaalf minuten) en de minimale variatie wordt de luisteraar als het ware in een staat van hypnose gebracht met een eindeloze opeenvolging van drones en scherpere vervormde klanken. De bron kan van alles zijn: van elektronica tot een snaarinstrument en druppelend water. 'Box 4 (Abgelehnt)' doet zelfs denken aan extreem vertraagde koorgezangen. In de liner notes is sprake van therapeutische muziek, gemaakt op verzoek van **Dr. Kurt Euler** (een DDR-geïnspireerd alias van Uli Rehberg, de labelbaas van Walter Ulbricht Schallfolien). Voor wie zijn weg zoekt in de immense discografie van Tietchens: dit hoort tot het meer ambient-werk van de Hamburger, genre 'Die Nacht Aus Blei' (Walter Ulbricht Schallfolien, 1994) of 'Seuchengebiete' (A-Mission Records, 1985). Er zijn ook raakpunten met de dreunende Asmus Tietchens ten tijde van bijvoorbeeld 'Dämmerattacke' (Korm Plastics, 1997). We zijn erg benieuwd of dit geslaagde album een vervolg krijgt. (pv)

Helen Svoboda

The Odd River

(EARSHIFT MUSIC)

Het openingsnummer heet 'Apple Choir' en bestaat uit het geluid van contrabassiste en componiste Helen Svoboda en houtblazer Andrew Saragossi die beiden een ruime halve minuut in een appel bijten. Vervolgens is daar het meest toegankelijke stuk van het album, 'Pick Me', waarin dezelfde Svoboda ondersteund door haar eigen gestreken contrabas en dwars geblazen noten van altsaxofoniste Flora Carbo, al zingend de grote hoogten opzoekt waar **Kate Bush** ook haar successen mee behaalde. Dat belooft wat! Waarna met een korte, drone-achtige 'Interlude' de luisteraar weer razendsnel terug op aarde wordt gezet. Vreemde plaat, dit 'The Odd River', waar ook nog een film bij hoort die echter ten tijde van deze recensie nog niet verschenen is. Vreemde muzikante ook, deze Helen Svoboda. Kleindochter van een Finse kinderboekenschrijfster. Op vijfjarige leeftijd verliet ze met haar ouders het 'land van de duizend meren' om zich in Australië te vestigen. Weer een jaar of vijftien later zien wij haar terug in Nederland en Duitsland waar ze muziek studeert. Ze was bijvoorbeeld al te horen op een album van de Nederlandse pianist Mike Roelofs, maar levert met 'The Odd River' haar echte solodebuut af. Een album dat nergens 'extreem' is in de zin van volume of buitenissigheid, maar wel degelijk excentriek door de voortdurende wendingen. Elf stukken, samen een half uur. Er wordt gezongen, zonder dat er werkelijk sprake is van 'liedjes'. Gestreken fragmenten die het ene moment aarzelend en het volgende weer frivool zijn. Gefriemel op de snaren terwijl er in de verte een weemoedige klarinet klinkt. Kan allemaal bij Svoboda. (pbr)

Lila Tirando A Violeta & Sin Maldita

Accela

(HYPERDUB)

Lila Tirando A Violeta en Sin Maldita werken samen voor een ep met spartaanse dance. Doffe beats knallen meedogenloos neer, terwijl schimmige stemmen te pas en te onpas opdoemen. In de verte voelt het als **Arca**, maar dan met focus in plaats van deconstructie. 'Sabor Inmóvil' sleept zich log voort, tot doorgedraaide stemmen en maniakale synthesizers voor een hallucinante sfeer zorgen. Beats boren dan weer hyperactief op 'All Day I Hear The Noise Of Waters', waarover de arrangementen *glitchy* snijden. De opgehakte robotstemmen en doffe slagen op 'Talking Trees' doen denken aan **Amnesia Scanner**, totdat synthesizers naar het einde toe zwabberen. 'Idioglossia' klinkt het pakkendst. Van boren en getoeter evolueert de dance via een adempauze naar een bijtende conclusie. Hardvochtige spoken word over omineus geknipper sluit met

'Outro (Las puertas)' de ep af. Lila Tirando A Violeta en Sin Maldita voeren de nummers weliswaar stijlvol uit, maar begeven zich inmiddels op welbekend post-industrialterrein met maar weinig onderscheidend vermogen. (svw)

David Toop & Lawrence English

The Shell That Speaks The Sea

(ROOM40)

David Toop, schrijver en musicus, heeft iets met geesten. Albumtitels als 'Apparition Paintings', 'Breathing Spirit Forms' (met Lawrence English en **Akio Suzuki**) spreken boekdelen. Die fascinatie keert terug op 'The Shell That Speaks The Sea', opnieuw opgenomen met English. Het lijkt een verwijzing naar het ruisende geluid dat je hoort als je een schelp met de open kant aan je oor zet. De klanken op dit album zijn net zo ontastbaar als dat onstoffelijke suizen. Bij de twee heren neemt het uiteenlopende gedaanten aan. Een afstandelijk fluiten in 'Whistling In The Dark' tegen een achtergrond van een blind ronddwalende gitaar en weifelende kloppen op een metalen kom. Fluisterende en brommende stemmen die zich onverstaanbaar verbergen achter een lang aangehouden, stil ronddraaiend piepen. Alles lijkt te duiden op een voorhistorisch rituel in een galmende grot in een onafzienbaar woud. Dat de zee zelf er geen rol in speelt, is geen probleem. Het gaat om een indruk, een glimp van een wereld buiten de begrenzingen van de werkelijkheid waar we onze dagen slijten. Het zijn in klank gegoten dromen, kleuren die niet van deze aarde stammen. Zelfs als ze herkenbaar zijn, verwijlen ze in omgevingen die lijken op kromgetrokken muziektradities uit verre oorden, alsof ze in een klinkend spiegelpaleis rondlopen. Ideaal voor een surreëel feestje. (rvp)

Torpor

Abscission

(HUMAN WORTH)

Bladeren vallen van de bomen in het najaar, maar ook takken en wat overblijft en de winter niet gaat overleven. Dat proces noemt de plantkunde abscissie, oftewel 'Abcission' en Torpor uit Bristol vond dit een plaatwaardig thema voor hun existentialistische tumult. Daar lijkt het trio vooralsnog gelijk in te krijgen als we naar de overweldigende klanken van 'Interior Gestures' luisteren. Een bijna monolithisch geluid daalt herhaaldelijk neer over de luisteraar en daarin zijn de invloeden van Wayne Adams (**Petbrick**) in de studio en **James Plotkin** (**Khanate**) in het masteren terug te horen. Natuurlijk zijn er slepende, trage tracks als 'As Shadows Follow Body', die bijna de tien minuten aantikken. Hier weet Torpor dat gevoel van continue herfstwinden te benaderen. Elke stilte is ook een verademing in de aanhoudende barrage, maar ook in een dikke drie minuten op 'Carbon' weet de band je helemaal te slopen. Maar het is op 'Isles Of Abandonment' dat we het beste krijgen van Torpor. Diepe melancholie, met cleane vocalen, rigide doom, heavy distortie en het gevoel van een naderend einde. Noem het sludge, noem het post-metal, maar voor mij is dit het overweldigende geluid van eindigheid, passend bij de jaarcycli. Laat de winter maar beginnen, zou je zeggen. (gs)

Robert Turman

Distant Dosage

(DEAD MIND RECORDS)

Samen met de veel bekendere (en beruchtere) **Boyd Rice** vormde Turman eind jaren 1970 **NON**. Maar na de in eigen beheer uitgebrachte single 'Mode Of Infection' (1979) liet hij dit project in de provocerende handen van Boyd Rice en begon hij een solocarrière. Tot op de dag van vandaag maakt Turman op loops gebaseerde muziek die kan variëren tussen noise, industrial en ambient. Af en toe werkt hij samen met Aaron Dilloway (**Wolf Eyes** en meer). Op 'Distant Dosage' doet hij een greep uit zijn archief uit de jaren 1980. Het zwaartepunt van elke track wordt gevormd door loops, maar toch hoor je niet altijd hetzelfde: Turman voegt er hier en daar wat aan toe (of mixt iets weg), of zorgt voor kleine tempowisselingen. Soms zijn de stukken behoorlijk hard en experimenteel ('Possibilities'), maar evengoed komt Turman verrassend muzikaal uit de hoek, bijvoorbeeld bij het prachtige, door een percussieloop voortgedreven 'Not Moving'. Sommige tracks geven de indruk dat je naar een haperende plaat luistert, en dat een groef zichzelf eindeloos herhaalt. Dat is echter maar schijn, maar door de relatief lange duur van de nummers, weet je na verloop van tijd natuurlijk niet meer of jouw onderbewustzijn je niet op het verkeerde been zet. In 'Mind Meeting' wordt één seconde een gestolen flard zang gebruikt, die de fantasie prikkelt: stel dat je dit met **Simon & Garfunkel** doet, zou het hen opvallen? Wie houdt van de geestverruimende loops op het debuut van Boyd Rice (ook gekend als 'The Black Album' uit 1977) raden wij met klem aan om zijn horizon te verbreden met Robert Turman. (pv)

Various Artists

Life Death Resurrection Revenge

Red Stars Over Tokyo

Blue Lions In Antioch

(LIMBIC RESONANCE)

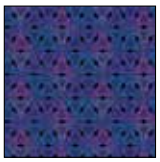

Fraaie, uitgebreide verzamelaar op het jonge Limbic Resonance-label, opgericht door Jeroen Lauwers (Red Stars Over Tokyo), Alexandra Ismalone en Tobias Lisius (beiden **CPR**). Ismalone, die de plaat cureerde. Lisius strikte een aantal grote namen en bracht die samen met nieuwe en minder bekende artiesten. In dertien nummers laveert de plaat tussen de industriële schaduwzones van dark ambient en donkere techno, met een ingehouden dreiging die nooit tot uitbarsting komt, maar constant onder de oppervlakte aanwezig is. De namen die we vooral uit de techno kennen, laten zich hier van hun donkerste kant zien. **Terence Fixmer**s track voelt als een opname uit een bijna verlaten ruimtestation, terwijl we in **Ancient Methods**' traag kloppende bijdrage de Leviathan in de diepte horen grommen. In de tracks van **Alessandro Adriani** en **Key Clef** zetten nerveuze sequencers de toon, bijdragen die zo onder een horrorfilm zouden passen. Oudgediende **Nocturnal Emissions**' machines lijken het langzaam te begeven, terwijl generatiegenoten **Zoviet*France** afsluiten met een hen typerend organisch klinkend nummer. Een van de hoogtepunten is het nummer van de Libanese **Kujo**, dat mysterieus en melancholisch tegelijk is. De plaat laat zich vrijwel als een geheel van kop tot staart beluisteren, iets wat niet van alle compilaties gezegd kan worden; alleen de clubtrack van **Phase Fatale** breekt de flow een beetje. Verdere bijdragen zijn er van onder meer **Vatican Shadow**, **Junk DNA** (Brian Pyle) en **Ezuri & Red Stars Over Tokyo**. Van Red Stars Over Tokyo verschijnt binnenkort op hetzelfde label ook 'Blue Lions In Antioch'. Een 12inch met vier spacey tracks die borrelen en twinkelen als ambient techno van weleer, met echo's van **The Orb** en **The Future Sound of London**. Met name 'Hoxam Loop III' is erg mooi: gedragen door opborrelende basnoten trekt het als een wolk aan je voorbij, terwijl weemoedige synths strepen langs de hemel trekken. We kijken uit naar wat Limbic Resonance in de toekomst nog gaat brengen. (msch)

Various Artists

The NID Tapes: Electronic Music From India 1969-1972

(THE STATES1 CONSPIRACY)

In 1969 vertrok **David Tudor** op uitnodiging van de familie Sarabhai naar Ahmedabad in India. in zijn bagage een Moog-synthesizer, twee bandrecorders en nog zowat materiaal voor een studio voor elektronische muziek. Die werd ingericht in het National Institute of Design. Tudor, ooit begonnen als pianist (in een intensieve samenwerking met **John Cage**), was overgestapt op compositie. In wezen bestonden die composities uit elektronische systemen die hij eigenhandig bouwde. Deze creatieve benadering bracht hij ongetwijfeld over op deelnemers aan workshops rond de synthesizers. Dat is te horen op 'The NID Tapes: Electronic Music From India 1969-1972', een dubbel-lp met drie plaatkanten. De studio heeft drie jaar bestaan. In die periode werd een archief opgebouwd van 27 geluidsbanden, met opnamen van vijf componisten die in de studio gewerkt hebben. Onder hen Gita Sarabhai, die Tudor nog kende uit de tijd dat ze in New York bij John Cage westerse muziektheorie studeerde. Het vijftal dook niet alleen in de synthesizer, maar gebruikte ook opnamen van hun eigen stem, van instrumenten die ze bespeelden en van hun leefomgeving. De titel van het album is recht voor zijn raap, een stuk minder poëtisch en fantasievol dan de muziek. Sarabhai heeft met 'Gitaben's Composition' een stuk gemaakt dat trilt met de intensiteit van krachtstroom. I.S. Mathur laat 'Once I Played A Tampura' klinken als een losgeslagen voorbode van **Sonic Youth**. Ook Tudor zelf is vertegenwoordigd, met een stuk waarin hij de bandrecorder en de Moog aan elkaar gekoppeld heeft. Het klinkt als een aardbeving die overgaat in een opgevoerde brommer met een knijper op de neus. (rvp)

Various Artists

Common Ground Vol.3

(SAFE GROUND REC)

Safe Ground Records breit een vervolg aan de Common Ground-reeks. Terwijl het kippenvel over de armen loopt,

wordt hier opnieuw door de fijnste namen uit de experimentele (ambient)scene exclusief materiaal aangeboden. Een uitgekiende selectie die als een lange flow in elkaar past. 'Common Ground' laat zich luisteren als een radioshow. De smetteloze overgang tussen bijvoorbeeld het werk van de Britse componist **Victoria Wijeratne** en de Amerikaan **JJJJJerome Ellis** laat je eraan twijfelen of je in een nieuwe track bent belandt. Alvorens je wordt omvergeworpen door het engelachtige en betoverende 'Vale Of The Crested Mire' van **Colin Self** herbevestigt de Poolse **Martyna Basta** met veldopnames, een ijverig gepluk aan haar viool en die verknipte, kenmerkende, elegische stemmen haar status als groeiende ster in de Europese experimentele scene. Met bijna exact dezelfde elementen creëert de Londense **Damsel Elysium** een compleet ander sonisch universum waar toch ook vervreemding centraal staat. Het is een ultrakorte, verleidelijke ambient-soundscape. Die loerende honger wordt door het ruwere maar beheerste 'Blue Tears' van **Aho Ssan** extra aangewakkerd. De compilatie deint verder. Je wordt onopvallend bij een volgende artiest afgezet. Soms breekt het radicaal. Zoals bij het meeslepende, innemende en schurende 'Study For Fuses' van **Chantal Michelle**.
En opnieuw bij het werk van de in Brussel residerende **Liew Niyomkarn**, die haar kenmerkende gefluister ditmaal luider laat weerklinken, opboksend tegen botsende ritmepatronen. De opbrengsten van Common Ground gaan naar de NGO's Sea Watch en Choose Love. Thema's en titels die allemaal nauw aansluiten bij het werk van **Lamin Fofana**. Zijn 'Love's Shadow', een door geesten bevolkt klankenbad verpakt in krakend vinyl, brengt je tot innerlijke stilte. Een stilte waarvan de in Edinburgh verblijvende **Alliyah Enyo** profiteert. Zij brengt reverb – massa's reverb – in 'Look Godly In Your Eyes'. Haar stem, haar instrumentarium, de sfeer: bedwelmend en betoverend. Een laatste maal loopt het kippenvel ongegeneerd over de armen. (ks)

Pedro Velasco

Divagar Devagar

(CLONMELL JAZZ SOCIAL)

De Portugese gitarist Pedro Velasco leerden we kennen door zijn samenwerking met gitarist **Harry Christelis**, die samen het mooie 'Scribbling' maakten. 'Divagar Devagar' is Velasco's eerste soloplaat waarop hij meteen een heel ruim palet aan klanken aan bod laat komen. Wie dacht dat Velasco zomaar een jazzgitarist is, is er dan ook meteen aan voor de moeite. Negentien nummers staan er op de plaat, veelal melancholisch en berustend van toon. Mediterend over zijn kindertijd, over de geneugten van opgroeien in Lissabon met de klanken van fado en samba in de huiskamer. Woonachtig in Londen leek hem dat de perfecte opstap om een album vol mijmeringen te maken, gaande van ambient en drones tot stukken die schatplichtig zijn aan de muziek die hij tijdens zijn opvoeding met de paplepel kreeg opgediend. Elk van de nummers staat vol intrigerende, geïmproviseerde melodieën. Een tour de force want wat we horen is hoe hij het speelde in een intense sessie van drie opnamedagen. Geen overdubs of andere be- of herwerkingen achteraf, gewoon puur, het vatten van het moment zelf. Het album luistert dan ook weg als een verzameling staaltjes van 's mans kunnen, zonder de pretentie uit te stralen van kijk-eens-wat-ik-kan. Heerlijk ingetogen en solliciterend naar gelijkgezinden om mee samen te musiceren is dit een prima soloplaat van een heerlijke gitarist. (pb)

VÄLVĒ

Tiny Soldiers

(SLOWFOOT RECORDS)

Het duo VÄLVĒ sproot voort uit **Chrome Hoof**, wat als een geschifte bende kan worden beschouwd. Eerst was het enkel Chlöe Herington, maar alleen is maar alleen en ze verkoos om Emma Sullivan bij haar project te betrekken. De uit Nottingham afkomstige Herington bespeelt de fagot en de saxofoon en componeert. Momenteel treedt ze op en prijkt ze op platen van onder meer **Swell Maps**, **Teeth Of The Sea** en **The Lindsay Cooper Songbook**. De Londense, in Brighton gevestigde, Sullivan speelt bas, trompet en keyboards en in een resem bands, waaronder **Last Man Standing**. Met nog een waaier aan gastmuzikanten maakt VÄLVĒ muziek die ergens te situeren valt in de bevreemdende, steevast politiek geëngageerde wereld van bijvoorbeeld **Henry Cow**, waar voornoemde Lindsay Cooper deel van uitmaakte, net als **Dagmar Krause**. Voeg daar een flinke dosis experimenteerdrift aan toe, een snufje **Pere Ubu** en wat **Harrison Birtwistle** en het komt in de buurt van wat het collectief op 'Tiny Pilots' aan ons voorstelt. Diversiteit is het motto, hedendaagse prog wat we horen. Herington heeft een heel aangename stem en de keuze om bijvoorbeeld de harp of het harmonium hier en daar prominent aanwezig te laten zijn, zorgt voor heel wat afwisseling en verwondering. Deels gecomponeerd, deels gebaseerd op improvisaties neemt VÄLVĒ ons mee naar gefantaseerde werelden en zijn er heel wat literaire referenties te bespeuren. Voer voor de intellectuelen onder ons die zich graag laten onderdompelen in een onvoorspelbaar bad van klanken. (pb)

Zea

We Are Still Each Other's Only Hope

(MAKKUM RECORDS)

Ik heb weinig met sterren, ballen of rapportcijfers bij plaatrecensies en bij dit Zea-album is het toekennen daarvan al helemaal onmogelijk. Rampzalig voor marketeers en briljant voor vrije geesten. **Arnold de Boer**, de muzikant achter Zea, bracht zijn aanhang de afgelopen jaren reeds in verwarring door een instrumentaal akoestisch gitaaralbum, een Friestalig album, een impro-album met Oscar Jan Hoogland en een handvol eigenwijze en nauwelijks te classificeren elektro-gitaarpopplaten te maken. Om van zijn samenwerkingen met allerhande eigenwijze Ghanezen en Japanners nog maar te zwijgen. En nu veegt hij al die stijlen op één album bij elkaar. In muziekindustrie-kringen is een album als 'We Are Still Each Other's Only Hope' volstrekt onverkoopbaar en dus onbestaanbaar. Maar hij draait op dit moment z'n rondjes in mijn cd-speler dus het bestaat wel degelijk. De plaat onderstreept de vrijzinnigheid van Zea en de onbeperkte mogelijkheden voor wie zijn of haar verbeelding maar durft te laten spreken. Zo gaat de voorgedragen tekst 'Hyperobjects', gebaseerd op een theorie van de Engelse filosoof Timothy Morton, naadloos over in een apocalyptische baritonsaxsolo van **Mats Gustafsson**. 'Our Hearts In The Sun' is een abstracte improvisatie met de experimentele Japanse groep **OLOLOLOP**. 'Hauntology' is een onvervalste en pakkende rocksong – al gaat de structuur voorbij aan de traditionele couplet-en-refrein-symmetrie. Achter de titel 'What The World Needs Now Is Understanding' gaat een vijftien minuten durende meditatie op de akoestische gitaar schuil die ook de luisteraar ruimte voor contemplatie biedt. En 'Burial Salt' is een op muziek gezette brief van een Ghanese vriend van De Boer die verhaalt over een door verdrinking om het leven gekomen gezamenlijke kennis. Verhalende folk in de meest pure vorm. Zea brengt de vaak te pas en te onpas gebruikte term 'diversiteit' als geen ander in praktijk. (pbr)

Zero Years Kid

Geen Grenzen

(KLEIN)

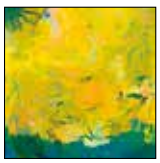

Hij mag dan een van onze internationaal meest gerenommeerde rietblazers zijn, in 2019 dook **Joachim Badenhorst** als Zero Years Kid in een diep synth-bad. Samen met Sean Carpio bracht hij de debuutcassette 'Ongerijmde Rijmen' uit, boordevol liedjes in een gedeconstrueerd downtempo r&b-idioom. Vervreemdend en absurd, van een kwetsbare schoonheid en hogelijk verslavend. Nu is er – op het eigen Klein-label – de opvolger 'Geen Grenzen'. Carpio heeft het project verlaten en Lennart Heyndels op bas en modulaire synth en Jan De Vroede op gitaar en piano sluiten aan. Het palet is dus niet meer louter digitaal en Badenhorst haalt zijn saxen en klarinetten boven, wat voor extra diepte zorgt. Opener 'Zero Years Kid' is een soort beginselverklaring – diepe bassen, op de achtergrond gaat een klarinet loos, en daarover zingt Badenhorst treiterachtig in verschillende talen: 'Ik ben Zero Years Kid, ken je me nog?' Daarna vat de plaat lichtelijk melancholisch aan, met het gepitchte kabouterstemmetje op 'Miserabele Gelukzaligheid', gevolgd door een mooie saxlijn. 'De Onvoltooid Verleden Tijd' is een op diepe elektronische bassen neergelegde bespiegeling over een writer's block, compleet met een sneer naar 'die onnozele fucking canon', waarna twee klarinetlijnen in debat gaan: helemaal ons ding. En dan: de titeltrack, een gepolitiseerde, downtempo adaptatie van **2 Unlimited**s 'No Limit', dat gelukkig als een oprechte wens klinkt, en niet als een ironisch statement. Het door Erik Heestermans gepende 'Lang Geleden' is zowaar een mijmering over de lockdowns, inclusief dansvloerfeestje als happy end: 'iedereen knuffelt elkaar!' Het afsluitende duo 'Is Dat Hier Een Feestje' en 'Onderweg Naar Ergens' zijn zware elektronische stampers, met een weemoedige ondertoon. Jawel, Zero Years Kid, we kennen je nog. (sb) ◆

Vind meer recensies op www.gonzocircus.com

CIRCUIT

auteur Justin Scholtze justin.scholtze

MUZIEK

MUTANT MODALITY LABEL LAUNCH

Op een enkele buitensporige nazomerse uitspatting na heeft het warme weer inmiddels echt ruimte gemaakt voor kou, regen en iedere dag een beetje meer duisternis. Die kilte sluit prima aan bij de release van het nieuwe Brusselse label Mutant Modality. Op de kruispunten tussen techno, noise en post-punk wil het label gelijkgestemde artiesten als 2+2=5, 6SISS en Ottoman Grüw samenbrengen om op ontdekkingstocht te gaan naar het onbekende. Te verwachten: ongebonden, vooruitstrevende geluiden en beukende ritmes die tot de vroege ochtend zullen klinken.
11/11 | Brasserie iLLeGaaL, Vorst | brasserie-illegaal.com

BRAND!

Tijdens de achtste keer dat Brand! de Belgische jazzscene in de kijker zet, wordt ook nog de dertigste verjaardag van W.E.R.F. Records gevierd. Op 16 november en van 23 tot en met 26 november zullen de gangen van Kunstcentrum Nona gevuld zijn met het geluid van blazers en drummers, en is er ook ruimte voor jazz gecombineerd met dans. De lokale jongere garde is in de line-up vertegenwoordigd door onder anderen Gert-Jan Dreessen en Nabou Claerhout, die respectievelijk met een kwartet en een vijftal trombones optreden. Verder op de affiche een meer dan gevestigde naam als Chris Joris (als onderdeel van het W.E.R.F. Records-programma) en de internationale jazztoppers Linda Fredriksson en David Murray. Niet te missen dus voor de jazzfanaten.
16/11 & 23-26/11 | Kunstcentrum Nona, Mechelen | nona.be

ZEITGEIST

Bij de eerste editie van Zeitgeist in Doornroosje vorig jaar waren we getuige van de geboorte van een nieuw festival dat meebeweegt in een tijd waar genregrenzen steeds poreuzer beginnen te worden. Ze doen hun naam dus eer aan en lijken wederom geënt op het uitzoeken hoe ver die grenzen zijn op te rekken, of zelfs helemaal genegeerd kunnen worden. Postpunk blijft het uitgangspunt, met Shame als headliner en Lebanon Hanover en Heartworms in de gothic/wave-hoek van het genre. Deze keer is er ook ruimte voor hiphop met de Londenaar Wu-Lu, en toevoegingen als Gilla Band en Sextile voorzien het festival dit jaar van een nog ruwer randje dan de vorige editie.
2/12 | Doornroosje, Nijmegen | doornroosje.nl

LE GUESS WHO?

Als je het hebt over Le Guess Who? is het soms lastig om niet te vervallen in een simpele opsomming van de line-ups die het internationaal geroemde festival keer op keer samen weet te stellen. Het festival staat altijd garant voor een mix van optredens van legendarische acts, aanstormend experimenteel talent en speciale gecureerde programma's. Ieder jaar wordt via het U?-programma de stad Utrecht meer bij het festival betrokken, en reist LGW? verder de wereld over met COSMOS. Om toch maar aan de eerdergenoemde dwaling toe te geven: deze keer met gegarandeerd bijzondere optredens van Richard Dawson, ESG en Kali Malone en interessante gecureerde programma's door onder meer Slausone Malone 1 en Heba Kadry.
9-12/11 | Meerdere locaties, Utrecht | leguesswho.com

The Psychotic Monks, foto Benedicte Dacquin

HINK

HINK zou je haast als een warm bad voor de Gonzo (circus)-lezer kunnen omschrijven. Op dit festival vind je bands als The Psychotic Monks, Enola Gay en Heartworms die in ons tijdschrift al eerder de revue passeerden, aangevuld door onder meer Gurriers en Lewsberg, die prima in dat rijtje passen. Er is ook voldoende aandacht voor lokale bands, met Mecano, Ramkot en Tramhaus in de line-up.
3/12 | Paard, Den Haag | paard.nl

Maria W Horn, foto Pier Carlo Quecchia

OCEAN OF SOUND

Ocean of Sound kondigt zichzelf aan als het eerste festival in België dat 4DSOUND-technologie gebruikt, waar je omringd door 48 luidsprekers haast letterlijk ondergedompeld zal worden in een oceaan van geluid. De ruimtelijke en temporele ervaring van geluid wordt vooropgesteld. Op het festival wisselen luistersessies en liveshows elkaar af. Zo gaat er een nieuwe compositie van Maria W Horn in première, is er een speciaal voor het festival gefabriceerde 4DSOUND-versie van David en Stephen Dewaeles album 'EMS Synthi 100', treedt Andrea Belfi op en is er een vierdimensionale clubnacht.
7-17/12 | STUK, Leuven | stuk.be

CONCERTAGENDA

10/11 **Lucid Express, Sunnbrella** (Roodkapje, Rotterdam)

11/11 **Irreversible Entanglements** (LantarenVenster, Rotterdam)

12/11 **Goat (JP)** (Merleyn, Nijmegen)
Sofia Kourtesis (Melkweg, Amsterdam)

14/11 **Armand Hammer** (Paradiso, Amsterdam)
The Golden Stool, or The Story of Nana Yaa Asantewaa (30CC/ Schouwburg, Leuven)
Will Samson (Pilar, Brussel)

14-15/11 **Yves Tumor, Nation** (Paradiso, Amsterdam)

15/11 **U.S. Girls** (Paradiso, Amsterdam)
Youff, Ponyclub Tartiflette (De Koer, Gent)

17/11 **Amanda Irarrázabal & Miriam den Boer Salmón** (De Perifeer, Deventer)
Autarkh (Little Devil, Tilburg)

18/11 **Superless ft. Jeff Parker & Ingebrigt Håker Flaten** (Paradox, Tilburg)
Zea, Receptacles (OCCII, Amsterdam)

19/11 **Chantal Acda speelt 'Let Your Hands Be My Guide'** (30CC/ Predikherenkerk, Leuven)
Nihiloxica, KOKOKO! (Muziekclub Wintercircus, Gent)
Peter Cat Recording Co. (Trix, Antwerpen)
Swans, Norman Westberg (Amare, Den Haag)

20/11 **Forest Swords** (Ancienne Belgique, Brussel)

21/11 **ML Buch** (Dokzaal, Amsterdam)

22/11 **Nabihah Iqbal** (Melkweg, Amsterdam)
Schouten & Courtois & Janssen, Warelis, Klein & Rosaly & Warelis (Bimhuis, Amsterdam)

23/11 **ascendant vierge** (Doornroosje, Nijmegen)
BeraadGeslagen (Kaap, Oostende)

24/11 **bar italia** (Bitterzoet, Amsterdam)

25/11 **Alkerdeel, Modder, Brorlab** (Muziekclub Wintercircus, Gent)
Jef Mertens, Nickolas Mohanna, Sitka, Hellvete (les ateliers claus, Brussel)
Peuk (Rotown, Rotterdam)
Rewire x Korzo # 22: Rachika Nayar, Nivhek (Korzo Theater, Den Haag)

26/11 **Ablaye Cissoko & Cyrille Brotto** (Bimhuis, Amsterdam)
Lankum (Paradiso, Amsterdam)
Martyna Basta, Adela Mede, LB Marszalek (Trix, Antwerpen)

29/11 **Jesus Piece** (Willem Twee Poppodium, Den Bosch)
Peenoise (De Koer, Gent)
Ufomammut (Effenaar, Eindhoven)

30/11 **Blank Banshee, FilosofischeStilte** (Paard, Den Haag)
Enola Gay (Trix, Antwerpen)
Heartworms (EKKO, Utrecht)

1/12 **The Psychotic Monks** (Vera, Groningen)

2/12 **Lewsberg** (Hall of Fame, Tilburg)

3/12 **'What's in the air?', Nieuw Amsterdams Peil** (Muziekgebouw, Amsterdam)

4/12 **Hinako Omori** (Tolhuistuin, Amsterdam)

6/12 **The Necks, Younes Zarhoni** (Miry Concertzaal, Gent)
The Scratch (Merleyn, Nijmegen)

7/12 **Dream Nails** (Trix, Antwerpen)
Ethan P. Flynn (Paradiso, Amsterdam)
Predatory Void (Paard, Den Haag)

8/12 **hackedepicciotto, Cassé, Why the Eye?** (les ateliers claus, Brussel)
Mecano UN-ltd., DJ Oscar Smit (De Nieuwe Anita, Amsterdam)
Yeule (Melkweg, Amsterdam)

9/12 **Ter Ziele, Pothamus** (Vera, Groningen)
Trikosis, Legiana Collective (Grounds, Rotterdam)

10/12 **Trio Wodrascka/Owczarek/ Orins** (T56, Eindhoven)
Xylouris White (les ateliers claus, Brussel)

15/12 **Aboubakar Traoré, Balima** (Grounds, Rotterdam)
Tsar B (Trix, Antwerpen)
Wolvennest (4AD, Diksmuide)

16/12 **Hauschka** (TivoliVredenburg, Utrecht)

20/12 **The Bug Club** (Merleyn, Nijmegen)

22/12 **Smudged EP Release** (Rotown, Rotterdam)
VLEK (Willem Twee Toonzaal, Den Bosch)

30/12 **Brutus, PSYCHONAUT, RONKER, The Waltz** (Paradiso, Amsterdam)

Overwinter in een museum, galerie of tentoonstellingsruimte, met dank aan het rijke najaarsaanbod. Opvallend: er zijn de komende maanden veel solotentoonstellingen en retrospectieven van vrouwen; of ze nu veelbelovende talenten zijn, of ware pioniers.

auteur Maarten Buser maartenbuser.tumblr.com

KUNST

MASHID MOHADJERIN: CATCH ME IF YOU CAN

Solo van een Iraans-Belgische kunstenaar/fotograaf die de grenzen opzoekt tussen kunst en documentaire. Specifieke aandacht gaat uit naar de rol van rituelen en het lichaam in het Midden-Oosten, waarover Mohadjerin drie nieuwe videowerken laat zien. Daarbij gaat het niet alleen om je identiteit uit te kunnen drukken, maar ook om (stil) verzet te kunnen bieden.
t/m 10/12 | CC Strombeek, Grimbergen | ccstrombeek.be

ARIA DEAN: EULOGY FOR A BLACK MASS

Essayistische video van de opkomende Amerikaanse ster in de kunsten, waarin ze de relaties onderzoekt tussen memes en zwarte cultuur, tegen de achtergrond van een social-media-collage. Hoe kan het toch dat memes onbedoeld toch allerlei stereotypes bevestigen? Tip: De Pont heeft ook een sculptuur van Dean in bezit; met een beetje geluk is die nog steeds te zien als onderdeel van de collectiepresentatie.
t/m 11/02 | Museum De Pont, Tilburg | depont.nl

NARGES MOHAMMADI

Nieuw, *site-specific* werk van deze flink naam makende kunstenaar, die bekendstaat om haar ongebruikelijke materialen: van leem tot suikerglas. Vanuit haar Afghaans-Nederlandse achtergrond heeft ze een voorkeur voor tussenposities – bijvoorbeeld tussen culturen – en ze maakt graag ruimtelijk werk dat herinneringen en tradities weer helemaal tot leven brengt.
10/11 t/m 28/01 | Museum Beelden aan Zee, Den Haag | beeldenaanzee.nl

THEA DJORDJADZE: THE CEILING OF A COURTYARD

Expositie op het grensvlak tussen beeldhouw-, *site-specific* installatie- en schilderkunst. De Georgisch-Duitse kunstenaar reageert actief op zowel het modernistische erfgoed als op de industriële architectuur van Wiels, om zo haar hybride palet verder uit te breiden. Dat doet ze ogenschijnlijk naadloos, maar altijd is er wel een spoor te zien van de ruimte die haar deze keer heeft geïnspireerd.
t/m 07/01 | Wiels, Brussel | wiels.be

Thea Djordjadze, Untitled, 2016. Glass, paint, 100 x 92 x 27 cm. Courtesy the artist and Sprüth Magers. © Thea Djordjadze / VG Bild-Kunst, Bonn. Foto: Timo Ohler.

KUNST KORT

MADELON HOOYKAAS: RESONANCE

Video's en installaties van een Nederlandse videokunstpionier, die de laatste jaren weer op hernieuwde aandacht kan rekenen.
t/m 12/11 | Landhuis Oud Amelisweerd, Bunnik | landhuisoudamelisweerd.nl

TURBULENTIE

Groepstentoonstelling die de grenzen van de schilderkunst eens goed oprekt, met behulp van andere media. Met onder meer Nazif Lopulissa, Roos van Haaften, Marjolein Witte en Jop Vissers Vorstenbosch.
t/m 12/11 | Omstand, Arnhem | omstand.nl

ANNIKA KAPPNER: LIQUID DREAMS

Zintuigelijke installatie die je laat ervaren hoe minerale intelligentie werkt.
t/m 12/11 | Tetem, Enschede | tetem.nl

DOUBLE VOICED

Audiovisueel werk van vier verschillende kunstenaars, samengebracht in één scenografie. Met Rebecca Jane Arthur, Chloë Delanghe, Eva Giolo en Christina Stuhlberger.
t/m 19/11 | Extra City, Antwerpen | extracitykunsthal.be

STEVE ROBYNS: INTO THE UNKNOWN

Solo van een kunstenaar/designer die geïntrigeerd is door het onbekende: of dat nu een nieuwe vormtaal is, of buitenaardse werelden (liefst allebei tegelijkertijd).
t/m 26/11 | Z33, Hasselt | z33.be

JEANNINE DE RAEYMAECKER: TRACES OF TIME

Eens iets anders dan een afstudeerpresentatie: een pensioenstentoonstelling, om precies te zijn van een textielkunstenaar die afscheid neemt van het kunstonderwijs.
t/m 26/11 | Cultuurcentrum Mechelen | cultuurcentrum.mechelen.be

MAISON THE FAUX: TIMELESSTIME

Totaalinstallatie met performances op gezette tijden.
t/m 26/11 | MU, Eindhoven | mu.nl

AGNIESZKA KURANT: ERRORISM

Tentoonstelling over de destructieve én creatieve kracht van fouten, en hun invloed op de samenleving.
t/m 10/12 l Kunsthal Gent | kunsthal.gent

IRENE DE BOER & MARINA SULIMA

Twee kunstenaars buigen zich over een prangende vraag: als de mens uitgestorven is, wat gebeurt er dan met zijn chemische nalatenschap?
t/m 17/12 | POST, Arnhem | platformpost.nl

EMMANUEL VAN DER AUWERA: A THOUSAND PICTURES OF NOTHING

Nieuw werk – inclusief videosculpturen – van de Belgische mediakunstenaar, die zich onder meer richt op complottheorieën.
t/m 19/12 | Harlan Levey Projects, Brussel | hl-projects.com

HEMASEH MANAWI RAD: STITCHED NARRATIVES

Jonge, Iraans-Nederlandse kunstenaar vertelt familieverhalen en laat jeugdherinneringen zien in textiel, als ode aan beide culturen waarin ze opgroeide.
t/m 14/01 | Noordbrabants Museum, Den Bosch | hetnoordbrabantsmuseum.nl

FANCY SOME FRICTION, HONEY?

Groepstentoonstelling als eerbetoon aan de recent gepensioneerde, invloedrijke galeriehouder Cokkie Snoei. Met onder meer werk van C.A. Wertheim, Claude Cahun, Sam Hersbach en Bianca Sistermans.
t/m 14/01 | Kunsthal Rotterdam | kunsthal.nl

A ROOM OF ONE'S OWN

De belezen bezoeker weet direct: dit is een tentoonstelling vanuit een feministische blik. Verschillende generaties vrouwelijke kunstenaars worden bij elkaar gebracht. Er is onder meer een speciale presentatie voor de Nederlandse videokunstpionier Lydia Schouten.
t/m 21/01 | Bonnefanten, Maastricht | bonnefanten.nl

JANIS RAFA: FEED ME. CHEAT ME. EAT ME.

Nieuwe kunst van de Griekse (video)kunstenaar en filmmaker (interview in GC#149), die onder meer ingaat op machtsstructuren en de relatie tussen mens en dier.
t/m 27/01 | Eye, Amsterdam | eyefilm.nl

NAN GOLDIN: THIS WILL NOT END WELL

Grote tentoonstelling die nu eens niet de focus legt op Goldin als fotograaf, maar als filmmaker.
t/m 28/01 | Stedelijk, Amsterdam | stedelijk.nl

GERNOT WIELAND: SQUARE, CIRCLE, SQUARE

Wielands eerste Belgische tentoonstelling gaat in op de donkere onderbuik van de westerse samenleving, via audiovisueel werk, tekeningen en een sculptuur.
t/m 28/01 | Argos, Brussel | argosarts.org

VAN WIE IS HET PLATTELAND?

Twee tentoonstellingen en een publieksprogramma rondom de relatie tussen stad en platteland; tussen natuur en mens. Met onder meer Marjolijn Dijkman, Esther Kokmeijer, Rebecca Schedler en Christiaan Zwanikken.
t/m 28/01 | Rijksmuseum Twenthe, Enschede | rijksmuseumtwenthe.nl

MEREDITH MONK: CALLING

Multidimensionale tentoonstelling waarin muziek, performance en beeldende kunst in elkaar overvloeien.
t/m 17/03 | Oude Kerk, Amsterdam | oudekerk.nl

HER VOICE: ECHOES OF CHANTAL AKERMAN

Wijlen Chantal Akerman blijft een inspiratiebron voor kunstenaars wereldwijd. Deze groepstentoonstelling brengt er een zevental bij elkaar: onder meer Manon de Boer, Gabby Laurent en Joanna Piotrowska.
t/m 10/03 | FOMU, Antwerpen | fomu.be

REBOOT. BAANBREKENDE DIGITALE KUNST

Van Dick Raaijmakers tot Jonas Lund: deze grote groepstentoonstelling toont invloedrijke digitale kunst van de jaren 1960 tot 2000, vergezeld door nieuw werk van namen van nu.
t/m 01/04 | Het Nieuwe Instituut, Rotterdam | nieuweinstituut.nl

PAULINE CURNIER JARDIN: HOT FLOWERS, WARM FINGERS

Deze bekende Franse video- en installatiekunstenaar maakt werk over onder meer nonnen en vrouwelijke verlangens; altijd met een flinke dot surrealisme.
t/m 21/04 | Centraal Museum, Utrecht | centraalmuseum.nl

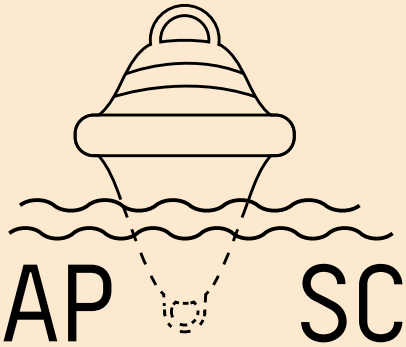

KAAP SCHERMER

41. Crimineel

Nu wil ik niet als alle politieke partijen die zich opmaken voor de komende (Nederlandse) parlementsverkiezingen over 'bestaanszekerheid' beginnen, maar de prijzen van vinyl worden zo langzamerhand onbestaanbaar. Hyperinflatie? Gewoon vraag en aanbod? Of is er toch iets anders aan de hand?

auteur Maarten Schermer **beeld** Wouter Medaer bit.do/kaap-schermer

Zo werd mij als Aphex Twin-fan recent gevraagd € 24,99 neer te tellen voor een 12inch met minder dan vijftien minuten muziek (doorzichtig vinyl een euro meer) – en dan moest hij nog verscheept worden. PVC-schaarste, *supply chain*-crisis, tekort aan perscapaciteit? Wie het weet mag het zeggen, maar als er één ding duidelijk is, is het dat er meer geld dan ooit wordt verdiend met de verkoop van muziek. In de VS bereikte de omzet van de muziekindustrie in de eerste helft van het jaar het hoogste niveau sinds men het begon bij te houden – pakweg acht en een half miljard dollar. Ongeveer 7% daarvan kwam uit verkoop van vinyl, wat volgens een bierviltjeberekening neerkomt op ongeveer € 27,50 per exemplaar. Een korte rondgang langs een reeks (web)winkels leert dat de gemiddelde lp inmiddels richting € 30,- gaat, dus zolang wij consumenten het blijven betalen, wacht de industrie een mooie tweede helft van het jaar, bestaanszekerheidscrisis of niet. Misschien moeten we ermee stoppen, met dat krakende, veel te dure plastic. Hiphopproducer Slauson Malone zei een paar jaar geleden helemaal geen vinyl te willen uitbrengen; vanwege milieuoverwegingen, maar ook omdat het net het kapitalisme is dat er op aandringt dat artiesten objecten produceren. 'De echte kracht van muziek ligt in het gebrek aan fysieke vorm,' aldus Malone. Toch maar streamen dan? Maar dat is waar het leeuwendeel van al die miljarden wordt verdiend. Als ergens zoveel geld in omgaat, is hebzucht nooit ver weg, al dan niet vermomd als kapitalisme. Hetzelfde geldt voor criminaliteit: afgelopen maand publiceerde de Zweedse krant Svenska Dagbladet een onderzoeksartikel waarin, onder de titel 'Spotify is een geldautomaat voor criminelen geworden', uit de doeken wordt gedaan hoe criminelen via Spotify hun geld witwassen. Met drugsgeld worden Bitcoins gekocht, waarmee *click farms* worden betaald om nummers te streamen van artiesten die onder contract staan bij labels die weer geassocieerd zijn met de criminelen. De opbrengst van die streams die vervolgens wordt uitbetaald, wordt door de labels ingeboekt als legale inkomsten. Spotify's uitbetaling per stream is nog altijd pover, maar blijkbaar is het dat de criminelen waard. Beter één miljoen op de bank dan vijf miljoen aan biljetten verstopt in een vuilniszak in de garage, vatte iemand de afwegingen van de witwasser samen. Uiteraard ontkent Spotify dat ze een witwaskanaal zijn, maar volgens een insider heeft het bedrijf er 'financieel geen baat bij' om deze praktijken aan te pakken. Het bedrijf verdient immers aan de Premium-abonnementen die criminelen gebruiken. Wat zou Slauson Malone ervan zeggen? Geen idee, waarschijnlijk is hij te druk met het promoten van zijn nieuwe album – net verschenen, en gewoon ook op vinyl. De lp gaat voor net onder € 30,- (wit vinyl voor dezelfde prijs, dat dan weer wel). Kapitalisme wint altijd, luidt het axioma. Misschien gaf Aphex Twin toch het goede voorbeeld toen hij in 2015 circa twintig uur aan onuitgebrachte muziek op SoundCloud kieperde, gratis en voor niets. Ik denk dat ik aan die verzameling meer plezier heb beleefd dan aan al het vinyl dat hij de afgelopen tien jaar heeft uitgebracht. 'Het was een spontane actie,' zei hij destijds, 'en mijn label, Warp, riep: 'Eeh... wat de fuck ben je aan het doen?'. Dat overtuigde me ervan dat het een nog beter idee was dan ik al dacht.' Ik kijk uit naar volgende dumps. ◆

P.S. Die Aphex Twin is uiteindelijk de cd geworden, aan € 14,99.

Kaap Schermer is een tweemaandelijkse en toch spontane weerslag van Maartens geïnformeerde stemmingen.

Jaarabonnement
vanaf
€ 29,99
(introductie)

ABONNEER NU

gonzocircus.com/abonnement

Dé 4 redenen om je meteen te abonneren!

1. Een introductiekorting van € 29,-.
2. Gratis Mind The Gap-compilatie: een onafhankelijk samengesteld eclectisch overzicht van bijzondere nummers uit alle hoeken van de wereld. Kies voor een fysieke cd of een download.
3. Online toegang tot de meest recente editie(s) en het groeiende digitale archief van Gonzo (circus).
4. Je ontvangt Gonzo (circus) thuis: je mist geen enkele editie meer!

Probeer Gonzo (circus) voor slechts € 13,95!

gonzo circus.com/ proefabo

ABONNEMENTSVOORWAARDEN: De prijs van een jaarabonnement bedraagt € 58,99 (6 edities). Abonnementen gaan steeds in vanaf de volgende editie en worden automatisch met een heel jaar verlengd. Aanmelden kan via gonzocircus.com/abonnement.

Voor vragen over betaalwijze, factuur of bezorging, voor adreswijzigingen en opzeggingen kun je contact opnemen met klantenservice@virtumedia.nl.

THE REST IS NOISE

VR 3 NOV

AJA MONET

Intiem late-night concert met
spoken-word artiest uit Brooklyn

DI 7 NOV

RAJA KIRIK

Elektronische percussie
met Javaans trance-ritueel

ZO 19 NOV

DAVID AUGUST

Unieke live-show
van nieuwste album VIS

WO 22 NOV

LORAINE JAMES

Nieuwe minimalistische elektronische
muziek uit Londen

ZO 10 DEC

SUZANNE CIANI

Synthesizerpionier live
in allesomringend 4DSOUND

ZA 2 MRT

PARA ONE X ALEXANDRE THARAUD

Ravel-remix van piano en elektronica

A
GET-TOGETHER
OF GLOBAL AND
ELECTRONICS

tickets
MUZIEKGEBOUW.NL /
THERESTISNOISE

Muziekgebouw